

আমি জাহাৰ বজাৰলৈ যাত

২২/১১/৮৮

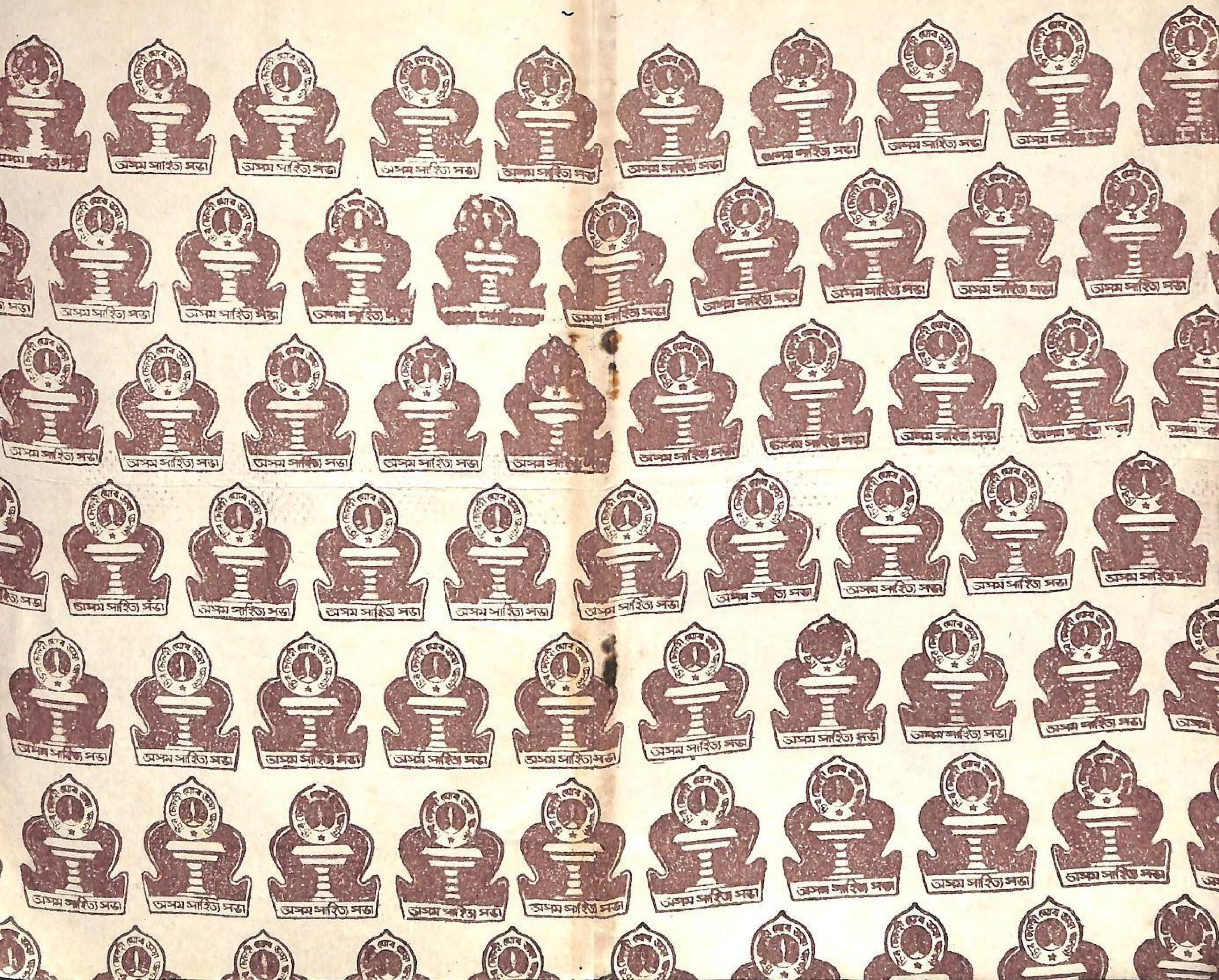
২২/১১/৮৮
মি: জা (জাহাৰ)
BORA

২২/১১/৮৮ (মি)

আমি জাহাৰ
বজাৰলৈ যাত

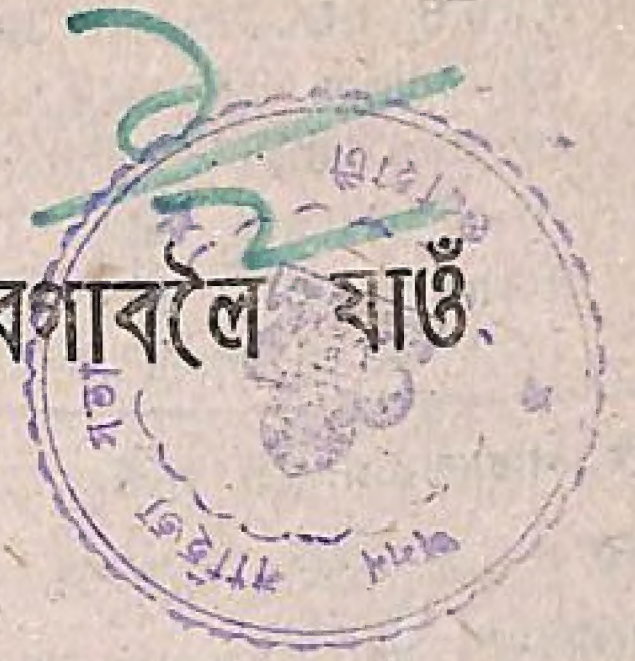

আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ

শ্রীখগেন্দ্ৰনাথ বৰা

অসম সাহিত্য সভা

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন

যোৰহাট-৭৮৫০০১

AMI PAHAR BOGABALAI JĀON : A narrative Mountaineering
expedition by Shri Khagendra Nath Bora, and published
by Shri Satish Chandra Choudhury, General Secretary,
Asam Sahitya Sabha, Chandrakanta Handique Bhawan,
Jorhat-785001, 1st ed. December 1986. 2nd ed. January
1990, 3rd ed. June 1990. Price Rs. 10.00

আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ

লেখক :

শ্ৰীখগেন্দ্ৰনাথ বৰা

প্ৰকাশক :

শ্ৰীসতীশ চন্দ্ৰ চৌধুৰী

প্ৰধান সম্পাদক

অসম সাহিত্য সভা

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন

যোৰহাট-৭৮৫০০১

প্ৰথম প্ৰকাশ :

২৫ ডিচেম্বৰ, ১৯৮৬

দ্বিতীয় প্ৰকাশ :

জানুৱাৰী ১৯৯০

ছপা সংখ্যা—৬,০০০

তৃতীয় প্ৰকাশ :

জুন ১৯৯০

ছপা সংখ্যা—৮,০০০

বেটুপাত—ত্ৰৈলোক্য দত্ত

মূল্য : ১০.০০ টকা মাত্ৰ

ছপাশাল :

অসমী প্ৰিণ্টাৰ্ছ, বামুণীমৈদাম, গুৱাহাটী-৭৮১০২১

প্ৰধান সম্পাদকৰ এষাৰ

তৃতীয় সংস্কৰণৰ প্ৰসংগত

অসম সাহিত্য সভাই শিশুৰ উপযোগী গ্ৰন্থ প্ৰকাশনৰ ক্ষেত্ৰত
বিশেষ অগ্ৰাধিকাৰ দি অহাৰ কথা ইতিমধ্যে এই গ্ৰন্থৰ দ্বিতীয়
সংস্কৰণত উল্লেখ কৰা হৈছিল। প্ৰস্তুত গ্ৰন্থখন যোৱা ১৯৮৯-৯০ বৰ্ষৰ
দৰে ১৯৯০-৯১ বৰ্ষত ৰাজ্য চৰকাৰৰ প্ৰাথমিক শিক্ষা সঞ্চালকালয়ৰ
শিশু সাহিত্য যোগান আঁচনিৰ (অপাৰেচন ব্লক-ব'ৰ্ড) অন্তৰ্ভুক্ত
হয়। ফলত গ্ৰন্থখনৰ প্ৰায় আঠহেজাৰ সংখ্যক পুনৰুদ্ভৱ ব্যৱস্থা
কৰা হ'ল। গ্ৰন্থখন পুনৰীক্ষণ কৰি সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ বাবে কটন
কলেজৰ অসমীয়া বিভাগৰ প্ৰৱক্তা শ্ৰীপদ্ম কুমাৰ বৰুৱা, বেটুপাত
পুনৰ অংকন কৰি সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ বাবে সভাৰ গুৱাহাটী
কাৰ্যালয়ৰ সহকাৰী সম্পাদক শ্ৰীপ্ৰমোদ কাকতি, অসম ট্ৰিবিউন ছপাশালৰ
পৰিচালক শ্ৰীৰজনী কান্ত দেৱশৰ্মা তথা গ্ৰন্থখন কম সময়ৰ ভিতৰতে
সেৱাৰ মনোভাৱেৰে ছপাই দিয়াৰ বাবে গুৱাহাটীৰ অসমী প্ৰিণ্টাৰ্ছৰ
স্বত্বাধিকাৰী তথা কৰ্মচাৰীবৃন্দৰ শলাগৰ পাত্ৰ।

জুন, ১৯৯০ চন

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন

যোৰহাট-৭৮৫০০১

শ্ৰীসতীশ চন্দ্ৰ চৌধুৰী

প্ৰধান সম্পাদক,

অসম সাহিত্য সভা

প্ৰধান সম্পাদকৰ এষাৰ

(দ্বিতীয় সংস্কৰণৰ প্ৰসংগত)

অসম সাহিত্য সভাই শিশুৰ উপযোগী গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ অগ্ৰাধিকাৰ দি আহিছে। ইতিমধ্যে সভাই ভালেসংখ্যক শিশু সাহিত্য প্ৰকাশ কৰিছে আৰু গ্ৰন্থসমূহে শিশু পঢ়ুৱৈৰ লগতে চেমনীয়াকে ধৰি সকলো পৰ্যায়ৰ পাঠক সমাজৰ সমাদৰ লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। প্ৰকাশিত সাহিত্যবাজিৰ ভিতৰত অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত সাধুকথা, অসমৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি আৰু জাতীয় জীৱনৰ মনীষী তথা বীৰ-বীৰাংগনাসকলৰ জীৱনী অন্যতম। ১৯৮৯-৯০ বৰ্ষত সভাৰ ইতিপূৰ্বে প্ৰকাশিত শিশু-সাহিত্যসমূহ প্ৰকাশৰ বাবে আঁচনি লোৱা হয় আৰু সেই আঁচনি সমূখত বাখি সভাই ৰাজ্য চৰকাৰৰ প্ৰাথমিক শিক্ষা সঞ্চালকালয়ৰ শিশু সাহিত্য যোগান আঁচনিত (অ'পাৰেচন ব্লক-বোৰ্ড) গ্ৰন্থসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ অৰ্থে প্ৰথমবাৰৰ বাবে আবেদন জনায়। সভাৰ আবেদনৰ প্ৰতি অসমৰ মাননীয় শিক্ষামন্ত্ৰী শ্ৰীবৃন্দাবন গোস্বামী, শিক্ষা আয়ুক্ত শ্ৰীঅশোক কুমাৰ শইকীয়া, সভাৰ প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক ড° নগেন শইকীয়া আৰু শ্ৰীঅমল ৰাজখোৱা, প্ৰাথমিক শিক্ষা সঞ্চালকালয়ৰ সঞ্চালক শ্ৰীকৃষ্ণকুমাৰ বৰা, উপ-সঞ্চালক শ্ৰীশ্ৰীজীৱকুমাৰ চক্ৰৱৰ্তী, অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ সচিব শ্ৰীসতীশ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য, অসম বিজ্ঞান সমিতিৰ সম্পাদক শ্ৰীবাৰীন্দ্র কুমাৰ শৰ্মা, প্ৰবক্তা শ্ৰীবসন্ত ডেকা, অসম পাঠ্যপুথি প্ৰণয়ন আৰু প্ৰকাশন নিগমৰ সঞ্চালক শ্ৰীৰঞ্জিত নাৰায়ণ ডেকাই সহযোগ আগবঢ়োৱা হেতুকে 'মহাৰাজ নৰনাৰায়ণ', 'ৰাভা সাধু' 'মহাবীৰ লাচিত', 'আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ', 'শ্বহীদ কুশল কোঁৱৰ', 'আমাৰ লক্ষ্মীনাথ', 'বড়ো সাধু', 'দেশভক্ত তৰুণৰাম ফুকন', 'সোণোৱালৰ সাধু', 'মহাপুৰুষ মাধৱদেৱ', 'দেউৰী সাধু', 'নবী কাহিনী' আৰু 'বিষ্ণুৰাভা' শীৰ্ষক গ্ৰন্থকেইখন যোগান ধৰাৰ বাবে সভাই সহযোগ লাভ কৰে। মাত্ৰ দুমাহ সময় সীমাৰ ভিতৰত গ্ৰন্থকেইখন যোগান ধৰিবলগীয়া হোৱাত ততাতৈয়াকৈ গ্ৰন্থকেইখন ছপাশাললৈ প্ৰেৰণ

কৰিবলগীয়া হয়। গ্ৰন্থকেইখন ছপোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সক্ৰিয়ভাৱে সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ বাবে সভাৰ নিষ্ঠাবান কৰ্মী শ্ৰীপৱন বুঢ়াগোহাঞি, শ্ৰীপ্ৰমোদ কাকতি, অসম ট্ৰিবিউন ছপাশালৰ পৰিচালক শ্ৰীৰজনী কান্ত দেৱশৰ্মাৰ শলাগ ললোঁ।

গ্ৰন্থকেইখন পুনৰীক্ষণ কৰি সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ বাবে অধ্যাপক ড° বামচৰণ ঠাকুৰীয়া, অধ্যাপক পৱন কুমাৰ বৰুৱা, অধ্যাপক শ্ৰীদিলীপ ফুকন আৰু অধ্যাপক শ্ৰীপৰমানন্দ ৰাজবংশীলৈ সভাৰ ফালৰপৰা কৃতজ্ঞতা জনোৱা হ'ল। আৰ্থিকত শুধবাই দিয়াৰ বাবে শ্ৰীগৰ্গৰাম বৰ্মণ আৰু শ্ৰীকামাখ্যা সভাপণ্ডিতলৈ শলাগ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। এই গ্ৰন্থখন নিচেই কম সময়ৰ ভিতৰতে সেৱাৰ মনোভাৱেৰে ছপাই দিয়াৰ বাবে অসমী প্ৰিণ্টাৰ্চৰ স্বত্বাধিকাৰী তথা কৰ্মীবৃন্দৰ ওচৰত কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰিলোঁ।

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন
ঘোৰহাট-৭৮৫০০১
১৭ জানুৱাৰী, ১৯৯০

শ্ৰীসতীশ চন্দ্ৰ চৌধুৰী
প্ৰধান সম্পাদক
অসম সাহিত্য সভা

প্ৰধান সম্পাদকৰ এষাৰ

প্ৰথম সংস্কৰণৰ প্ৰসংগত

অসমীয়া ভাষাত বিজ্ঞানভিত্তিক দুঃসাহসিক অভিযানৰ পুথি প্ৰায় নাই বুলিয়েই ক'ব পাৰি। প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতাসম্পন্ন এনে দুঃসাহসিক অভিযানৰ অসমীয়া পুথিৰ প্ৰয়োজন বাককৈয়ে অনুভৱ কৰা হয়। সুখৰ বিষয় যে, অসম সাহিত্য সভাৰ শিশু সাহিত্য বচনাৰ প্ৰথম কৰ্মশালাত (ডিগবৈ) প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে দাখিল কৰা পাণ্ডুলিপিৰ ভিতৰত এনে এখন পাণ্ডুলিপি পোৱা হ'ল। অসম তথা ভাৰতৰ উদীয়মান পৰ্বত আৰোহণকাৰী শ্ৰীখগেন্দ্ৰনাথ বৰাই (শ্ৰীবৰাই দাৰ্জিলিং মানালী আৰু গুলমার্গৰ পৰ্বত আৰোহণ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰত প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত, হিমালয়ৰ গাড়োৱাল শাখা কেইবাটিও বাৰ্ষ্টীয় আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় টেকিং সফলতাৰে সমাপ্ত কৰে) দিয়া “আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ” পাণ্ডুলিপিটোও প্ৰথম তিনিখন পাণ্ডুলিপিৰ ভিতৰত কৰি প্ৰকাশৰ আঁচনি গ্ৰহণ কৰা হয়। ১৯৮৫ খৃষ্টাব্দতেই প্ৰকাশন সমিতিয়ে পাণ্ডুলিপিটো প্ৰকাশ কৰাৰ সকলো ব্যৱস্থা কৰিছিল। ১৯৮৬-৮৭ বছৰৰ প্ৰকাশন সমিতিয়ে প্ৰথম পৰ্য্যায়তে এই পাণ্ডুলিপিটো প্ৰকাশৰ বাবে অনুমোদন জনায়। পুথিখন ছপাশালৰ উপযোগীকৈ লেখকে প্ৰস্তুত কৰি দিয়াৰ উপৰিও দুখনমান পাহাৰ বগোৱাৰ আলোক চিত্ৰও যুগুত কৰি দিছে। শ্ৰীবৰালৈ সভাৰ পক্ষৰ পৰা আন্তৰিক শলাগ জ্ঞাপন কৰিলো। পুথিখনৰ মাজত কেইবাখনো চিত্ৰ আঁকি দিওঁতা শ্ৰীমান উৎপল ঠাকুৰীয়ালৈ, বেটুপাত অংকণ কৰোতা যোৰহাটৰ দি ছেটাৰ্ছ আৰু আৰ্হি কাকত চাই দিওঁতা শ্ৰীপৰমানন্দ ৰাজবংশীৰো শলাগ ল'লো। গুৱাহাটীৰ অসমী প্ৰিণ্টাৰ্ছে অতি আগ্ৰহেৰে পুথিখন ছপাই দিয়াৰ বাবে ছপাশালৰ স্বত্বধিকাৰী আৰু কৰ্মীবৃন্দলৈকো শলাগ জনালো। ইতি—

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন

যোৰহাট-৭৮৫০০১

২৫ ডিচেম্বৰ, ১৯৮৬

অমল ৰাজখোৱা
প্ৰধান সম্পাদক,
অসম সাহিত্য সভা

পাতনি

বিশ্ব শিশু সাহিত্যৰ তুলনাত ভাৰতীয় শিশু সাহিত্য বিশেষকৈ অসমীয়া শিশু সাহিত্য পিছপৰা। দুঃসাহসিক আৰু ভ্ৰমণমূলক অভি-
জ্ঞতাৰে লিখা সাহিত্য আমাৰ সাহিত্যত এনেয়ে কম, তাতে শিশু
সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ অৱস্থা একেবাৰে শোক লগা। এই ক্ষেত্ৰত
অসমীয়া সাহিত্যত ইয়াৰ মৌলিক বচনা নাই বুলিয়েই ক'ব পাৰি।
যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, চিকাৰ, জীৱন-সংগ্ৰাম, দুৰ্ভিক্ষ, প্ৰেম-প্ৰণয়, ধৰ্ম,
ৰাজনীতি, আন্দোলন, বিদ্ৰোহ আদিৰ ওপৰত বিশ্ব সাহিত্যত ইয়াৰ
বহুতো সৃষ্টি হ'ল। এনে সাহিত্যৰ সৃষ্টিৰ উৎস নাইবা পথাৰখনৰ
পৰিসৰ অতি বহল। কিন্তু দুঃসাহসিক অভিযানমূলক বা এড্ভেচাৰ
সাহিত্য সৃষ্টিৰ পথাৰখনৰ পৰিসৰ একেবাৰে সীমিত। কাৰণ, এই
বিষয়ত সাহিত্য-সৃষ্টি কৰিবলৈ প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতাৰ প্ৰয়োজন আৰু
এই প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতা আহৰণ কৰিবলৈ কিছুমান দুঃসাহসিক অভি-
যানত অংশগ্ৰহণ কৰাটো প্ৰয়োজন, যিবোৰ সাধাৰণতেই অতি বিপদপূৰ্ণ
আৰু বায়বহুল। সৌভাগ্যৰ কথা যে এড্ভেচাৰ সাহিত্য-সৃষ্টি
কৰিবলৈ যি অভিজ্ঞতাৰ প্ৰয়োজন তেনে অভিজ্ঞতা অসমীয়া যুৱকে
যোৱা ৭০-ৰ দশকতে লাভ কৰিলে। কিন্তু অত বছৰে সেই অভি-
জ্ঞতাৰ আলমত মৌলিক পুথি এখনিও প্ৰকাশ নোপোৱাটো বৰ
পৰিতাপৰ বিষয়। অৱশ্যে পৰ্বতাৰোহণ, ট্ৰেকিং, স্কিং আদি দুঃসাহসিক
ক্ৰীড়াসমূহৰ বিষয়ে প্ৰবন্ধ-পাতি প্ৰকাশ নোপোৱা নহয়।

১৯৭০ চনত অসম পৰ্বতাৰোহণ সম্বন্ধে “বেথাৰতলি-হিমালয়
অভিযান ৭০” নামেৰে এটি পৰ্বতাৰোহণ অভিযানৰ আয়োজন কৰে।
এই অভিযানটোৱেই আছিল ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ পৰা আয়োজন
কৰা সৰ্বপ্ৰথম পৰ্বতাৰোহণ অভিযান। এই অভিযানতে বেথাৰতলি-
দক্ষিণ শৃংগ আৰোহণ কৰি দুজন অসমীয়া যুৱকে পোন প্ৰথমবাৰৰ
বাবে ভাৰতীয় পৰ্বতাৰোহণ মানচিত্ৰত অসমৰ নামো চিহ্নিত কৰিলে।
সেই যুৱক দুজনৰ এজন আছিল ৰোহিণী কুমাৰ ভূঞা আৰু আনজন
হ'ল এই পুথিৰ লেখক। (তুৰ্ভাগাক্ৰমে ৰোহিণীকুমাৰ ভূঞাৰ ১৯৭৯

সূচীপত্ৰ

চনৰ অক্টোবৰ মাহত কেদাৰনাথ নামৰ হিমালয়ৰ পৰ্বত এটিত দুৰ্ঘটনাৰ সমুখীন হৈ পৰ্বততে মৃত্যুবৰণ কৰে।

তাৰ পাছত অসম পৰ্বতাৰোহণ সম্বন্ধে ইটো-সিটাকৈ আঁক কেইবাটাও শৃংগ জয় কৰে। ১৯৭৪ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহত অসম পৰ্বতাৰোহণ সম্বন্ধে দুৰ্গম উত্তৰ-পূব পথেদি গাডোৱাল হিমালয়ৰ বান্দৰপুঞ্জ শৃংগ জয় কৰিবলৈ সক্ষম হয়। শৃংগ আৰোহণ কৰা দলটোত এই পুথিৰ লেখকো আছিল। সেই দুঃসাহসিক অভিযানৰে প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত বচিত আমাৰ এই “আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ” নামৰ পুথিখনি।

পুথিখনি প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত পোৱা সহায়-সাবধিৰ বাবে বন্ধুবৰ্গ সৰ্বশ্ৰী অমল ৰাজখোৱা, পৱনকুমাৰ বৰুৱা আৰু পৱন বুঢ়াগোহাঞি আৰু পুথিখনিৰ স্কেচকেইটা আঁকি দিয়াৰ বাবে কটন কলেজৰ ছাত্ৰ উদীয়মান শিল্পী শ্ৰীউৎপল ঠাকুৰীয়ে আমাৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ থাকিল।

সৰ্বশেষত, আমাৰ এই পুথিখনিৰ পাণ্ডুলিপিটো পুথি আকাৰত প্ৰকাশ কৰিবলৈ অসম সাহিত্য সভাই দায়িত্ব লোৱাত সভালৈ আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

১৬ জানুৱাৰী, ১৯৮৭

শিলপুখুৰী, গুৱাহাটী-৭৮১০০৩

খগেন্দ্ৰ নাথ বৰা

১।	আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ	১
২।	গুৱাহাটী বিদায়	৪
৩।	পুৰণি স্মৃতি	৮
৪।	চুখী মুখী যাত্ৰা	১২
৫।	চুখী গাঁৱৰ সুখী মানুহ	১৭
৬।	চুখী গাঁৱৰ গৰখীয়া আৰু অঘৰী গুজৰ	২২
৭।	চুখী গাঁৱৰ অসুখী মানুহজন	২৭
৮।	বাঘ চিকাৰ	৩৪
৯।	বাকুলিয়া বামাক	৩৯
১০।	বেচকেম্প	৪৩
১১।	এক নম্বৰ শিৱিৰ	৪৯
১২।	তুষাৰ মানৱ য়েটি	৫৪
১৩।	আকৌ বেচকেম্প	৫৮
১৪।	দুই নম্বৰ শিৱিৰ	৬৩
১৫।	শৃংগ জয়	৬৭

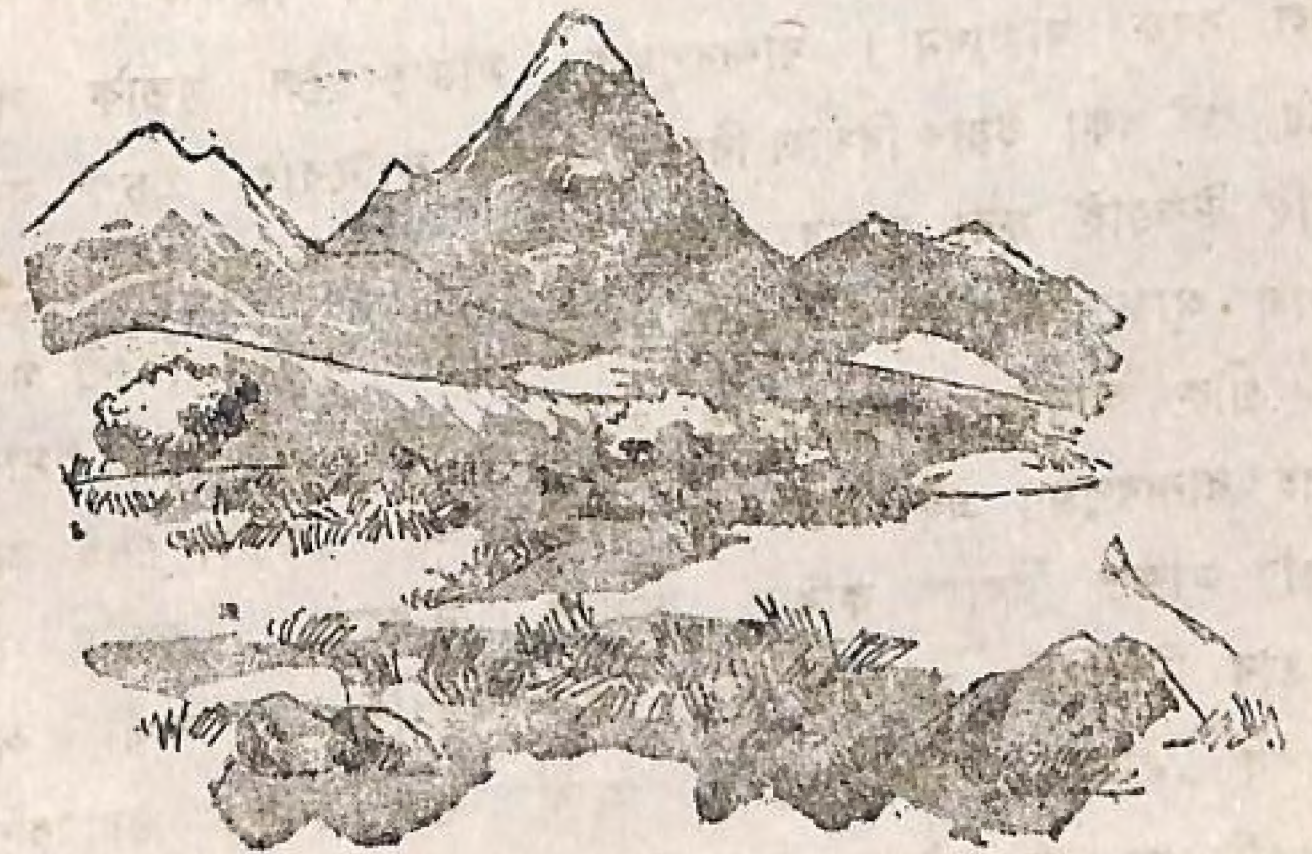

১	ভাৰত ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১২
৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৫
৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৩
৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৪
১০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৫
১২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৬
১৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৭
১৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৮
১৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	১৯
২০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২০
২২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২১
২৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২২
২৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৩
২৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৪
৩০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৫
৩২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৬
৩৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৭
৩৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৮
৩৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	২৯
৪০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩০
৪২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩১
৪৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩২
৪৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৩
৪৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৪
৫০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৫
৫২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৬
৫৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৭
৫৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৮
৫৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৩৯
৬০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪০
৬২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪১
৬৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪২
৬৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৩
৬৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৪
৭০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৫
৭২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৬
৭৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৭
৭৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৮
৭৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৪৯
৮০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫০
৮২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫১
৮৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫২
৮৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৩
৮৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৪
৯০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৫
৯২	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৬
৯৪	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৭
৯৬	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৮
৯৮	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৫৯
১০০	ভাৰতীয় ভাৰতীয় ভাৰতীয়	৬০

॥ আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ ॥

মৰমৰ ভাইটি-ভৰ্টীহঁত !

হিমালয় পৰ্বতমালাত আৰম্ভ কৰা অসমৰ সৰ্বপ্ৰথম পৰ্বতাবোহণ অভিযান 'বেথাৰতলি অভিযান'ৰ বিষয়ে তোমালোকে নিশ্চয় শুনিছা। কাগজে-আলোচনীয়ে ময়ো তোমালোকলৈ লিখিছিলো। মনত নিশ্চয় আছে। বেথাৰতলি শৃংগ আবোহণৰ পাছতেই মই আকৌ অন্য এটা অভিযানত হিমালয় পৰ্বতলৈ যাব লগা হ'ল। সেই অভিযানটো আছিল 'বান্দৰপুঞ্জ অভিযান'। এই দুঃসাহসিক অভিযানটোৰ বিষয়ে কওঁ শুনা।

বান্দৰপুঞ্জ শৃংগটো বিখ্যাত গাড়োৱাল হিমালয়ৰ যমুনোত্ৰী অঞ্চলত অৱস্থিত। ইয়াৰ উচ্চতা হ'ল ২০,৭২০ ফুট। বান্দৰপুঞ্জ নামটো শুনি তোমালোকৰ হাঁহি উঠিছে নহয়? বান্দৰৰ লগত আকৌ পৰ্বতৰ সম্বন্ধ কি? অৱশ্যে বান্দৰৰ নামেৰে ইয়াক নামাকৰণ

কৰাৰ অৰ্থও নোহোৱা নহয়। হিন্দীত পুঞ্জ মানে নেজ। গতিকে ইয়াৰ অৰ্থ উলিয়ালে হ'ব বান্দৰৰ নেজ। কাৰণ ডেবাহুনৰ কাষৰ মুৰ্চোৰী চহৰৰ কোনো কোনো অঞ্চলৰ পৰা লক্ষ্য কৰিলে এই শৃংগটো দেখাত এটা বান্দৰে নেজ পেলাই বহি থকাৰ দৰে লাগে। সেই কাৰনেই ইয়াৰ নাম বখা হৈছে বান্দৰপুঞ্জ।

ইয়াৰ উত্তৰে বিশাল হিমালয়। পশ্চিমে যমুনোত্ৰী। পূবে গঙ্গোত্ৰী আৰু দক্ষিণে ডেবাহুন, মুৰ্চোৰী ইত্যাদি। এই শৃংগটোলৈ বগাবলৈ যোৱা সাধাৰণ পথটো হ'ল ডেবাহুন ডোডীতাল হৈ। এই পথেদিয়েই এভাৰেষ্টে বিজয়ী বিশ্ববিখ্যাত টেন্জিঙে ১৯৫১ চনত বান্দৰপুঞ্জ শৃংগ অৰোহণ কৰে। এই শৃংগত বগাবলৈ যোৱা অসাধাৰণ পথটো হ'ল উত্তৰ-পূবেদি উত্তৰ কাশী-চুখী গাঁওহৈ। অতি দুৰ্গম এই পথ। আকাশ-লংঘা পিৰামিডৰ দৰে ওখ ওখ গিৰিপথবোৰৰ সিপাৰে খঙাল জীৱ জন্তুৱে দপ্‌দপাই থকা দুৰ্গম অৰণ্যবোৰ অতিক্ৰম কৰি পোৱা যায় এই পথৰ সবাতোকৈ বিপদ সংকুল বৰফ ৰাজ্যখন। বান্দৰপুঞ্জক মাজত লৈ মৃত্যুক সাৱটি নীৰৱে শুই থকা ইয়াৰ বিশাল বিশাল বৰফৰ ফাটবোৰ, প্ৰচণ্ড বৰফৰ ধুমুহাই উকুৱাই ফুৰা তুষাৰ পাতৰ ধূসৰিত কণাৰে মুখৰিত হৈ থকা আকাশ আৰু আকাশমার্গ কঁপাই তোলা হিম প্ৰবাহৰ বিকট গৰ্জনে যেন গ্ৰীক আখ্যানৰ মেছচাকহে স্মৰিত কৰি ৰাখিছে। ইমানেই ভয়াবহ বান্দৰপুঞ্জৰ এই উত্তৰ-পূব পথটি। আৰু বিশাল সেই অনন্ত শূন্যতাৰ মাজত বিৰাজ কৰিছে ভয়াবহ নীৰৱতা। স্বৰ্গীয় সেই নীৰৱতাৰ নিৰিবিলি বুকুতেই জন্ম হৈছে শান্তিৰ। সংগী অনন্ত আকাশৰ নীলাভ বিশালতা। আৰু শুভ্ৰ বৰফৰ ভয়াবহতা। বেথাৰতলি শৃংগ বগাবলৈ যাওঁতে যি বাধা-বিঘিনি আমি পাইছিলো, বান্দৰপুঞ্জ বগাবলৈ যাওঁতে সেই বাধা-বিঘিনি আছিল বহুগুণে বেছি।

তোমালোকে ভাবি হয়তো থমকি বৈছা—বান্দৰৰ নেজডাল আকৌ ইমান শক্তিশালী হ'ল কেনেকৈ? বান্দৰৰ নেজডালনো বাক

কোনোবাই বগায়নে? কিন্তু বান্দৰৰ নেজৰ মাহাত্ম্য অপাৰ। তোমালোকে ৰামায়ণত থকা হনুমানৰ লংকা-দহন পৰ্বলৈ এবাৰ মনত পেলোৱাছোন? পুত্ৰ-পুত্ৰ হনুমানে দেখোন সামান্য নেজ ডালেৰেই সমগ্ৰ লংকা পুৰি চাবখাৰ কৰিছিল। কোনে জানে হয়তো সেই ৰামভক্ত পৰাক্ৰমী বীৰজনে আমাৰ অন্তৰত এখন উচ্চ আসন অধিকাৰ কৰি তেওঁৰ অসীম বীৰত্বৰ কথা আজিও সোঁৱৰাই ৰাখিছে। হিমালয়ৰ শিৰত বহি হয়তো সেই মৃত্যুঞ্জয়ী পূজাৰীজন কালজয়ী যোগাসনত মগ্ন।

অভিযানলৈ যোৱাৰ আগেয়ে বান্দৰপুঞ্জৰ কণমানি বুৰঞ্জীখনৰ পাত লুটিয়াই চাইছিলো। ১৯৩০ আৰু ১৯৪০ এই দুটা দশকত তিনিটাকৈ বৃটিছ পৰ্বতাৰোহণ দলে এই উত্তৰ-পূব পথটোৱেদি কেইবাবাৰো চেষ্টা কৰিও ব্যৰ্থ হয়। তাৰ পাছত এই পথেদি কোনো অভিযানেই চলোৱা হোৱা নাই। এনেকৈ এটা এটাকৈ কেইবাটাও অভিযান ব্যৰ্থ হোৱাৰ পাছত সেই অঞ্চলৰ গাঁও-ভূঁইৰ অধিবাসী সকলৰ মনত এটি ধাৰণা হৈছিল যে এই পথেদি বান্দৰপুঞ্জ শৃংগ অৰোহণ কৰা একেবাৰেই অসম্ভৱ। ই অজেয়। বিশ্বাস গৈ সময়ৰ মেৰপাকত পৰি অন্ধ বিশ্বাসত পৰিণত হ'ল। সঁচাকৈয়ে ই অজেয় হৈ থাকিল বহু যুগ।

কিন্তু 'অজেয়' শব্দটো দুঃসাহসিক অভিযানৰ অভিধানত নাই। দুখ-দুৰ্ঘটনা, বিপদ-বিঘিনি, ভয়-ভূত আদি শব্দবোৰ যেন অভিযাত্ৰী সকলৰ সাজ-পোছাক আৰু পৰ্বত বগোৱা সা-সঁজুলিৰ দৰে কিছু মান আ-অলঙ্কাৰহে। সেই কাৰণেই দুঃসাহসিকতাৰ কৰচ পিন্ধি আমি দহজনীয়া এটি অভিযাত্ৰীৰ দল অসমৰ পৰা হিমালয় অভিমুখে ৰাওনা হৈছিলোঁ।

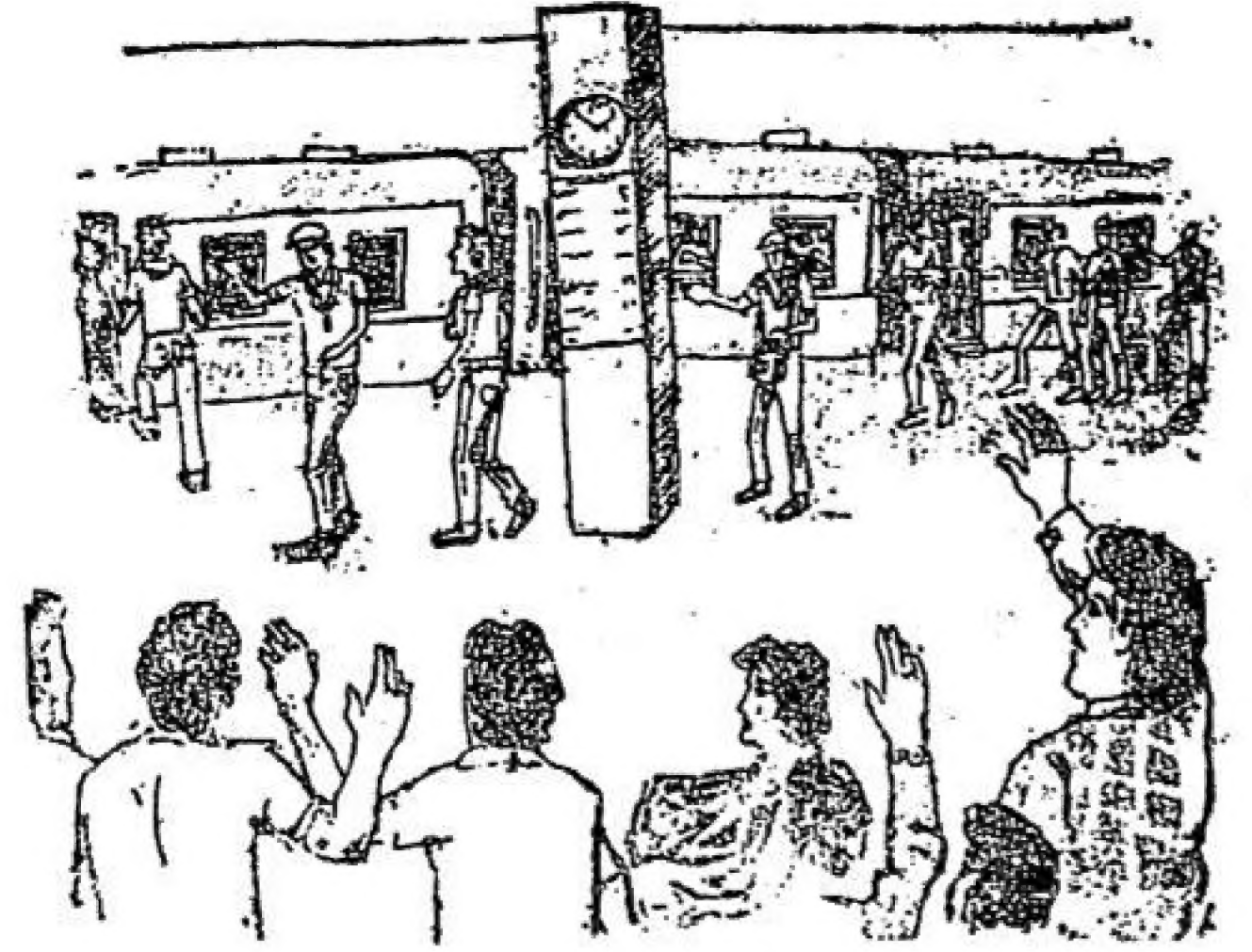

॥ গুৱাহাটী বিদায় ॥

৩০ আগষ্ট, ১৯৭৪ চন। সময় তেতিয়া ছপৰীয়া। বান্দৰপুঞ্জ অভিযানৰ অভিযাত্ৰীসকল এজন ছজনকৈ আহি বেল ষ্টেচন পালোহি। বতৰ ডাৱৰীয়া। মন কিন্তু আমাৰ ফৰকাল। মাজতে কিন্ কিন্ কৈ এজাক বৰষুণ দিলে। বৰষুণজাকত পৃথিবীখন সেমেকি পৰিছে যদিও মনবোৰ আমাৰ সেমেকি পৰা নাই। ক্ষন্তেক পাছতে শুভ-ইচ্ছা জনাবলৈ অহা আমাৰ হিতকাঙ্ক্ষীলোকে আমাক বেঢ়ি ধৰিছে। সকলোকে একেলগে পাই আমাৰ মনবোৰ আনন্দত ভৰি পৰিল। কোনোবাই আমাক ফুলৰ মালা পিন্ধাই দিলে। কোনোবাই সেন্দূৰেৰে কপালত ফোট আঁকি দিলে। কোনোবাই আকৌ ফুলেৰে ছহাত ভৰাই পেলালে। চকুৰ পানীয়ে আমাক বিদায় দিবলৈ বৈ থকা ভাইটি-ভগ্নিহঁতৰ গালবোৰ তিয়াই পেলালে। ডাঙৰে থোকা-থুকি মাত্ৰেৰে উপদেশ দিলে হতাশ নহ'বলৈ। মানুহ সদায় আশাবাদী হ'ব লাগে। হতাশক দূৰতে থ'ব লাগে।

সময়ে উকি দিলে। এইবাৰ বিদায় লোৱাৰ সময়। কিছুমান মধুৰ স্মৃতি এৰি থৈ সেমেকা চকুৰে আমি ডবাটোৰ ফালে খোজ দিলো। ডাঙৰৰ আৰ্শ্ববাদ আৰু বন্ধুসকলৰ শুভেচ্ছা মূৰত তুলি আমি আমাৰ জীৱনৰ এটি দুঃসাহসিক যাত্ৰাৰ প্ৰথম পদক্ষেপ দিলো। যাত্ৰা যিমানেই দীঘলীয়া নহওক লাগে প্ৰথমে এটি সৰু খোজেৰেই ইয়াক আৰম্ভ কৰা হয়। সৰু সৰু কেইটামান খোজেৰেই আমিও আমাৰ এই দুৰ্গম যাত্ৰাটোৰ আৰম্ভ কৰিলো।

বাটত শিলিগুৰি জংচনত দাৰ্জিলিঙৰ পৰা অহা চাৰিজন শ্বেৰ্পাই আমাৰ দলটোত যোগ দিলে। মানুহ সংগপ্ৰিয়। একতা আৰু

মিলা-প্ৰীতিৰে বাস কৰাটো মানৱ জীৱনৰ মূলমন্ত্ৰ। সেয়েহে শ্বেৰ্পা-কেইজনক পাই আমাৰ মনবোৰ আনন্দত ভৰি পৰিল। সিহঁতৰে এজনে মোক দেখা পায়ৈ চিঞৰি উঠিল। তেওঁ ১৯৭০ চনত অসমৰ পৰা যোৱা বেখাৰতলি পৰ্বতাৰোহণ অভিযানত শ্বেৰ্পা হিচাপে যোগদান কৰিছিল। সেই অভিযানৰ মই আছিলো মেনেজাৰ। গতিকে মোক দেখা পায়ৈ আপোনভাৱে চিঞৰি উঠিছে। চোৱাচোন ভাইটি-ভগ্নিহঁত! বন্ধুত্বৰ গাঠিটো কেনে সুদৃঢ়। ইমান দূৰৈত থাকে অথচ ইমান বহুবৰ পাছতো পাহৰিব পৰা নাই। ওচৰ চপাতহে মই চিনি পালো। নাম চোনা। দেখাত আগৰ দৰেই খুলন্তৰ হৈ আছে যদিও গালে-মুখে বয়সৰ কিছু আঁচোৰ পৰিছে। বাক! তিনিজন শ্বেৰ্পা হ'ল—প্ৰেমা নবৰো, মিমা আৰু কৰ্ম্ম। প্ৰথম তিনিজন অভিজ্ঞ পৰ্বতাৰোহণকাৰী। বাটৰ দেওনা পাব হোৱা আমাৰ প্ৰধান বান্ধনি প্ৰেমা নবৰোয়ে, এটি বিদেশী অভিযানৰ লগত বহু বছৰৰ আগেয়ে ডেৰাছন-ডোডীতাললৈ বান্দৰপুঞ্জ আৰোহণ কৰিবলৈ গৈছিল। কিন্তু নানান প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগৰ বাবে শিখৰ

পোৱাৰ আগেয়েই সেই অভিযান ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য হয়। বেছ অমায়িক আৰু ভদ্ৰ বাকী ছজন খেপা চোনা আৰু মিংমা বহুতো দেশী-বিদেশী অভিযানত যোগ দি বহুতো সৰু-ডাঙৰ শৃংগ জয় কৰিছে। তেওঁলোক মাত্ৰ কেইমাহমানৰ আগেয়ে গাড়েৱাল হিমালয়ৰ নন্দাদেৱী অভয়াবন্যৰ হবদেউল শৃংগ আৰোহণৰ বাবে গৈছিল। অৱশ্যে যাওঁতে বাটত দুৰ্ভাগ্যবশতঃ সেই অভিযানৰে চাৰিগৰাকী মহিলা সদস্যই প্ৰাণ হেৰুৱায়। জীৱনৰ মূল্য সবাতোকৈ বেছি। সেয়েহে অভিযান সিমানতে সমাপ্ত কৰি বিষন্ন মনেৰে দলটো উভতি আহিছিল। খেপাদলটোৰ ভিতৰত কৰ্মা কনিষ্ঠতম। বাকী কেইজনৰ তুলনাত অনভিজ্ঞ। কিন্তু অত্যন্ত সাহসী আৰু খঙাল প্ৰকৃতিৰ।

৩ চেপ্তেম্বৰৰ বাতিপুৱাতে আমি আহি হৰিদ্বাৰ পালোহি। দেশ বিদেশৰ পৰা পৰ্যটক আৰু তীৰ্থযাত্ৰীয়ে খদমদমাই থকা হৰিদ্বাৰখন এখনি সৰু পাহাৰীয়া নগৰ। ই উত্তৰ প্ৰদেশৰ শহাৰাণপুৰ জিলাত। উচ্চতা প্ৰায় এক হাজাৰ ফুট। হিমালয় পৰ্বতৰ শিয়ালিক পৰ্বতমালাৰ নামনিত ই অৱস্থিত। জন্মদাত্ৰী গঙ্গাত্ৰীৰ বুকুৰ পৰা বৈ আহি গঙ্গাই সৰ্বপ্ৰথমে এই সমতলভূমি ডোখৰতেই দৰ্শন দিছিলহি বাবেই হৰিদ্বাৰখন গঙ্গাদ্বাৰ নামেও জনাজাত। ভাৰতৰ পৱিত্ৰ তীৰ্থভূমি এই উত্তৰাখণ্ড অঞ্চলটোক স্বৰ্গৰ লগত তুলনা কৰা হয়। অতি অতীতত পৱিত্ৰ এই উত্তৰাখণ্ড অঞ্চলটো দেৱতাসকলৰ বিচৰণ-স্থল আৰু ঋষি-মুনিসকলৰ সাধনাৰ স্থল আছিল। সেইবাবে ইয়াক স্বৰ্গদ্বাৰ বুলিও কোৱা হয়। ইয়াক হৰিদ্বাৰ বোলাৰ আন এটা কাৰণ হ'ল— শ্ৰীৰদৰি নাৰায়ণৰ যাত্ৰা ইয়াৰ পৰাই আৰম্ভ হয়।

হৰিদ্বাৰত চাবলগীয়া বহু মঠ-মন্দিৰ আছে। তাৰে ভিতৰত মায়াদেৱী, মনসাদেৱী, দক্ষ প্ৰজাপতিৰ মন্দিৰ, বিশ্বকেশ্বৰ মহাদেৱৰ মন্দিৰ, হৰিব চৰণ, কনখল, কুশাৱৰ্ত্ত, ভীমগোড়া, ভোলাগিৰি,

সীতা ভৱন, সতীকুণ্ড আদিয়ে প্ৰধান। কিন্তু চাবলগীয়া ঠাইবোৰ যে আগতেই চাই থৈছো। গতিকে হাতত থকা সময়খিনি ষ্টেচনৰ আশে-পাশে ঘূৰি কটাই দিলো। সময়ে সন্ধিয়ালে। বেল চলিল। এইবাৰ ঋষিকেশ অভিমুখে। মাজত মাত্ৰ পোন্ধৰ মাইল। ঋষিকেশতেই আমাৰ বেলৰ যাত্ৰা শেষ হ'ব। গতিকে দুবাৰৰ কাষতে বৈ আমাৰ শেষ বেল যাত্ৰাকণ উপভোগ কৰিলোঁ।

॥ পুৰণি স্মৃতি ॥

স্বধিকেশ । ডবাৰ পৰা নামিয়েই চাৰিওফালে চকু ফুৰালো । সকলোবোৰ আপোন আপোন লাগিল । সৌখন অভাবব্রীজ । সৌ ছজোপা নিমগছ । তাৰ তলতেই সৌখন বঙালী হোটেল । ষ্টেচনটোৰ চালে-বেৰে ওলমি থকা সৌজাক বান্দৰ । কাৰো একো পৰিবৰ্তন হোৱা নাই । পৰিবৰ্তন হৈছে কেৱল আমাৰ মনবোৰৰ । আগৰ কেইবাৰ আহোতে বান্দৰবোৰ জোকাই জোকাই খেদি ফুৰিছিলো । এবাৰ এটা বান্দৰ খেদি ফুৰোতে খটখটিত বাগৰি পেণ্ট ফাটি আঠৰ পৰা তেজ ওলাইছিল । পেণ্টটো দাঙি আঠটো চালো—ক'লা দাগ টুকুৰা তেতিয়াও স্পষ্ট । এটি পুৰণি স্মৃতি ।

পুৰণি দিনৰ কথাবোৰকে ভাবি ভাবি ষ্টেচনৰ বাহিৰলৈ ওলোৱা ছগাৰখনৰ কাষ পালোহি । এনেতে হঠাতে গাৰ কাষেদিয়েই ডাঙৰ বান্দৰ এটা পাৰ হৈ গ'ল । ক্ষন্তেক বৈ ঘূৰি চোৱাত সিহঁত বৈ দিলে । লগে লগে ত্ৰুটি ধূৰ্তভাৱে বিজুলীৰ দৰে মোৰ মূৰৰ ওপৰেদি ঢৌ খেলি গ'ল । জেপৰ পৰা কমালখন উলিয়াই কিবা এটা বান্ধি থোৱাৰ দৰে কৰি হাতখন আগবঢ়াই দিলো । থাপ মাৰি কমালখন বান্দৰটোৱে লৈ গ'ল । পাছত কমালত একো নাপাই খঙেৰে মোৰ ফালে খেদি আহিল । দৌৰ মাৰি কথমপিহে সাৰিলো । অভয়াসৰ আয়ুস খুব বেছি । মানুহে এনেয়ে কয়নে মৰিলেহে ই লগত যায় । আচলতে কি জানা ? সকলো মানুহৰ অন্তৰতে একোটা বান্দৰ শুই থাকে । কেতিয়াবা কেনোবা দুৰ্বল মুহূৰ্তত ই সাৰ পাই উঠে । তেতিয়া আমি নকৰিবলগীয়া কিছুমান কাম কৰি পেলাওঁ । ইয়াৰ কাৰণ কি বাক জানানে ?

আমি পাহাৰ বগাবলৈ যাওঁ

৯

কাৰণ আমাৰ উপৰি পুৰুষসকল হ'ল—এই বান্দৰ নামৰ প্ৰাণীবোৰ । হয়তো সেইবাবেই আমাৰ স্বভাৱবোৰ কেতিয়াবা বান্দৰৰ দৰে হৈ পৰে ।

আগেয়ে আহিলে থকা কালিকমলীৰ ধৰমশালাখনতে এইবাবোৰ থাকিলোঁগৈ । ভাত খাবলৈ গৈ লগ পালো নীলাম হোটেলৰ চৰ্দাবজীক । সেই আগৰ প্ৰাণখোলা হাঁহি । পৰ্বতাবোহণৰ বিষয়ে দৰ্কে চিন্তা কৰা চৰ্দাবজী আমাৰ বাবে কেৱল হোটেলৰ মালিকেই নহয় এজন বিশিষ্ট বন্ধুও । ১৯৭০ চনৰ কথা মনত পৰিছে । বেথাবতলি শৃংগ জয় কৰি উৰি উভতি আহিছো । আমাক পায়ৈ চৰ্দাবজীয়ে সাৱতি ধৰিলে । এটি সুন্দৰ ডিনাৰ দিলে বাতি । বহু জোৰ কৰিও পইচা লোৱাৰ নোৱাৰিলো । তাৰপাছত হাতে হাতে একো একোখন মিঠাপাণ দি গ'ল নিনিয়ে । পুতলা এজনীৰ দৰেই মৰমলগা চৰ্দাবজীৰ অতি মৰমৰ ছোৱালী নিনি ।

ভাত খাই উঠি চৰ্দাবজীক মাতঘাৰ লগালো । নিনিৰ কথা স্মিলিলো । গম্ভীৰভাৱে হাঁহি এটা মাৰি চৰ্দাবজীয়ে ক'লে—তাই আজিকালি ডাঙৰ এজনী হ'ল । হোটেললৈ আহিবলৈ লাজকে কৰা হ'ল । ঠিকেইতো চাৰিটা বছৰটো কম সময় নহয় ।

আজিৰ দিনটো আমাৰ জিৱণিৰ দিন । কামো আছে বহুত । পৰ্বতলৈ নিনিয়া আমাৰ বস্ত্ৰবোৰ ইয়াতে এৰি থৈ যাব লাগিব । নিব লগাবোৰ ভালকৈ বান্ধি থিৰ-থাক কৰিব লাগে । খোৱা বস্ত্ৰও কিনিব লগা আছে বহুত । গতিকে নামতহ জিৱণি কিন্তু ব্যস্ততাৰ অন্ত নাই । কিবা এটা কামত কই ওলালো ডেবাডুনলৈ । ডেবাডুন চহৰখন স্বধিকেশৰ ওচৰতে । ৰেল আৰু বাছ দুয়োটাই চলে ।

পাছদিনা বাতিপুৱাৰ পৰাই আমি অভিযানৰ কামত ব্যস্ত হৈ পৰিলো । আগতীয়াকৈ আমাৰ ছজন সদস্যক পঠোৱা হ'ল—উত্তৰ-কাশীৰ নেহৰু পৰ্বতাবোহণ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ । কিনিবলৈ বাকী থকা বস্ত্ৰবোৰৰ বাবে কেইজনমান গ'ল বজাবলৈ । বাকী-

কেইজনো অভিগনৰ বয়-বস্তু, সা-সঁজুলিৰোৰ বন্ধা-মেলাত লাগিল। কামৰ মাজতে এনেকৈ দৌবা দৌবি কৰি থাকোতেই ছপবীয়া হ'লহি। ভাত পানী খাই আমি এটি দীঘলীয়া যাত্ৰাৰ বাবে সাজু হ'লো। গাড়ী আহিল। লৰা ধপৰা আবস্ত হ'ল। গাড়ীত উঠিব খোজোতেই দেখিলো চৰ্দাবজী আহিছে। কামতে এজনী মৰম লগা ছোৱালী। আল-ফুলকৈ হাতত এটি কাগজৰ পেকেট লৈ আহিছে। কাৰ চপাত হাত দুখন আগবঢ়াই দিল। লাজ লাজ কৰি হাঁহি থকা চকু ছটা কিছু সেমেকি পৰিছে।

“প্লিজ অপুন ইট ইন দি পিক্।”

“ঠেক ইউ নিনি।”

নিনিৰ লগতে চৰ্দাবজীৰো হাতখন ওপৰলৈ উঠি আহিছিল। গাড়ী চলিল উত্তৰ কাশী অভিমুখে। দূৰত্ব হ'ল ১৪৯ কিলোমিটাৰ। ষষ্ঠা মানৰ পাছতেই আমি নবিল্পনগৰ পালোহি। গাড়োৱালৰ নতুন বাজধানী নবিল্পনগৰ। উচ্চতা ৩৮৫০ ফুট। ঋষিকেশৰ পৰা মাত্ৰ ষোল মাইল দূৰ। পাহাৰীয়া ঠাই। ত্ৰখন ওখ পাহাৰৰ ওপৰত গুৰু-গুৰীৰ হৈ থিয়হৈ আছে বজাৰ বাজপ্ৰাসাদ। সাইলাখ যেন পেৰিছৰ বাজপ্ৰাসাদটোহে। দূৰৈৰ পৰা চকুত পৰা চকুত লগা অতি জাক-জমক এই বাজপ্ৰাসাদটো তৈয়াৰ কৰিছিল গাড়োৱালৰ অভিশপ্ত বজা নবিল্প শাহে। বাজপ্ৰাসাদৰ আশে-পাশে থকা ওখ ওখ সবল গছবোৰে বতাহৰ লগে লগে যেন এতিয়াও ক'ব ধৰিছে নবিল্পনগৰৰ অভিশপ্ত কাহিনীৰ কথা। গাড়োৱাল বুৰঞ্জীৰ এই ছুখ-গা অধ্যায়টোৰ বিষয়ে মই অন্য এখন কিতাপ তোমালোকলৈ লিখিম।

নবিল্পনগৰৰ পৰা কিছুদূৰ আহি আমি পালোহি ছবাটা নামৰ কেইখনমান দোকান-পাহাৰ থকা এখন সৰু ঠাই। ছটা বাট আহি একেলগে হৈছেহি বাবে ইয়াৰ নাম ৰখা হৈছে ছবাটা। ইয়াৰে এটা বাটেদি গাড়োৱালৰ পুৰণি বাজধানী টেহৰীলৈ যায়।

আনটো বাটেদি যায় নতুন বাজধানী নবিল্পনগৰলৈ। ছবাটাত চাহ-তামোল খাই আমি আকৌ গাড়ীত বহিলোহি। তাৰপাছত চান্দা-ধাৰাগুহৈ পোহৰ-আন্ধাৰৰ মাজে মাজে পাহাৰৰ সান্ধ্য-সৌন্দৰ্য উপভোগ কৰি উত্তৰ কাশী পালোহি। তেতিয়া বাতি প্ৰায় আঠ বাজিছে। বিবলা-ধৰমশালাখন বাছ বোৱা ঠাইৰ ওচৰতে। অসুবিধা একো নহ'ল। ধৰমশালাতে বাতিটো থকাৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ল।

উত্তৰ কাশী জিলাখন উত্তৰ প্ৰদেশ ৰাজ্যৰ তিনিটা নৱ নিৰ্মিত সীমান্তৱৰ্তী অঞ্চলৰ এটা। টেহৰী গাড়োৱাল জিলাৰ উত্তৰ ভাগ বেলেগ কৰি আনি উত্তৰ কাশী জিলাখন সংগঠন কৰা হৈছে। সাংস্কৃতিক দিশৰ পৰা এই অঞ্চলটো অতীতৰে পৰা চহকী। নিজ সংস্কৃতি—লোক-নৃত্য, লোক-গীতক লৈ ইয়াৰ অধিবাসীসকলে গৌৰৱ অনুভৱ কৰে। সুউচ্চ হিমালয় পৰ্বতমালা ভৈয়ামৰ বহুতো নদ-নদীৰ জন্মদাত্ৰী। প্ৰসিদ্ধ গঙ্গা আৰু যমুনা এই জিলাৰে অন্তৰ্ভুক্ত গোমুখ আৰু যমুনোত্ৰীৰ পৰা বৈ আহিছে।

আধুনিক বিজ্ঞানেও এই অঞ্চলটোত ভূমুকি নমবাকৈ থকা নাই। কৃষি, পশুপালন, শিক্ষা, জনস্বাস্থ্য, উদ্যোগ-বিজ্ঞান আদিতো এই অঞ্চলটো দিনক দিনে আগবাঢ়ি যাব ধৰিছে। উত্তৰ কাশীৰ পৰা দহ মাইল আঁতৰৰ মনেৰীত ‘মেনেৰী-ভালী বহুমুখী পৰিযোজনা’ৰ মনেৰী বান্ধৰ কাম দ্ৰুত গতিত আগবাঢ়িছে।

॥ চুখী মুখী যাত্ৰা ॥

আজিৰ দিনটো আমাৰ বাবে এটি অতি ব্যস্ত দিন। খুব বাতিপুৰাত্তে উঠি বাতিপুৰাৰ চাহ-জলপান খাই আমি দিহা দিহি ওলালো। কেইজনমান ওলালো নেহক পৰ্বতাবোহণ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ। উদ্দেশ্য—বান্দৰপুঞ্জ শৃংগলৈ যোৱা অজ্ঞাত উত্তৰ—পূব পথটোৰ সবিশেষ ভৌগোলিক বিৱৰণ। কেইজনমান ওলাল যমুনাত্ৰী অঞ্চলৰ ভিতৰুৱা অঞ্চলত সোমোৱাৰ অনুমতি-পত্ৰ আনিবলৈ। উত্তৰ কাশী জিলাৰ এই পৰ্বতীয়া অঞ্চলটো সীমান্তবৰ্তী অঞ্চল। গতিকে প্ৰতিবন্ধাৰ ফালৰ পৰা এই অঞ্চলটোৰ বেচ গুৰুত্ব আছে। সেইবাবেই ইয়াত সোমাবলৈ অনুমতি লাগে।

নেহক পৰ্বতাবোহণ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ অহা আমি সদস্য কেইজনে প্ৰিন্সিপালক দেখা কৰিলো। বান্দৰপুঞ্জ শৃংগক চাহৰ টেবুলত বহুৱাই লৈ আমি আলোচনাত বহিলো। প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰৰ বেজিষ্টাৰ আৰু প্ৰশিক্ষক সকলো আলোচনাত উপস্থিত আছিল। আলোচনা আৰম্ভ হ'ল। বান্দৰপুঞ্জ শৃংগৰ উত্তৰ-পূব পথটোৰ বুৰঞ্জীৰ বিষয়ে বহুতে বহু কথা ক'লে। কোনোৱে বাস্তৱ ভয়াবহতাৰ কথা ক'লে। কোনোৱে আকৌ ক'লে—অন্ধ-বিশ্বাসৰ কথা। কিন্তু আত্মবিশ্বাসৰ কথা কোনোৱে নক'লে। ভূগোলৰ কথা ওলালত সকলো নিমাত নহ'বই বা কিয়? অশেষ চেষ্টা কৰা হৈছিল দেশী-বিদেশীৰ তপত ঘাম আৰু কেঁচা ভেজৰে। কিন্তু প্ৰত্যেক বাবেই অভিযাত্ৰীসকলে বাস্তৱ উলিয়াব নোৱাৰি উভতি আহিব লগাত পৰিছিল। এইদৰেই নিবাশাৰ ক'লা ডাৱৰে বান্দৰপুঞ্জ শৃংগৰ আশে-পাশে থকা অঞ্চল-বোৰৰ আকাশমণ্ডল ঢাকি ধৰিছিল। সময়ৰ চৌৰ লহৰে লহৰে

মানুহৰ অন্তৰত জন্ম হৈছিল—ভয় আৰু অন্ধ বিশ্বাসৰ। গৰু-মহ চৰাবলৈ যোৱা গৰখীয়া আৰু চিকাৰী দলবোৰে আতৰৰ পৰাই নতশিৰে প্ৰণাম কৰিছিল সেই অজ্ঞেয় শক্তিক!

কুলীৰ কথা ওলাল। প্ৰিন্সিপালে উপদেশ দিলে—উত্তৰ কাশীৰ পৰাই কুলী নিয়া ভাল হ'ব। কাৰণ আচছৱা ঠাই। পৰ্বতাবোহণক ব্যৱসায়িক দৃষ্টিৰে নোচোৱা সেই অঞ্চলৰ গাঁওৰ মানুহবোৰে বস্তু কঢ়িয়াবলৈ মান্তি নহ'বও পাৰে।

এইবাৰ কুলী বিচৰা অভিযান আৰম্ভ হ'ল। ক'তো কুলীৰ দেখোন দেখা দেখিয়েই নাই। বাছ ষ্টেচনটোৰ আশে পাশেই দেখোন আগতে সিহঁত পিয়াপি দি ফুৰ। পাছত গম পোৱা গ'ল মাত্ৰ কেইদিনমানৰ আগেয়ে পশ্চিমবংগৰ পৰা অহা এটি পৰ্বতাবোহণ সন্থাই কিছুমান বাছকবনীয়া কুলী লৈ পৰ্বতমুৱা হৈছে। সকলো ফালেই দেখোন ব্যৰ্থ। সেইবুলি ব্যৰ্থতাতেই জানো সকলো শেষ? আন্ধাৰ য'ত শেষ হয় তাৰ পৰাই আকৌ পোহৰ আৰম্ভ হোৱাৰ দৰে ব্যৰ্থতাৰ শেষতহে সফলতাৰ জন্ম হয়। ধৈৰ্য আৰু সাহসৰ টঙালি বান্ধি আমি পোহৰৰ বাবে অপেক্ষা কৰিলো।

অশান্তিৰ মাজেৰে আৰু এটা দিন পাৰ হৈ গ'ল। নেহক পৰ্বতাবোহণ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰই উপদেশহে দিলে। নিৰ্দেশ একো দিব নোৱাৰিলে। আমাৰ উৎসাহ উদ্দীপনাবোৰ বুকুত লৈ দুবৈৰ দিব নোৱাৰিলে। আমাৰ উৎসাহ উদ্দীপনাবোৰ বুকুত লৈ দুবৈৰ পৰা জিলিকি থকা আশাৰ চাংঘৰটো হতাশাৰ ত্ৰক বালিঘৰ যেন লাগিল। পাছদিনা ধলপুৰাত্তে আমি বিছনা সামৰিলো। বাহিবত আন্ধাৰ। সেই আন্ধাৰবোৰৰ দৰে আমাৰ মনবোৰো আন্ধাৰেৰে ভৰি পৰিল। নিবাশাৰ সেই ডাৱৰীয়া বতৰতে আমাৰ যাত্ৰা আৰম্ভ হ'ল। আন্ধাৰৰ মাজে মাজে পোহৰৰ পম খেদি খেদি আমি আমাৰ অনিশ্চয়তাৰ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলো। আশাৰ বেঙণি বিচাৰি আশি-গংগাৰ পাৰে পাৰে আমাৰ গাড়ী চলিল। হীনা-মনেৰী-লতা আদি সৰু-ডাঙৰ ঠাইবোৰ আমাৰ গাড়ী আগেদি দৌৰি

দৌৰি পাব হৈ গ'ল। এইবাৰ গাড়ী ব'লহি ভটুৱাবীত। কেইখনমান দোকান-পোহাৰ থকা সৰু এখনি ঠাই ত্ৰই ভটুৱাবী। এখন দোকানৰ সৰু এটি কোঠা ভাড়া লৈ ৰাতিটোৰ বাবে আমি বিশ্রাম ল'লো।

পাছদিনা আন্ধাৰতে উঠি মুখ হাত নোখোৱাকৈ গাড়ীত বহিলোঁগৈ। গাড়ী ৰাস্তাতে আছিল। পাহাৰ সদৃশ আমাৰ বস্ত্ৰ-বাহানিবোৰ গাড়ীত থকাৰ বাবে খেপাকেইজন গাড়ীতে গুৰু লগা হ'ল। অলপ ঠাই হোৱা হলে ৰাতি ৰাতিয়েই গাড়ী চলাব পৰা গ'লহেঁতেন। কিন্তু ইয়াৰ কথা সুকীয়া। এই অঞ্চলৰ পাহাৰীয়া ৰাস্তাবোৰ অতি বিপদজনক বাবে ৰাতি গাড়ী চলোৱাতো চৰকাৰে বন্ধ কৰি দিছে। গতিকে য'তে ৰাতি হয় ত'তে গাড়ী বন্ধাৰ লাগে।

ভটুৱাবীৰ পৰা ছয় মাইল দূৰ আহি আমি পালোহি ভূক্ষী। ইয়াতেই ভাগীৰথী নৈখন দলঙেৰে পাব হ'ব লাগে। ভূক্ষীৰ পাছত পালোহি গঙ্গানানী। দূৰৰ মাত্ৰ তিনিমাইল। লাহে লাহে পোহৰ হৈ আহিছে। ৰাস্তাৰ কাষতে থকা পাহাৰৰ পৰা নামি অহা এটি জুৰিৰ পানীৰে হাত মুখ ধুলো। আমাক দেখি ওচৰৰ হোটেলখনৰ লৰা-চপৰা লাগিল। হাত মুখ ধুই থাকোঁতেই দূৰৈত লক্ষ্য কৰিলো—নদীখনৰ এই পাৰে এটি নিজৰা। নিজৰাটোৰ পৰা ধোঁৱা ওলাব ধৰিছে। চাহৰ গিলাচবোৰ আগবঢ়াই দি হোটেলৰ মালিকজনে ক'লে সেহিটো এটা গৰমপানীৰ নিজৰা। নাম স্বৰিকুণ্ড। ইয়াত গা ধোলে হেনো পাপ ক্ষয় হয়। গৰম পানীৰ নিজৰা এটাত গা ধোলে কেনেকৈ পাপ ক্ষয় হয় নাজানো। কিন্তু গা ধোৱা হ'লে নিশ্চয় গাটো ভাল লাগিলহেঁতেন। মানুহৰ মনৰ লগত দেহৰ সম্বন্ধ আছে। আনন্দেৰে ভৰা উৎফুল্লিত এটি মনে দেহটোকো সজীৱ কৰি ৰাখে। কোনো এটা কামৰ বাবে মনত আশ্ববিধাস থাকিলে দেহে ক'ব সেই কামটোও সুন্দৰ হৈ

পৰে। এটি পবিত্ৰ মনত অসং ভাৱধাৰা সোমাব নোৱাৰে। ধৰ্মই আমাৰ মনবোৰ পবিত্ৰ কৰি ৰাখে।

আমাৰ ধৰ্মপুথিৰ পৌৰাণিক আখ্যানসমূহৰ লগত ভাৰতবৰ্ষৰ তীৰ্থস্থান এই উত্তৰাখণ্ড অঞ্চলটোৰ মধুৰ সম্পৰ্ক আছে। সেয়েহে এই অঞ্চলটোৰ প্ৰতি আমাৰ গভীৰ শ্ৰদ্ধা।

কিন্তু এইটো বৰ দুখ লগা কথা যে, আজি-কালি ধৰ্মতকৈও ৰাজনীতিহে মানুহৰ মনত বেছি প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে। অসং ভাৱ-ধাৰাৰে প্ৰভাৱিত ৰাজনীতিয়ে মানুহৰ মনবোৰ আজি অশুদ্ধ কৰি পেলাইছে। কুৎসুৰ্দ্ধি, কু-চক্ৰান্ত, হিংসা, প্ৰতিহিংসা, অন্যায়, অবিচাৰ, উৎপীড়ণ আদি অসুস্থ ভাৱধাৰাই সমগ্ৰ বিশ্বতে গা কৰি উঠিছে। মানৱ সভ্যতাৰ ভবিষ্যতৰ বাবে এইয়া নিশ্চয় এক অশুভ লক্ষণ।

সময় নাই। গাড়ী বৈ আছে। ইচ্ছা আছিল যদিও গৰম পানীৰে গা ধোৱা নহ'ল। অনিশ্চয়তাৰ বোজা কঢ়িয়াই অনা আমাৰ গাড়ীখন ভাগীৰথীৰ পাৰে পাৰে আকৌ আগবাঢ়িল। বাটত দানগাল আৰু দাবৰা নামে ছুঠাইত দলঙেৰে পাব হ'লো। দূৰৈৰ পাহাৰত বিনিকি বিনিকি কিছুমান ঘৰ দেখা পোৱা গ'ল। ন হাজাৰ ফুট উচ্চতাত উত্তৰ কাশীৰ পৰা বাসন্তৰ কিলোমিটাৰ নিলগৰ এই চুখী গাঁও।

চাৰিওফালে ওখ ওখ পৰ্বতে আগুৰি আছে ভাগীৰথীৰ পাৰৰ এই মৰমলা গাঁওখনি। গাঁওখনৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যই আমাক বাককৈয়ে মোহিত কৰিলে। গাড়ীৰ পৰা নামিয়েই আমি চাৰিওফালে চাব ধৰিলো। গাড়ীৰ যাত্ৰা ইমানতেই আমাৰ শেষ। ইয়াৰ পৰাই আমাৰ পদযাত্ৰা আৰম্ভ হ'ব। অনিশ্চয়তাৰ যাত্ৰাটোৰ এটা প্ৰান্ত-ৰত আলি উপনীত হৈছোহি। অনিশ্চয়তা নহয়নো কি? গাইড নোলাল। কুলীৰ বন্দোবস্ত নহ'ল। পৰ্বতত সোমোৱাৰ ৰাস্তাৰ জ্ঞান নাই। তথাপিও আমি হতাশ হোৱা নাই।

বাস্তৱ কাষতেই শিবিৰ পাতিবলৈ যো-জা কৰা হ'ল। উত্তৰ কাশীৰ পৰা আমাক কঢ়িয়াই অনা গাড়ীখন এইবাৰ গঙ্গোত্ৰী অভিমুখে বাওনা হ'ল। গাড়ীখনৰ ভিতৰৰ পৰাই ছুজনমানে হাত জোকাৰি আমাক বিদায় দিলে। গাড়ীখনে আমাক এৰি থৈ যোৱাত

আমাৰ নিজকে অকলশৰীয়া যেন লাগিল। অচিনাকি ঠাই আঁতৰত মূৰ দাঙি থিয় হৈ থকা দৈত্যকায় পৰ্বতবোৰে ঠাইখন জ্বাল কৰি তুলিছে। কাষেদি বৈ গৈছে ভাগীৰথী। ভাগীৰথী হ'ল গঙ্গা নৈৰে এটি নাম। ভাগীৰথৰ তপস্যাত গঙ্গাদেৱী সন্তুষ্ট হৈ পৃথিৱীত দৰ্শন দিয়েহি বাবে গঙ্গাৰ আন এটা নাম ভাগীৰথী নামেৰেও জনাজাত হয়।

চুখী গাঁওৰ সুখী মানুহ

আমাৰ শিবিৰৰ তলতে ত্ৰিশ-পয়ত্ৰিশ ঘৰ মানুহেৰে চুখী নামৰ আওপুৰণি গাঁওখন। ঘৰৰ ছাল হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড শিলৰ ফলিবোৰ দেখিলেই গম পোৱা যায় সবল, সুঠাম চুখীবাসীৰ কৰ্ম ক্ষমতাৰ কথা। বাতিপুৰাটো বেচ মিঠা লগা হৈ আহিছে। ব'দজাক প্ৰকাণ্ড শিলৰ ফলিৰ ছালবোৰত প্ৰতিফলিত হৈ চিকমিকাই উঠিছে। হাতত দা-কোৰ লৈ গাঁওৰ মানুহবোৰ পথাৰমুৱা হৈছে। সিহঁতক দেখি আমাবোৰ কামলৈ মনত পৰিল।

বহু কাম আছে। প্ৰথমে আমি আমাৰ বস্তু-বাহানিবোৰ ভালকৈ ঠিক-ঠাক কৰি ল'লো। তাৰ পাছতে প্ৰত্যেকেই নিজ নিজ কাম-বোৰ ভগাই ল'লো। ছুজনমান পাহাৰলৈ গ'ল—খৰি আনিবলৈ। কেইজনমানে তপু তবাত লাগিল। ছুজন সদস্য ঘোঁৰাৰ বন্দোবস্তৰ বাবে ওলাল হৰসিল নামৰ গাঁওখনলৈ। শেষত অভিযানৰ উপদল-পতিজনক লৈ ওলালো চুখী গাঁওলৈ—অভিযানৰ সবোটোকৈ গুৰুত্ব-পূৰ্ণ প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ বিচাৰি। সঁচাকৈয়ে জানো কুলীৰ বন্দোবস্ত হ'ব? পৰ্বতানোহণক বাৱসায়ীক দৃষ্টিৰে নোচোৱা চুখী গাঁওৰ এই বংচঙীয়া সুখী মানুহবোৰে জানো আনৰ বস্তু বাহানি কঢ়িয়াবলৈ মান্তি হ'ব? কিন্তু কুলী নহ'লে যে অভিযানেই শেষ। তেন্তে ইমান দিনৰ কষ্টবোৰ অথলেই যাব নেকি? মনটোত আশা নিৰাশাৰ নানান প্ৰশ্নই হেন্দোলনি দিব ধৰিলে।

গাঁওখনত ভৰি দিয়েই আমি চাৰিওফালে চাই পঠিয়ালো। বেচ সুখী ইয়াৰ মানুহবোৰ। চহৰৰ কৃত্ৰিম সভ্যতাই ইয়াত ভূমুকি

মবাহি নাই। বিশাল হিমালয়ৰ শিৰত উঠি পোহৰ বিলোয়া
বেলিটোৰ নিঃস্বার্থ পোহৰত সভ্যতাৰ কৃত্ৰিম পোহৰবোৰ ইয়াত
নিঃস্পৃহ হৈ গৈছে। আৰহমান কালৰে পৰা নীৰৱে বৈ অহা ভাগীৰথীৰ
সুমধুৰ সঙ্গীতে মাজে মাজে ইয়াত আহি ভূমুকি মৰা সভ্যতাৰ
বেমুৰীয়া সঙ্গীতক মুক কৰি পেলাইছে। জোন বেলিৰ পোহৰ গালে-
মুখে সানি চুখীবাসী বঙত বংচটীয়া। চোঁট্টে ধৰা ঠান্দাতো থিয়
খিয় পাহাৰবোৰত কাম কৰি থকা মানুহবোৰ দেখি আমাৰ মূৰ
দাঁকো খাই গৈছে।
আমাক দেখি গাঁওখনৰ সকল ল'ৰা ছোৱালীবোৰে আমাৰ
পাছ ললে। ওচৰলৈ মাতিলেই আঁতৰি যায়। পাহাৰত কাম
কৰি থকা এই এজনে কোতুল দমাব নোৱাৰি আমাৰ কাষ পালেহি।
এই হেগতে আমিও আমাৰ উদ্দেশ্যৰ কথা কলো। আমাৰ কথা
শুনি মানুহবোৰে ইজনে সিজনৰ মূখলৈ চাবলৈ ধৰিলে। কিহৰ
অভাৱত সিহঁতে পৰ্বতে পাহাৰে অনাই বনাই বস্ত্ৰ কঢ়িয়াই ফুৰিব?
খোৱা-পিন্ধাৰতো সিহঁতৰ একো অভাৱ নাই। আক যেনিবা পৰ্বতৰ
শৃংগটো বগালেই তাৰ পৰানো কি লাভ হ'ব?
প্ৰথম চোঁটাত বিফল হৈ এইবাৰ আমি নীৰৱ-নিৰ্জন বৰফৰাজ্যৰ
অন্তত জগতখনৰ কথা ক'বলৈ ধৰিলো। বৰফ, বৰফ, কেৱল বৰফ।
বংচটীয়া চৰাই, ফুটকা-ফুটকা বাঘ, বঙচুৱা ভালুক, বাৰ শিজিয়া
পহু। বৰফৰ নৈ, বৰফৰ দলং, বৰফৰ বিশাল গহুৰ ইত্যাদি
বহুতো। সকলো নিমাত। লাহে লাহে হুই এটাকৈ গাঁওৰ চেঙেলীয়া
ডেকা ল'ৰাবোৰে আমাক আহি আগুৰি ধৰিলেহি। বৰফত থকা
বাঘ-ভালুকবোৰে কি খায়? মানুহ দেখিলে আক্ৰমণ কৰে নেকি?
বৰফৰ দলংবোৰ আকো কেনেকুৱা ইত্যাদি এশ এবিধ প্ৰশ্ন।
ডেকা ল'ৰা কেইটাৰ কোতুল দেখা পাই আমি এইবাৰ
আবন্ত কৰিলো। বৰফৰাজ্যৰ মানুহৰ কথা। সকলোৰে চকু থিয় হ'ল।

জন-প্ৰাণীহীন বৰফৰাজ্যত আকো কেনেকুৱা মানুহ আছে। প্ৰকাণ্ড
চেহেৰাৰ প্ৰাণী দেখিবলৈ একেবাৰে মানুহৰ দৰে। গতাত সৈক
সৈক নোম আছে। লাজুকী প্ৰকৃতিৰ এই দৈত্যকাৰ প্ৰাণীবোৰ
মানুহ দেখিলেই আঁতৰি যায়। কথাৰ ভৰপকতে, আমাৰ লক্ষ্য
। ক'বিলো। শিল গুটাৰ ওপৰত বহি। একান্তমনে আমাৰ কথাবোৰ শুনি
কথকা দেখিবলৈ ডেকা যেন লগা বয়সৰ মানুহজনে আমাৰ ফালে
। আগবাঢ়ি আহিছে। আমাৰ চকুলৈ চাই তেওঁ যেনো কিবা ভাবিছে।
। কিছুপৰৰ পাছত তেওঁ আমাৰ দিচা পালেহি। হেৰাই যোৱা কিছুমান
চকুৰা চকুৰ স্থিতি যেন তেওঁ জোৰা লগাবলৈ চেষ্টা কৰিছে।
আজিৰ পৰা প্ৰায় পঞ্চাশ বছৰৰ আগৰ কথা। তেতিয়া সি
কিশোৰৰ পৰা যুৱক হৈছেহে মাত্ৰ। এনেতে এদিন সিহঁতৰ গাঁওত
পিঠিত সকল টোপোলা বান্ধি কেইজনমান বিদেশী আহি
ওলালিহি। সিহঁত হেনো বান্দৰপুঞ্জ শৃংগ বগাবলৈ আহিছে। গতিকে
সিহঁতৰ বস্ত্ৰ-বাহানিবোৰ কঢ়িয়াবলৈ কেইজনমান ডেকা ল'ৰা লাগে।
কিন্তু বাস্তাৱ্য নজনী এক অজান দেশলৈ যাবলৈ কোনেও ইচ্ছা
নকৰিলে। তত্পৰি বান্দৰপুঞ্জ যে এক অজয় শক্তি।
। বগা চাহাব কিন্তু আকোৰিগেজ। চুখীবাসীৰ বিশ্বাসক সিহঁতে
অন্ধা নকৰিলে। সিহঁতৰ আত্ম-বিশ্বাস আছে সিহঁতে বগাবই। প্ৰথমে
লোভ দেখুৱাই শেষত দাবি-ধমকি দি ডেকা ল'ৰাৰ এটা দল সিহঁতে
লগতে লৈ গ'ল। চুখীবাসী দোমোৰ-মোমোৰিত পৰিল। দেশ তেতিয়াও
পৰাধীন। দেশ-শাসনৰ বাৰ্জৰীডাল এই বগা চাহাববোৰৰ
হাততেই। মেন হৈ থকাৰ বাহিৰে চুখীবাসীয়ে একো প্ৰতিবাদকেই
কৰিব নোৱাৰিলে। বঙাশিঙা বজাই গাঁওৰ আকাশি মুখৰিত কৰি
বখা চেঙেলীয়া ল'ৰাজাক তেতিয়া বলীশালিলে লৈ যোৱা ছাগলী-
কেইটাৰ দৰেই আগবাঢ়িছে। দলটোত সিয়ো আহিল।
এক অৱশ্যনীয় হুখ কঠোৰে হুগম অৰণ্য অতিক্ৰম কৰি অস্তিধান-
কাৰীৰ দলটো বৰফৰাজ্যৰ প্ৰান্তৰত উপনীত হ'ল কিন্তু বৰফৰাজ্যত

সোমাবলৈ যে বাট নাই। চাৰিওফালে বিশাল বিশাল বৰফৰ ফাঁট।
হিম-প্ৰবাহৰ বিকট গৰ্জনত পৃথিবী কঁপি উঠিছে। বান্দৰপুঞ্জ শৃংগ
বগোৱা দূৰৰ কথা বান্দৰপুঞ্জ পৰ্বতৰ কাষ চপাটোৱেই অসম্ভৱ হৈ
পৰিল। হুৰ্ভেদ্য বৰফ বাজ্যত সোমাব নোৱাৰি এটি অতৃপ্ত মন
লৈ দলটো উভতি আহিবলৈ বাধ্য হ'ল। বান্দৰপুঞ্জ অজেয় হৈ ব'ল।

অতীত স্মৃতিক জোৰা লগাই কোৱা বুঢ়া জালমুৰ হুঃসাহসিক
বৰ্ণনাত চুখী গাঁওৰ ডেকা ল'ৰাসকল উত্তেজিত হৈ পৰিল। ক'তা
আজিলৈকে কোনেও সেই হুঃসাহসিক জগতখনৰ কথা কোৱা নাই।
এইবাৰ কিন্তু সিহঁত যাবই। লগে লগে সাহসী ডেকা ল'ৰাৰ
এটা দল সাজু হ'ল। এইবাৰৰ কথা কিন্তু সুকীয়া। স্বাধীন মনেৰে
সিহঁত দলে-বলে ওলাইছে। অতীতক পাহৰিব নোৱাৰি বুঢ়া
জালমুও ওলাল পথ পদৰ্শক হৈ।

অলপ পাচতে হৰসিল গাঁওলৈ ঘোঁৰা বিচাৰি যোৱা আমাৰ
সদস্য ছুজনো আহি ওলালহি। সিহঁতৰ মুখত হাঁহি দেখি আমাৰ
মন ভাল লাগিল। গধুৰ বস্ত্ৰ কঢ়িয়াবৰ বাবে খৰচৰো ব্যৱস্থা হৈ
গ'ল। কেইবাদিনৰ পৰা আমনি দি থকা সমস্যাটো আনন্দৰ
মাজেৰেই সমাধা হৈ গ'ল। ভাগ্যদেৱী নিশ্চয় আমাৰ প্ৰতি সুপ্ৰসন্ন।

বাতি হৈ আহিছে। পৃথিবীখনো নিস্তন্ধ হৈ পৰিছে। অনন্ত
কালৰে পৰা বৈ অহা ভাগীৰথী নদীৰ চৌৰ লহৰে সৃষ্টি কৰিছে
এটি চিৰন্তন সঙ্গীত। সবল গছৰ পাত কঁপাই কঁপাই নাচি অহা
মলয়াছাটিয়ে সেই সঙ্গীত আৰু সুমধুৰ কৰি তুলিছে। আকাশলৈ
চালো। জোনাকী পৰুৱাৰ দৰে তিব্বিৰাব ধৰিছে তৰাবোৰে।
যেন হাতে ঢুকি পোৱাতে ওলমি আছে। এনেতে তৰাবোৰৰ সেই
স্বৰ্গীয় তিব্বিৰণিকো শ্রৱণ কৰি নিজ সমস্ত প্ৰতিভাৰে প্ৰজ্জ্বলিত হৈ
উদয় হ'ল এটি পোহৰ। বৰফৰ মুকুট পিঙ্কি সুষোভিত হৈ থকা
পৰ্বতৰ শৃংগবোৰত প্ৰতিফলিত হ'ল জোনৰ সেই পোহৰ। অপাৰ
মহিমাময়ী সৃষ্টিকৰ্তাৰ অপূৰ্ব সৃষ্টিত আমি মুগ্ধ হৈ ব'লো

কণমানি এটি কেঁচুৱাৰ দৰে। সন্মুখত উদ্ভাসিত হৈ উঠা অতুলনীয়
সৌন্দৰ্যৰাশিৰ ফালে আমি একেথৰে চাই ব'লো। উলংগ প্ৰকৃতিৰ
বুকুত সোমাই এটি কেঁচুৱাৰ দৰে আমি যেন স্তনহে পান কৰিছো।
পাছদিনাৰ বাতিপুৱাটো মিঠালগা হৈ আহিল। বতৰ সিমান
ফৰকাল নহ'লেও মনবোৰ আমাৰ ফৰকাল। আজি আমি আমাৰ
হুঃসাহসিক যাত্ৰাটোৰ প্ৰথম পদক্ষেপ দিম। হৃদয়ত বল আৰু
সাহস লৈ এটি সৎ পথেদি এটি সৎ আদৰ্শ পিঠিত বান্ধি তীৰ্থযাত্ৰাৰ
দৰেই আমাৰ এই পবিত্ৰ যাত্ৰাটোৰ আৰম্ভ কৰিলো। সৎ পথেদি সৎ
আদৰ্শ বিচাৰি কৰা যাত্ৰা সদায় কষ্টকৰ হয়। কিন্তু মনৰ সাহস আৰু
দৃঢ়তাই সেই কষ্টকৰ যাত্ৰাকো বঙীণ কৰি তোলে। তেনে এটি
বঙীণ পোহৰ আগত লৈ আমিও আমাৰ সন্মুখৰ দুৰ্গম পথটোৱেদি
আগবাঢ়িলো। হাতত লাখুটিডাল লৈ এথোজ এথোজকৈ আগবঢ়া
বুঢ়া জালমুৱে চুখী গাঁওৰ সাধু কৈ গ'ল।

॥ চুখী গাঁওৰ গৰখীয়া আৰু অঘৰী গুজৰ ॥

প্ৰায় নীচাৰি কুট উঠতাই হিমালয়ৰ ওখ-ওখ পৰ্বতবোৰে
আঙুৰি থকা ভাগীৰথীৰ পৰি চুখী নামৰ সৰু গাঁওখন সঁচাকৈয়ে
খুখী নদীৰ নহ'বই বাকি। বেলি ভৈলোয়াৰ পৰা বেলি পৰালৈকে
সিহঁতে কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰে। সাক্ষী সাক্ষী পাহাৰবোৰে জন্ম
দিয়া গুটিৰ খাদ্য খায়। ভাগীৰথী আৰু হিমালয়ৰ বিশুদ্ধ জলবায়ুত
সিহঁতৰ স্বাস্থ্য হৈ পৰে সুস্থী। সেই সুস্থী স্বাস্থ্যৰে আঙুৰি পৰত
নাচ-গান গাই সিহঁতে যুতি কৰে। জেন-বেলিৰ পোহৰ গালে
মুখে মানি অনন্দৰ ফাকুৰা খেলে।

বাৰিষা চুখী গাঁওৰ গৰখীয়াবিলৈকে গৰু-ছাগলীৰ পাল লৈ
নতুন ঘাঁহ বন বিচাৰি পাহাৰবোৰৰ একেবাৰে ভিতৰলৈ সোমাই
যায়। সঙ্গী হিচাপে সিহঁতৰ লগত যায় প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড চিকাৰী
কুকুৰবোৰ। জোঙা দাঁতৰ অতি সাহসী আৰু খঙাল, প্ৰকাণ্ড
চেহেৰাৰ এই কুকুৰবোৰে দিনে নিশাই গৰু-ছাগলীবোৰ পহৰা দি
থাকে। কিন্তু তাৰ মাজতেই কেতিয়াবা নিষ্ঠুৰ বাঘবোৰে গৰু
ছাগলী মাৰি লৈ যায়। বাঘ, ভালুক, পহু আদি বন্য জীৱ জন্তুৰে
ভৰপূৰ অৰণ্য। অৰণ্যই সিহঁতৰ জীৱন। সেই অৰণ্যয়ো
কেতিয়াবা সিহঁতৰ মৰণ মাতি আনে। নিষ্ঠুৰ বাঘ-ভালুকৰ তীক্ষ্ণ
দাঁত-নখবোৰ কেতিয়াবা সিহঁতৰ ডিঙিতেই সোমাই যায়।
তথাপিও সিহঁতে পাহ নোহোহকে। অৰণ্যই সিহঁতক হাত বাউল
দি মাতে। এনেকৈয়ে সিহঁতে দিনে দিনে নতুন ঘাঁহ-বন বিচাৰি
পাহাৰৰ বুকুলৈ সোমাই যায়। য'তেই বাতি হয় ত'তেই সিহঁতে
তথু তৰে।

কেতিয়াবা পাহাৰত সিহঁতৰ গুজৰবোৰৰ সৈতে দেখা-দেখি
হয়। গুজৰবাৰ হুল আৰবৰ বেছন জাতিটোৰ দৰে এটি অঘৰী
মুছলমান সম্প্ৰদায়ৰ জাতি। বুজা ফিহিয়াই চালে পোৱা যায়—
গুজৰ নামৰ এই অঘৰী জাতিটো অশোকৰ ৰাজত্ব কালতে ভাৰতলৈ
আহে। পাহাৰত সিহঁত কেতিয়া উভতি যায়গৈ, সিহঁতৰে মুষ্টিমেয়
এটি ব্ৰহ্ম হিমালয়ৰ পৰ্বতে পাহাৰে লুকীয়া থাকে। এনেকৈ লুকীয়া
থকাতে সিহঁতৰ স্বভাৱ হৈ পৰে অঘৰী। ঘৰ-বাৰী আদি স্থায়ী
সাম্পত্তি বুলিবলৈ সিহঁতৰ একো নাই। আছে কেৱল কঠোৰ
পৰিশ্ৰমী আৰু দুঃসাহসী এটি মন। অতি সুন্দৰ স্বাস্থ্য আৰু
সুস্থী চেহেৰা সিহঁতৰ। মোগল আভিজাত্যৰে দাড়ি গোফবোৰ
খুটৰা পৰিপাটিকৈ ধাৰে ধাৰ। ঘাইকী মানুহবোৰো অতি সুন্দৰ। কামতো
সিহঁত অতি সিপুণ। ভেৰা ছাগলীৰ নোমেৰে সিহঁতে সুন্দৰ সুন্দৰ
সাজপোছাক তৈয়াৰ কৰে। সিহঁতৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতিও যিখিনি
বৈছেগৈ সেইখিনিকেই সিহঁতে অতি আটোম-টোকাৰিকৈ সিহঁতৰ
সীমিত মানুহখিনিৰ মাজতেই জীয়াই ৰাখিছে। সিহঁতৰ বিয়া-সবাহো
সিহঁতৰ সৰু সৰু দলবোৰৰ মাজতেই আবদ্ধ থাকে।

গুজৰবোৰৰ জীয়াই থকাৰ প্ৰধান মন্ত্ৰ হ'ল মোদোকা-মোদোকা
ম'হৰ জাকবোৰ। এই ম'হৰ জাকবোৰ লৈয়েই সিহঁতে হাবিয়ে
বনমিয়ে জনাই বনাই জীৱনটো অতিবাহিত কৰে। মুকলি
আকাশখনকেই ঘৰ কৰি লোৱা এই দুঃসাহসী জাতিটোৰ বাবে
প্ৰকৃতি অতি অসহায়। পৃথিৱীখনেই যেন সিহঁতৰ চাৰি-পাটি
আৰু বতাহ পানীয়েই যেন সিহঁতৰ খাদ্য। প্ৰকৃতিৰ সৈতে মিলি
প্ৰীতিৰে বাস কৰা এই সংগ্ৰামী জাতিটোৰ মানুহ জীৱনটোৰ প্ৰকৃত
সোৱাদ উপভোগ কৰিছে। কাৰণ সিহঁতে প্ৰকৃতিৰ সৈতে সংগ্ৰাম
কৰিছে প্ৰতিদিনে। সেইবাবেই সিহঁতৰ সামৰাণ্য কম
কৰা নহ'ল। আজিকালি কিছুসংখ্যক গুজৰে স্বাধিকেশ গঙ্গাৰ
সিপাহী নকৰেতি বাতি কৰি স্থায়ীভাৱে বসতি কৰিবলৈ লৈছে।

আধুনিক সভ্যতাৰ পোহৰ সিহঁতৰ গাটো পৰিব ধৰিছে। কিন্তু স্বভাৱেই যাব অমৰী সিহঁতনো কেনেকৈ সদায় একে ঠাইতে থাকে। একোডোখৰ ঠাইতে থাকি আমুৱালে ম'হৰ পাল লৈ সিহঁতে আকৌ অন্য ঠাইলৈ গতি কৰে। টালি-টোপোলা বান্ধি ম'হৰ জাক লৈ যেতিয়া সিহঁতে এঠাইৰ পৰা আন ঠাইলৈ যাত্ৰা কৰে তেতিয়া দেখিলে এনেহে লাগে যেন এখন মেলাহে গৈ আছে। ম'হৰ ডিঙিত জঁবা ঘণ্টাৰ টিং টাং সঙ্গীতৰ লহৰে লহৰে গীত গাই গাই সিহঁতৰ লুপ্তপ্ৰায় অতীতক সোঁৱৰে। বৰ্তমানৰ ধূলি-মাকতিৰে ধূসৰিত জীৱন পথত সিহঁতে দেখা পায় ধূৱলী-কুঁৱলী ভৱিষ্যতৰ এখন অম্পষ্ট ছবি।

কিন্তু ঘৰৰপৰা কিছুদিনৰ বাবে ওলাই অহা চুখী গাঁওৰ গৰখীয়া সকলৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠে এখন অম্পষ্ট ছবি। গাঁওখনৰ ছবি। অতি মৰমৰ ঘৰখন আৰু তাতোকৈ মৰমৰ গাঁওখনৰ ছবি। সেই ছবিখনেই যেন সিহঁতৰ সকলো অনুপ্ৰেৰণাৰ উৎস। সেই অনুপ্ৰেৰণাতেই সিহঁতে কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰে। অৱশ্যে ভবা পাহাৰবোৰ চলাথ কৰি ঔষধ-মহৌষধেৰে সিহঁতে তন্ত্ৰ ভবাই পেলায়। জাক পাতি চিকাৰী কুকুৰবোৰ আগত লৈ সিহঁতে চিকাৰ কৰে। ওখ ওখ পাহাৰবোৰ চাৰিওফালৰ পৰা বেৰি ধৰি পছুবোৰ তলৰ পৰা ওপৰলৈ খেদি নিয়ে। পেটত কস্তুৰী থকা সকলক ছাই বৰণীয়া পছুবোৰ দেখিলে সিহঁতে শিশুপাল খেদা দিয়ে। কাৰণ কস্তুৰীবোৰ অতি আপুৰুগীয়া বস্তু। নানান ঔষধত ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। দামো অতিপাত বেছি।

বুঢ়া জালমূৰ কাহিনী শুনি শুনি বহুদূৰ পালোহি। চুখী গাঁওৰ আশে-পাশে থকা বালা, জচপুৰ, পুৰালী, বগৰী, হৰশিল, আদি গাঁওবোৰ অদৃশ্য হৈ আহিল। কণি ধান, যৱধান, গম আদি খেতি পথাৰবোৰৰ মাজে মাজে আমি আগবাঢ়িছো। এনেকৈ কাঁইটীয়া গছ-বনৰ মাজে মাজে হুহুজাৰ আঠশ ফুট অতিক্ৰম কৰি

আমাৰ এটা দল চুখী গাঁওৰ উত্তৰে থকা এবাৰ হাজাৰ আঠশ ফুট উচ্চতাৰ খাগী গিৰিপথটো পালোহি। বহুত দিন পাহাৰলৈ নাহিলে পাহাৰৰ প্ৰথম যাত্ৰাটো বৰ কষ্টকৰ হৈ পৰে। আমিও ভাগবত বহি পৰিলো। ভাগবত আমাৰ সৌন্দৰ্য পিয়াসী মনবোৰো সেমেকি পৰিল। খাগী গিৰিপথৰ সুদৃশ্যৰে আমাৰ মন ভুলাব নোৱাৰিলে।

কিছু সময় জিৰাইছিলোহে মাত্ৰ। এনেতে আকাশখন ক'লা হৈ আহিল। অলপ পাছতে বৰষুণ আহিল। হাড়-কঁপি ঘোৱাকৈ বতাহো মাৰিছে। মুকলি ঠাই। বৰষুণজাকৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ উপায়ো নাই। ডাঙৰ গছ এজোপাৰ তলতে বস্তু ঢাকিবলৈ অনা দীঘল পলিখিনৰ কাপোৰখন মেলি তাৰ তলতে আমি কঁপি কঁপি জুপুকা মাৰিলো। অলপ পাছতে এজন এজনকৈ সকলোবোৰ আহি গোট খালেহি।

বৰষুণজাক কিন্‌কিনিয়া হৈ থাকোতেই আমি থিয় হ'লো। এইবাৰ প্ৰৱল বেগেৰে বৈ যোৱা নৈৰ শব্দ আমাৰ কাণত পৰিলহি। হিমালয়ৰ বুকুৰ পৰা বৈ অহা সেইখনেই ছায়ানদী।

বৰষুণ এবিল। কিন্তু বাস্তা পিচল হৈ পৰিল। এবাৰ মই হঠাতে পিচল খাই শিল এটাত ধৰিব খোজোঁতেই হাতত ছুঁ পালোঁ। তেজো ওলাল। এনেতে লৰালৰিকৈ এজন কুলী পাহাৰৰ তললৈ নামি গৈ অলপ পাছতে পাঁচ আঙুলিৰে দেখিবলৈ হাতখনৰ দৰে এবিধ গছৰ শিপা লৈ আহিল। ইয়াক হেনো সিহঁতে হাতীজোৰা বোলে। কটা-চিঙাৰ প্ৰধান ঔষধ। শিপাডাল মোহাৰি বস উলিয়াই মোৰ তেজ ওলোৱা ঠাইত দিলে। লগে লগে তেজ ওলোৱা বন্ধ হ'ল।

দেৰিও হ'ল ইফালে। আগলৈ চালোঁ দলৰ বাকীবোৰ বহু দূৰ আগবাঢ়ি গৈছে। বেগাই খোজ দিবও নোৱাৰি। গক-ম'হ যোৱা বাস্তাটো বৰষুণ পৰি পিচল হৈ পৰিছে। বুঢ়া জালমূৰে লাঠিডাল দাঙি তলৰ এটুকুৰা মুকলি পথাৰলৈ দেখুৱালে। আঁতৰৰ পৰা দেখাত এখন সেউজীয়া কাপ'ৰ্টৰ দৰেই ঠাইডোখৰৰ নাম বুদ্ধা-কা-স্তান। বন্য ফুল-বনেৰে আৱৰা এই পাহাৰখন খাগী গিৰিপথৰ ঠিক পাঁচশমান ফুটৰ তলতে।

চুখী গাঁওৰ কিছুমান মধুৰ স্মৃতি এই ঠাইডোখৰৰ গৰ্ভতেই লীন হৈ আছে। কাণ পেলাই ঘাঁহনিত বাগৰ দিলেই যেন সকলো শুনা যায়। এই মুকলি পথাৰখনতে চুখী গাঁওৰ এজন অসুখী মানুহে অকলশৰে বাস কৰিছিল। নীলা আকাশৰ শুকুলা ডাৱৰ ছায়ানদীৰ স্নমধুৰ সঙ্গীত আৰু অৰণ্যৰ পশু-পক্ষীৰ মাজতেই বিচাৰি পাইছিল এক স্বৰ্গীয় সুখ। চকু ছুটা বহু দূৰৈত নিষ্কেপ কৰি বুঢ়া জালমূৰে অতীতৰ ভগা খিড়িকীখনেৰে ভূমুকিয়াই চাল।

॥ চুখী গাঁওৰ অসুখী মানুহজন ॥

বহু বছৰৰ আগৰ কথা। আনন্দমুখৰ চুখী গাঁওৰ পৰিৱেশটোক আক বেছি আনন্দমুখৰ কৰি তুলিছে পকা থেকেৰা যেন চেহেৰাৰ চেঙেলীয়া ডেকা ল'ৰাজাকে। উৰণীয়া মোঁজাকৰ দৰে সিহঁত যেন একে ঠাইতে নৰ'বই। গক-ম'হৰ জাক লৈ কেতিয়াবা সিহঁত পাহাৰৰ টিং পাইছেগৈ। গক-ম'হৰ নেজত ধৰি ভাগীৰথীৰ কোবাল সোঁতত কেতিয়াবা নিজকে এৰি দিছে। কেতিয়াবা আকৌ গক-ম'হৰ পাল লৈ খাগী গিৰিপথৰ সিপাৰ পাইছেগৈ। ভাগবত ক্লান্ত হৈ পাহাৰৰ সিপাৰৰ মুকলি পথাৰখনতে বহি পৰিছে। আকাশৰ ডাৱৰবোৰ চাই চাই কোমল ঘাঁহনি ডৰাত বাগৰি সিহঁতে সাধু কৈছে। প্ৰকৃতিৰ নিৰিবিলি পৰিবেশত হিয়া উবুৰিয়াই গান গাইছে।

প্ৰকৃতিৰ কি অপকপ ৰূপ। ওচৰেদি বৈ যোৱা ছায়ানদীৰ কুলু কুলু ধ্বনিত যেন সিহঁতৰ গানবোৰো নিঃশ্ৰুত হৈ গৈছে। গগনচুখী হিমালয়ৰ শৃংগবোৰৰ সিপাৰে বেলিটোৱে বিশ্ৰাম লোৱাৰ আগেয়ে এটুকুৰা বঙচুৱা মেঘৰ সৈতে লুকাভাকু খেলিছে। আকাশৰ বহু ওপৰেদি এজাক বগলী উৰি গৈছে। মুখত কুটা লৈ কেইটামান চৰায়েও বাহলৈ উৰা মাৰিছে। ঘৰলৈ উভতিবৰ হ'ল। কিন্তু ডেকা ল'ৰাজাকৰ এজন চফল ডেকা বায় চন্দ সিং তেতিয়াও ঘাঁহনি ডৰাৰ বুকুতে। দূৰ-দিগন্তেদি উৰি যোৱা চৰাইজাকৰ পাখিত বহি তাৰ মনটোও যেন বহু দূৰলৈ উৰা মাৰিছে। সিহঁতনো বাক ক'ব পৰা আহিছে? পাৰ নোহোৱা সাগৰৰ সিপাৰৰ পৰা নেকি? তাৰপাছত ছায়ানদীৰ বুকুৱেদি বহু ঢৌ বাগৰি গ'ল।

কিশোৰ যুৱক হ'ল। যুৱক হ'ল বৃদ্ধ। কিন্তু হিমালয় চিৰ সেউ-
জীয়া হৈয়েই থাকিল। সময়ৰ নিষ্ঠুৰ আঁচোৰবোৰে মানুহকহে
আঁচোৰে প্ৰকৃতিক নহয়। প্ৰকৃতি হৈ থাকে চিৰ নতুন। সময়ৰ
নিষ্ঠুৰ আঁচোৰবোৰে ৰায় চন্দ সিং নামৰ ভাবুক ল'ৰাজনৰ কুমলীয়া
গালখনো ক্ষত-বিক্ষত কৰি পেলালে। কিন্তু অতীত স্মৃতিক জানো
সময়ে ক্ষত-বিক্ষত কৰিব পাৰে? দিন যোৱাৰ লগে লগে সেই
স্মৃতি বেছি সতেজহে হৈ উঠে। অতীতৰ সেই মধুৰ স্মৃতিয়ে
কাৰোবাক আনন্দ দিয়ে আৰু কাৰোবাক দিয়ে আমনি।

বয়সে ধেনুভেৰীয়া কৰি পেলোৱা চুখী গাঁওৰ ৰায় চন্দ সিং
নামৰ বৃদ্ধ মানুহজনক অতীতৰ মধুৰ স্মৃতিয়ে আমনিহে কৰিলে।
আপোন পাহাৰ হৈ কুলু কুলু ধ্বনিৰে আদিম গীত গাই যোৱা
ভাগীৰথীৰ পাৰত বহি নিঃসঙ্গ বৃদ্ধজনে কেতিয়াবা নিজকেই পাহৰি
যায়। তলমূৰ কৰি গুৰু-গভীৰ খোজে কেতিয়াবা অকলেই খাগী
গিৰিপথ পায়গৈ। সিপাৰৰ মুকলি ঘাঁহনিডৰাত বহি তন্ময়
হৈ দূৰ-দিগন্তলৈ চাই থাকে। চাই চাই যেন হেঁপাহেই নপলাব।

সেয়েহে এদিন মুখত খেৰ কুটা লৈ উৰি যোৱা চৰাইটোৰ দৰে
অকলশৰীয়া মানুহজনে থৰক-বৰককৈ বাঁহ-বেত টানি আজুৰি প্ৰকৃতিৰ
বুকুত অকণমানি এটি ঘৰ সাজিলে। সঙ্গ বুলিবলৈ থাকিল নীৰৱে
গীত গাই যোৱা ছায়াৰদীৰ মধুৰ সঙ্গীত। আকাশেদি উৰি যোৱা
পাৰ নোহোৱা সাগৰৰ সিপাৰৰপৰা অহা ধুনীয়া বগলীজাক।
আৰু বিশাল হিমালয়ৰ জয়াল নিস্তকতা।

এনেকৈ প্ৰকৃতিৰ বুকুত আলফুলকৈ শুই থকা ৰায় চন্দ সিং
নামৰ নকৈ বৰুৱীয়া বুঢ়া মানুহজনে এদিন প্ৰকৃতিৰ বুকুতেই চিৰদিনৰ
বাবে টোপনি গ'ল। আৰু তলৰ চুখী গাঁওৰ মানুহবিলাকলৈ থৈ
গ'ল পাহৰিব নোৱাৰা কিছুমান মধুৰ স্মৃতি আৰু মানৱ জাতিটোলৈ
থৈ গ'ল এটি কালজয়ী দৰ্শন। মানুহ প্ৰকৃতিৰ সন্তান। প্ৰকৃতিক
এৰি মানুহ জীয়াই থাকিব নোৱাৰে।

বুকা-কি-স্তানৰ পৰা ছুঘটামান নমাৰ পাছতেই আমি পালোহি যমুনা
খাটাৰ নামৰ চৰলীয়া পথাৰখন। বেলি তেতিয়া লহিয়াইছে। যমুনা
গছৰে আবৰি থকা সৰু পাহাৰটোত তেতিয়া চুখী গাঁওৰ গৰখীয়া
আৰু গৰু-ম'হৰ পাল লৈ ঘূৰি ফুৰা অঘৰী গুজৰবোৰো নাই।
ছায়াগড় নদীৰ পৰা ফাটি আহি সোণৰ কনিকা লৈ বৈ অহা
সোণগড় নিজৰাটোহে তেতিয়া নীৰৱে বৈ আছে।

পিছদিনা তনুৰ পৰা ওলায়েই দেখা পালো—দূৰ-দিগন্তব্যাপী
থকা সেউজীয়া পাহাৰবোৰ। চাৰিওফালে কেৱল সেউজীয়া আৰু
সেউজীয়া। সেউজবুলিয়া প্ৰকৃতিৰ সাজজোৰ দেখি আমাৰ মনবোৰো
বঙবলীয়া হ'ল।

যোৱা নিশা বৰফ পৰিছিল। সেউজীয়া পাহাৰবোৰৰ সিপাৰে
শিলৰ পাহাৰবোৰ। সেই শিলৰ পাহাৰৰ শিখৰবোৰ বৰফৰ মুকুট
পিন্ধি তিব্বিৰাই উঠিছে। ন কইনাজনীয়ে হোমৰ কাষত বহি
থকা দৰালৈ লাজ লাজ কৰি জুমি চোৱাৰ দৰে বৰফৰ মাজৰ
পৰা পাহাৰবোৰেও মূৰ উলিয়াই বেলিটোলৈ চাইছে। প্ৰভাতী
সূৰ্যৰ কিৰণখিনি পাতল ডাৱৰৰ মাজে মাজে সৰকি পৃথিৱীত
পৰিছেহি।

ক্ষণেক পাছতে সেই ডাৱৰখিনিয়ে কিন্ কিন্কে এজাক বৰষুণ
দিয়ে। বৰষুণজাকৰ মাজে মাজে সৰকি অহা সূৰ্যৰ কিৰণে বামধেমুৰ
সাতোটা বঙেৰে গোটেই আকাশ বোলাই দিলে।

বৰষুণজাকত তিতি তিতি সোণগড় নিজৰাটোৰ পাৰে পাৰে
গৈ মই বহু দূৰ পালোঁগৈ। হঠাতে মানুহৰ মাত শুনি মূৰ তুলি
চালোঁ। নিজৰাটোৰ সিপাৰে শিল এটাত উঠি দাঁত মাজি থকা
চুখী গাঁওৰ তজ্জ্বজীয়া ডেকা শ্বেৰ সিঙে সেউজীয়া পাহাৰবোৰলৈ
আঙুলিয়াই ক'লে—

“চাহাব সোঁ জংগলবোৰত পছ, বাঘ-ভালুকেৰে ভৰি আছে।
আমাক দেখি সিহঁত হয়তো কৰ'বাত লুকাইছেগৈ।”

বন্দজাক মিঠালগা হৈ থাকোতেই আমাৰ যাত্ৰাৰ যো-জা কৰা হ'ল। আজিৰ যাত্ৰাটো অংশে বস্ত্ৰ-বাহানি পাব কৰোৱাৰ যাত্ৰাহে। অৰ্থাৎ আজি কিছুমান বস্ত্ৰ-বাহানি নি এডোখৰ ঠাইত থৈ আকৌ ইয়ালৈ উভতি আহিম। কাইলৈকে আকৌ বাকী থকা বস্ত্ৰ বাহানিবোৰ লৈ ৰাতি তাত শিবিৰ পাতিমগৈ। ইয়াকে পৰ্বতাবোহণৰ ভাষাত বেকি কৰা বোলে।

যাত্ৰা আৰম্ভ হ'ল। বতৰ সুন্দৰ। মনবোৰ আমাৰ ফৰকাল। সুন্দৰ এছাটি বতাহ চোঁ কোবাই কোবাই বাগৰি গৈছে। পাইন গছৰ ডাল-পাতত ঠেকা খাই বতাহটোয়ে সুহুৰীৰ দৰে এটি ধুনীয়া শব্দ কৰিছে। বতাহৰ সেই সুহুৰীৰ লগে লগে খেপাইহঁতে

আনন্দতে গান গাইছে। অলপ পাছতে চুখী গাঁওৰ ডেকা জাকেও গাবোৱালী গীতেৰে আকাশ মুখৰিত কৰি তুলিলে। ইয়াতেই সিহঁতৰ যত ক্ষতি। বৰফ ৰাজ্যত বা আকৌ কি ওলায়?

সোণগড় নিজৰাৰ পাৰে পাৰে এনেকৈয়ে কিছু দূৰ যোৱাৰ পিছতেই এঠাইত ব'লোগৈ। এঠাইত নিজৰাটো কিছু ঠেক কিন্তু খুউব কোবাল। নিজৰাটোৰ ওপৰত এজোপা প্ৰকাণ্ড সবল

গছৰ গা-ভাগ কাটি পেলাই থোৱা আছে। খুউব সাৱধানে গছডালৰ ওপৰেদি এজন এজনকৈ পাব হ'লো। বেলিটো লাহে লাহে উঠি আহি মূৰৰ ওপৰ পালেহি। ভাগবো লাগিছে। এনেতে সন্মুখত দেখা পালো থিয় এটি পাহাৰ। পাহাৰটো উঠি পোনে পোনে তললৈ নামিব লাগে। থিয় পাহাৰটোৰ পৰা নামি কিছু দূৰ অহাৰ পিছত ছায়ানদীৰ পাৰৰ চুটি ঘাঁহ-বন থকা এখন মুকলি পথাৰ পালোহি। প্ৰায় এঘাৰ হাজাৰমান উচ্চতাৰ কুঞ্জা নামৰ ঠাই ডোখৰতেই আমাৰ শিবিৰ পাতিবলৈ ঠিক কৰা হ'ল। পিঠিৰ বোজা নমায়েই কুলীবিলাকে তম্বু তৰাত লাগি গ'ল। খেপাঁসকল লাগিল বন্ধা-বঢ়াত। কুলী জাকৰ কেইটিমান উতনুৱা গ'ল খৰি আনিবলৈ। যাবৰ পৰত সাঁকয়ালে জালমুয়ে। কাৰণ কুঞ্জাৰ হাবিত ভালুকৰ উৎপাত খুউব বেছি।

তম্বুৰ ভিতৰত বস্ত্ৰ-বাহানিবোৰ ভালকৈ ঠিক-ঠাক কৰা হ'ল। সকলো ব্যস্ত। কাৰণ বেলি পৰাৰ আগেয়েই আনি যমুনা থাটাৰ পাবগৈ লাগিব। গত ব'দ লৈ ঘাঁহনি ডবাতে বহি আমি ভাত খালো। ভাত মানে চাউল, দাইল, কণী, আলু মিহলাই কৰা খিচিৰিহে। খাই বৰ সোৱাদ লাগিল।

আহাৰ খাই জিৰাবৰ সময় নাই। আহোতে পাই অহা প্ৰকাণ্ড থিয় পাহাৰটো এইবাৰ বগাব লাগিব। পিৰামিডৰ দৰে দৈত্যকায় পাহাৰটো। তাতে আকৌ বাঘ-ভালুক। আমাৰ দুই-এজনৰ ভয় নলগা নহয়। কিন্তু নিৰ্ভীক, সাহসী খেপাঁ আৰু কুলীবোৰৰ হাঁহি-খিকিন্দালিত সেই ভয় হাঁহিৰ চোঁ হৈ আঁতৰি গৈছিল। ভালুকৰ ভয় আগতেই খোৱাই থৈছে জালমুয়ে। গতিকে মাটিত গাত নাইবা গছৰ ওৰিত খোৰোং দেখিলে আমি উচপ খাই উঠিছিলো। বেয়নেট লৈ আক্ৰমণ কৰিবলৈ লোৱা সৈনিকৰ দৰে আমিও হাতে হাতে আইচ্ এক্স লৈ প্ৰতি

মুহূৰ্ত্ততে সচকিত হৈছিলো।

শিবিৰ আহি পোৱাৰ লগে লগে আকৌ চাৰিওদিশ আনন্দ মুখৰ হৈ পৰিল। অনন্ত কালৰে পৰা বিৰাজ কৰা যমুনা খাটাৰ নিস্তন্ধতাৰ যেন মৃত্যু হ'ল। নিৰ্জনতাৰ চিতাৰ জুই কুৰাই আন্ধাৰবোৰক ঠেলি দহুত দূৰলৈ লৈ গ'ল। দূৰৰ পৰাই ভয়ে ভয়ে আন্ধাৰবোৰে জুইকুৰালৈ চাই থাকিল। তাৰে কিছুমান যমুনাগছৰ ডালে-পাতে ওলমি থাকিল। পোহৰ থাকিলে

সিহঁতৰ অস্তিত্বই বাক ক'ত? কিন্তু আন্ধাৰ ব'ত শেষ হয় তাৰ পৰাই জানো পোহৰ আৰম্ভ নহয়? দুখৰ শেষত সুখ আছে। ই প্রকৃতিৰ নিয়ম।

প্রকাণ্ড জুইকুৰাক চাৰিওফালৰ পৰা সকলোৱে হেঁচি ধৰিছে। বাটে-পথে গুপ্তিৰে মাৰি অনা সকলো চৰাইবোৰ কিছুমানে খৰিকাৰে খুচি জুইত ধৰি পুৰি খাইছে। কিছুমানে আকৌ পছৰ ছালেৰে চিলাই লোৱা সকলো ঢোলবোৰ বজাই গানকে গাইছে। ভাত বনোৱা সকলো জুই কুৰাৰ কাষৰ পৰাও মাজে মাজে খেপণ কেইজন আহি ডাঙৰ জুইকুৰাৰ কাষত বহিছেহি।

তন্তুৰ ভিতৰ চ'ৰাত মমৰ পোহৰত আমাৰ সদায়ে বহা অভিযান-আলোচনাৰ অন্ত পৰিল। বাট-পথৰ জ্ঞান নথকা অজান অৰণ্যত এঘণ্টা সময়ো অপব্যয় কৰিব নোৱাৰি। কাইলৈ কুঞ্জাত শিবিৰ পাতিবই লাগিব। জালমুৱেও তাকেই ক'লে।

এটা নিশাৰ মৃত্যুৰ পাছত সুন্দৰ এটি ৰাতিপুৱাৰ পুনৰ্জন্ম হ'ল। তন্তুৰপৰা ওলায়েই দেখা পালো বগা, বগা, কেৱল বগা। চাৰিওফালে বৰফ। ঘাঁহনিবোৰত যেন এখন বগা চাদবহে পাৰি থোৱা আছে। গছবোৰ যেন ফুলেৰে বিক্ষোৰিত একো একোজোপা কপাহ গছহে। বৰফ দেখি মনটো ভাল লাগিল। কাৰণ বৰফ বিচাৰিয়েই যে ইমান দূৰ বাটকুৰি বাই আহিছে। কিন্তু বৰফৰাজ্যলৈ এতিয়াও যে বহু দূৰ আৰু চাৰিদিন খোজ কঢ়াব পাছতহে বৰফ ৰাজ্য পামগৈ।

আকৌ যাত্ৰা। যাত্ৰাৰ যেন অন্ত নাই। ভৰি দুটাই যেন ঘড়ীৰ কাটা ছুডাল। ইয়েই জীৱন। কাটা ছুডাল বৈ যোৱা মানেই মৃত্যু। কৰ্মই জীৱন। ঘড়ীৰ টিক্ টিক্ শব্দৰ লগে লগে আমাৰ ভৰিবোৰো আগবাঢ়িছে।

পিঠিত আমাৰ গধুৰ বোজা। আৰু পকেটত পেকেট লাঙ্গ। ভাগৰত ভোক পলায়। ভোক লাগিছিল যদিও ভাগৰত একো খোৱা নহ'ল। কাজু, খিচমিচ্, ডালিম, চক্লেট আদি গুৰুত আহাৰেৰেই পেট ভৰি গ'ল। বতৰ সুন্দৰ আছিল। সেয়েহে সময়ৰ আগে আগে যাব পাৰিছিলো। কুঞ্জা যেতিয়া পাওঁগৈ তেতিয়া ভৰ দুপৰীয়া।

ইটো সিটো কৰি থাকোতেই দেখিলো দূৰ দিগন্তৰপৰা আন্ধাৰজাকে পোহৰবোৰক খেদি আনিছে আৰু এটা সময়ত আন্ধাৰজাকে পোহৰখিনিক একেবাৰে গ্ৰাস কৰি পেলালে। মৃত পোহৰখিনি ৰাতিপুৱা আকৌ সজীৱ হৈ উঠিল। আন্ধাৰবোৰক পোহৰে গ্ৰাস কৰি পেলাব। ই প্রকৃতিৰ নিয়ম। অনন্ত এই বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডৰ কণমানি পৃথিৱীখনত সকলো কথাই পুনৰাবৃত্তি হয়।

॥ বাঘ চিকাৰ ॥

পাছদিনা এটি সুন্দৰ বাতিপুৰাই আমাক আদৰণি জনালে। সম্মুখত এলানি শিলৰ শিখৰ লৈ দূৰৈত সগোবয়ে থিয় হৈ আছে বান্দৰপুঞ্জ। যেন সাগৰৰ মাজৰপৰা সূৰ্যটোহে উদয় হৈছে। পোন-প্ৰথমবাৰৰ বাবে আমাৰ লক্ষ্যস্থান দেখা পাই সকলো উল্লাসিত হৈ পৰিল। অভিযাত্ৰীসকলৰ আটাইকেউজনকে দৃঢ়মনা দেখা গ'ল। সকলো ব্যস্ত।

বাতিপুৰাৰ কাম-কাজ শেষ কৰি পিঠিত আমাৰ কক্‌চেৰাবোৰ তুলি ল'লো। সম্মুখত বান্দৰপুঞ্জ। বান্দৰপুঞ্জক চকুৰ আগত বাখিয়েই আমি গৈ আছোঁ। গৈ থাকোঁতে বাটত চকু পৰিল পিঠিৰ বোজা মাটিত থৈ কেইজনমান কুলীয়ে লৰা-ধপৰাকৈ মাটিৰপৰা কিবা খান্দিব ধৰিছে। ওচৰ চাপি দেখো যে সেইবোৰ আঙুলি থকা কিছুমান গছৰ শিপা। নানান ঔষধ-পাতিত লাগে। কটা-চিঙাৰ বাবেও ভাল। কাৰোবাৰ হাতত আকৌ জাবৰৰ দৰে কিছুমান শিপা। এইবোৰ পানীত মোহাৰিলে হেনো চাবোনৰ দৰে ফেনায়। কোনোবাই গছৰ ডাল ছুড়ালমানকে ভাঙি বেগত ভৰাই ল'লে। এই ডালবোৰ জ্বলালে হেনো ধূপৰ দৰে গোন্ধায়। কাঠফুলাৰেও কাৰোবাৰ বেগ ভৰি পৰিছে। ভালকৈ বান্ধিব জানিলে হেনো ইয়াৰ সোৱাদ মাংসতকৈও ভাল।

এনেকৈ হাবিয়ে-বননিয়ে ধেমালি-ধুমুলা কৰি আহোঁতে বহু দেৰি হৈ গ'ল। খোজ খৰ কৰি কিছুদূৰ যোৱাৰ পাছতেই এটি বেগী নিজৰাৰ পাৰত থিয় হ'লোহি। কোবাল সোঁতৰ মাজে মাজে শিলবোৰে মূৰ উলিয়াই আছে। শিলবোৰৰ ইটোৰ

পৰা সিটোলৈ দূৰত বেছি নাছিল। ভাবিলোঁ তাৰ ওপৰেদিয়েই জঁপিয়াই পাৰ হ'ব লাগিব। কিন্তু সমস্যা হ'ল শিলবোৰ মাজে মাজে কোবাল চৌৱে ডুবাই যায়হি। কি কৰা যায়? হাতৰ লাখুটিডালেৰে পানীৰ গভীৰতা জুখি জালমূৰে ক'লে—জোতা-মোজা খুলি পানীত নমাই ভাল। পানী বেছি দ নহয়।

ঠিকেইতো। পৰ্বত বগাবলৈ আহিছোঁ যেতিয়া এনেকুৱা বাধাবোৰ অতিক্ৰম কৰিবই লাগিব। কোনে জানে আক বা কেনেধৰণৰ বাধা আমাৰ বাবে ৰৈ আছে। সকলোৱে জোতা-মোজা খোলাত ব্যস্ত থাকোঁতেই মই চোঁ নহা সময়ৰ সুযোগ

এটা লৈ এটা শিলৰপৰা আনটো শিললৈ জঁপ দিলোঁ। জোখ আছিল ঠিকেই। কিন্তু সাধাৰণ জ্ঞান আছিল কম। পিছল শিলটোত ভৰি পৰাৰ লগে লগেই ভৰি ছুটা আগলৈ পিছলি পিঠি দি পানীতে পৰিলোঁ। ভাগ্য ভাল দুখ অৱশ্যে নাপালোঁ। কিন্তু লাজ হ'লে বৰকৈ পালোঁ। শেনটোৰ দৰে উৰি আহি ফেঁচাটোৰ দৰে জুপুকা মাৰি বহি থাকিব লগা হ'ল। প্ৰথমে ইচ্ আচ্ পাছত ঢেক্-ঢেক্‌কৈ সকলোৱে হাঁহি দিলে। জালমু কিন্তু গুৰু-গভীৰ। মোৰ তিতি যোৱা বুটাৰোৰ বহিডাল ঢিলা কৰি ক'লে—সক সক ঘটনাৰোৰেই কেতিয়াবা

ডাঙৰ ৰূপ লয়। সোঁতত পৰা হ'লে কি হ'লহেঁতেন। জাঁপ মৰাৰ আগেয়ে জপ ল'ব লাগে। যাহওঁক মোৰ এই বেয়া উদাহৰণটোৱে সকলোকে এটি ভাল শিক্ষা দিলে।

নিজৰাটোৰ পাৰৰ থিয় পাহাৰটো পাৰ হৈ ইফাল সিফালে চাওঁতেই চকুত পৰিল— ফাটি উঠি যোৱা দুটা সৰু সৰু টম্বু। ওচৰ চাপি গ'লো। এটা গৰখীয়াই জুইৰ কাষত বহি গাখীৰ উতলাব ধৰিছে। জুইৰ কাষ চপাত ছুগিলাছ গাখীৰেৰে সি অভ্যৰ্থনা জনালে। কথাৰ মাজতে গম পালো সিহঁত চুখী গাঁওৰ গৰখীয়া। গৰু-ছাগলীৰ পাল লৈ ঘৰপৰা ওলাই অহা বহু দিনেই হ'ল। আমাৰ লগত আক কোন কোন আহিছে সুধিলে। আমি নামবোৰ কৈ গ'লো। প্ৰত্যেকটো নামতে তাৰ ওঠৰপৰা হাঁহি ওলাল। প্ৰতাপ সিং সিহঁতৰ ঘৰখনৰ পেটমোচা। শ্বেৰ সিং তাৰ বৰদেউতাকৰ ল'ৰা। গাঁওৰ সবাতকৈ অঘাইটং বিজয় সিং তাৰ মোমায়েক। ইত্যাদি, ইত্যাদি।

অলপ পাছতে এজন দুজনকৈ সকলো আহি ওলালহি। সকলো যেতিয়া আহি গোট খায়হি তেতিয়া দিনটো প্ৰায় শেষ হ'লেই। চাৰে বাৰ হাজাৰ ফুট উচ্চতাৰ ডিনাৰা নামৰ এই ঠাই ডোখৰতেই আকাশখন ক'লা হৈ আহিল। অলপ পাছতে ছৰ্ছৰ্ছকৈ আহিল এজাক বৰষুণ। পৰ্বতৰ বতৰ। ক্ষুণ্ণকতে বৰষুণ এৰিল, কিন্তু ঘন কুঁৱলীয়ে চাৰিওদিশ আৱৰি ধৰিলে। ঠাণ্ডাৰ প্ৰকোপ বাঢ়ি আহিল।

খৰি বিচাৰি পাহাৰলৈ ঢাপলি মেলা ল'ৰাকেইটাই আঁতৰতে গা পোৰাকৈ একুৰা জুই জ্বলালে। আন্ধাৰবোৰ আঁতৰি গ'ল। আন্ধাৰ আক পোহৰ। ছয়ো ছয়োৰে আজন্ম শত্ৰু। এটি দুৰ্বল হ'লেই সিটিয়ে আক্ৰমণ কৰে। জুইকুৰা লাহে লাহে ওখ হৈ আহিল। প্ৰকৃতিৰ অজেয় শক্তি সেই জুইকুৰাই আন্ধাৰবোৰক আক দুৰলৈ ঠেলি পঠিয়ালে। অতি অতীতৰপৰা বুকুত

সাবটি মানুহক উমদি অহা জুইকুৰাই আজিও উম দিলে ছুঁসা-হসিক এটি দলক।

জুইকুৰাপৰা চিটিকি অহা আঙঠাবোৰৰ দৰে শ্বেৰ্পা আক কুলীহঁতৰ মুখৰপৰা গীত-মাত আঁঠে ফুটিব ধৰিছেহে মাত্ৰ এনেতে হাতত এটি বন্দুক লৈ ভেৰাৰখীয়া এটা ফোঁপাই ফোঁপাই আমাৰ কাষলৈ আহিল। অলপ আগতে হেনো তাৰ ভেৰাজাকৰ মাজৰপৰা এটা ভেৰাক বাঘে উঠাই নিছে। তাৰ চকু মোৰ হাতত থকা দীঘল টৰ্চটোত। মোৰ চকু তাৰ বন্দুক-টোত। বাঘৰ নাম শুনিয়েই মই কঁকালৰ বেণ্টডাল টানকৈ মাৰি ল'লো। লগে লগে মোৰ টৰ্চ ভেৰাৰখীয়াৰ হাতলৈ গ'ল আক ভেৰাৰখীয়াৰ বন্দুক আহিল মোৰ হাতলৈ।

চিকাৰত মোৰ সৰুৰেপৰাই চখ। বন্দুকৰ নলীৰে হাবি-বনৰিৰ বন্য-ৰূপটো সৰুৰেপৰাই দেখা পাইছে। অৱশ্যে এতিয়া মোৰ হাতত থকা বন্দুকটোৰ গুলী ঘৰতে বনাই লোৱা। এনে-কুৱা গুলীৰে বাঘ মাৰিবলৈ ওলোৱাটো কম বিপদজনক নহয়। গুলী ফুটিবও পাৰে নুফুটিবও পাৰে। তথাপিও মই অলৰ-অচৰ। বাঘ মৰাৰ নিচাই মোক বেয়াকৈ লজিলে।

হাড়-কঁপোৱা ফেব্ৰুৱাৰী বতাহজাকৰ মাজেৰেই খুপি খুপি আমি আগবাঢ়িলো। বাটত ভেৰাৰখীয়াই দিনাৰা হাবিৰ নিষ্ঠুৰ বাঘবোৰৰ ভয়লগা বৰ্ণনা দিলে। শিৰিৰৰ প্ৰকাণ্ড জুইকুৰা তেতিয়া আমাৰ চকুত সৰু হৈ আহিছে। দুই-এটা পোক-পৰুৱাৰ চী-চীয়েনিৰ বাহিৰে সকলো নিস্তন্ধ। বাতি গহীন হৈ আহিছে। গা নলবোৱাকৈ আমি নিস্তন্ধ। শেষত আমাৰ গা লৰিল। বাঘৰাহ গা নলৰিল। আমাক দেখা পাই ক'ৰবাত হয়তো জঠৰ হৈ বৈ আছে। এনেকৈ বাঘলৈ বোন্দাপৰ দি থাকোঁতে আহিল এজাক ডৰাপিটা বৰষুণ। তিতি তিতি আক কিছু সময় অপেক্ষা কৰিলো। বাঘ কিন্তু নাহিল।

বিষন্ন মনেৰে কঁপি কঁপি শিৰিবলৈ উভতি আহিলোঁ। গধুৰ বন্দুকটোৰ দৰে মোৰ দেহটো কঢ়িয়াই অনা অতৃপ্ত মনটোও গধুৰ হৈ পৰিল। শিৰিৰ আহি পাই দেখো জুইকুৰাৰ অস্তিত্বই নাই। সকলো শুই নিঃপালি দিলে। তদ্ব্যতীত সোমাই তিতা কাপোৰখিনি সলাই প্লিপিং বেগটোত সোমাব খোজোতেই দিনাৰাৰ নিস্তব্ধতাক ভেদ কৰি ভাঁহি আহিল—দীঘলীয়া এটি শিয়ালৰ হোঁৱা। বাঘে নিশ্চয় গা লৰাইছে। গা লৰোৱাই নহয় জোঙা দাঁতবোৰ উলিয়াই নিশ্চয় ভেৰাজাকৰ কাষ পাইছেহি। বাতিপুৰাৰ পোহৰতহে ভেৰাবখীয়াই দেখা পাব ভেৰাজাকৰ কেইটামান জাকত নাই।

॥ বাকুলিয়া বামাক ॥

আজিৰ দিনটো হ'ল ১৯৭৪ চনৰ ১২ চেপ্তেম্বৰ। বাতিপুৰাৰ চাহ-জলপান খাই দিনৰ চাৰে দহ বজাতে আমি দিনাৰা এৰিলোঁ। আজিৰ আমাৰ লক্ষ্যস্থান অৰিয়া খাটাৰ। দূৰত্ব বেছি নহয়। উচ্চতাহে বেছি। আমাৰ আজিৰ এই যাত্ৰাটোত বৈশিষ্ট আছে। কাৰণ আমি আজি বেচ্ কেম্প প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ কথা। সৰল আৰু ভূজপত্ৰ গছৰ তলে তলে আমাৰ যাত্ৰা। দিনাৰাবপৰা ৫০০ ফুট অতিক্ৰম কৰি আমি বাকুলিয়া বামাক নামৰ হিমবাহটোৰ কাষ পালোহি।

বামাক হ'ল হিমবাহৰ থলুৱা শব্দ। হিমবাহো বিশাল হিমবাহ। মাটিৰ তলেৰে প্ৰচণ্ড বেগেৰে বৈ গৈছে। কাণ পাতিলেই শুনা যায় মাটিৰ তলৰ হোঁ-হোঁৱনি শব্দ। বৈ থাকিলেই যেন পৃথিৱীখন ঢুফাল হৈ যাব। ঠায়ে ঠায়ে মাটি ফালি ফুটা কৰি হিমবাহটো পানী হৈ ওপৰেদি বৈ গৈছে। ফুটাবোৰ দেখিলে এনেহে লাগে যেন কিছুমান বেলৰ সুবংগাহ ওচৰা-ওচৰিকৈ সজাই থোৱা আছে। এনেকুৱা সুবংগবোৰৰ ওপৰ ভাগ অসম্ভৱ পিছল। কাৰণ এইবোৰ টান বৰফেৰে গঠিত বালি-শিলে ওপৰ ভাগ ঢাকি ৰাখে। হেলনীয়া এই সুবংগবোৰবপৰা কেনেকৈ পিছলিব লাগিলে কেইবা শ ফুট দ জলপ্ৰপাতৰ দৰে বেগা হিমবাহৰ মৃত্যুকুণ্ডটোত পৰিবগৈ লাগিব। এইটোনো কি সেই বিষয়ে প্ৰথম দৃষ্টিত আমাৰ একো ধাৰণা নাছিল।

লাহে লাহে ওচৰ চাপি গ'লো। উৎসুক মনেৰে সুবংগ

ছুটাৰ ওপৰত উঠি তললৈ চাই পঠিয়ালোঁ। হাতত লাখুটিডাল লৈ গুৰু-গম্ভীৰ খোজে আগবাঢ়ি অহা জালমূৰে আমাক দেখিয়েই চিঞৰিবলৈ ধৰিলে। জালমূৰ ওচৰ চাপি অহাতহে গম পালোঁ। যে আমি থিয় হৈ থকা সুবংগ ছটা মুহূৰ্ততে খহি পৰিব পাৰে। ভীষণ নিষ্ঠুৰ এই বাকুলিয়া বামাক। জালমূৰ চিঞৰ বাখৰত আমাৰ এনেহে লাগিল যেন আমি এটা আগ্নেয়গিৰিৰ মূৰতহে থিয় হৈ আছোঁ। সুবংগ ছটাৰে জোৰেৰে বৈ যোৱা নদী দুখন হ'ল বৰফৰ নৈ।

সুবংগৰপৰা নামি এইবাৰ আমি জালমূৰ পাছে পাছে খোজ দিলোঁ। জালমূৰ হ'ল অভিজ্ঞতাৰ প্ৰতীক। তাৰ কত পাহৰিব নোৱাৰা স্মৃতি জড়িত হৈ আছে এই হিমবাহত। কতবাৰ সি পাৰ হৈছে এই মৃত্যুকুণ্ড। কেতিয়াবা পাৰ হৈ নিৰ্বাক হৈ চাই বৈছে—উদঙ মন হৈ সুবংগৰ ওপৰেদি জ'পিয়াই পাৰ হ'ব খোজা লগৰ লগৰীয়া কেইজনক। মৃত্যুৰ কোবাল চোৱে কাগজৰ নাওখনৰ দৰে উটুৱাই লৈ যোৱা মানৱ দেহ কেইটা চাই চাই সি আগবাঢ়িছে ভেৰাজাকৰ পাছে পাছে। অন্যমনস্ক হৈ পৰা জালমূৰে পাছলৈ চাই হঠাতে এবাৰ চিঞৰি উঠিল—

“চিঞৰ-বাখৰ নকৰিবা। মনে মনে আহা।”

খুউৰ সান্ধানে এখোজ দুখোজকৈ জালমূৰ পাছে পাছে আমি খোজ দিলোঁ। বয়সে লাহি কৰি পেলোৱা ভৰি ছটা সান্ধানে পেলাই জালমূৰে আকৌ ক'লে—

“এনেবোৰ ঠাইত খোজ কাঢ়িলে মন সদায় সজাগ হ'ব লাগে। চকু বাখিব লাগে ভৰিত।”

লাহে লাহে খুউৰ সান্ধানে আমি হিমবাহটোৰ ওপৰেদি খোজ দিছোঁ। শেলুৱৈৰ দৰে পিছল ঠাইবোৰ পাৰ হ'বলৈ কেতিয়াবা আমি জন্তুৰ দৰে চাৰিঠেঙ্গিয়া হৈ পৰিছোঁ। এনেকৈ চুচৰি-বাগৰি আমি হিমবাহটো পাৰ হ'লোঁ। সময় লাগিল

এঘণ্টাতকৈয়ো বেছি।

হিমবাহটো পাৰ হৈ কিছুদূৰ আহিয়েই এটি খৰশ্ৰোতা নিজৰা পালোহি। তীব্ৰ বেগেৰে এডাল সাপহে যেন পাহাৰৰপৰা নামি আহিছে। প্ৰচণ্ড বেগেৰে অহা সোঁতবোৰ প্ৰকাণ্ড শিল-বোৰত খুন্দা খাই পানীৰ কণা হৈ ধোৱাৰ দৰে ধুৱলি-কুঁৱলি কৰি বাখিছে। আকৌ সমস্যা। কিন্তু সমস্যা নতুন নহয়।

এইবাৰ জোতা-মোজা খুলি সকলোতকৈ আগতেই মই পানীত নামিলোঁ। জালমূৰে তলমূৰ কৰি মিচিকৈ হাঁহিলে। সজাগ মনৰ মৰণ নাই। লক্ষ্যস্থানত উপনীত নোহোৱাতকৈ ক্ষণেক পলমকৈ উপনীত হোৱাটোই ভাল।

নিজৰাটোৰপৰা কিছুদূৰ নিলগত প্ৰায় পাঁচশ ফুট উচ্চতাৰ এটি থিয় পাহাৰ। জোতা-মোজা পিন্ধি আমি কঁকালত টঙালি বান্ধি ল'লোঁ। থিয় পাহাৰটো বগাই এইবাৰ আমি এডোখৰ মুকলি সমান ঠাই পালোহি। সৰু সৰু গছ-বনেৰে আৱৰা এডোখৰ ঠাই। উচ্চতা প্ৰায় চৈধ্য হাজাৰ ফুট। ঠাইডোখৰ বেচ সুবিধাজনক। খৰি-খেৰ আছে। ওচৰতে পানী আছে। কাষেদি বৈ গৈছে ছায়া নদীৰ সৰু স্মৃতি এটা।

অত্যন্ত মনোমোহা এই ঠাইডোখৰ। চুটি চুটি ঘাঁহ-বন আৰু ধুনীয়া ধুনীয়া বন্য-ফুলেৰে উপচি থকা এই ঠাইখন ছায়াগড় নদী আৰু বাকুলিয়া বামাকৰ মাজত অৱস্থিত। শিৱিৰলৈ বাওঁফালে ছায়ানদীৰ সিপাৰে থকা ধুনীয়া পাহাৰটোৱেই হ'ল চক। ঘাঁহ-বনেৰে আৱৰি থক এটি ওখ পাহাৰ। যেন পাহাৰটোত এখন সেউজীয়া কাৰ্পেটহে পাৰি থোৱা আছে।

চক পাহাৰৰ সিটো ফাল হ'ল বামচক। বামচক হ'ল ব্ৰহ্মকমলৰ দেশ। মাটিৰ দুফুটমান ওখ, হালধীয়া বঙৰ এই ব্ৰহ্মকমলবোৰ এবিধ পছম জাতীয় ফুল। ধুনীয়া এই ফুলবোৰ পাহাৰটোৰ ইমূৰৰপৰা সিমূৰলৈ বিয়পি আছে।

আতৰবপৰা দেখিলে এনেহে লাগে যেন এইখনেই হিমালয়ৰ
বুকুত থকা বিশ্ব বিখ্যাত নন্দন কাননখন। অৱশ্যে উদ্ভিদ জগতৰ
আশ্চৰ্যময় সৃষ্টি নন্দন কাননখনৰ দৰে ইয়াত হাজাৰ হাজাৰ বিধ
ফুল নাই। ব্ৰহ্মকমলেই পাহাৰটো আৱৰি ৰাখিছে।

ব্ৰহ্মকমল নামটোৱেই কয় ঠাইডোখৰৰ অতীত কাহিনী।
পুৰাণ-মহাভাৰতৰ পাত লুটিয়ালে হয়তো ক'বাত পোৱা যাব
ব্ৰহ্মকমলৰ বুৰঞ্জীৰ ইতিবৃত্ত। কিন্তু বেচকেম্প পাতিবলৈ যো-জা
কৰা এইডোখৰৰ অতীত বুৰঞ্জী জালমূৱে কৈ গ'ল।

মনত নপৰা দিনৰ কথা। এই ঠাইডোখৰেই এবাৰ হেনো
এটা ভূমিখলন হৈ বহুতো জীৱ-জন্তুৰ মৃত্যু হৈছিল। চুখী গাঁওৰ
পৰা অহা গৰখীয়া আৰু ভেৰাবখীয়াৰ কেইবাটিও দল এই
ভূমিখলনতেই জীৱন্ত সমাধি হৈছিল। মাটিত বাগৰি ভালকৈ
কাণদি শুনিলেই যেন এতিয়াও শুনা যায় অতৃপ্ত আত্মাৰ ককণ
বিননি। সেইবাবেই ঠাইডোখৰৰ নাম হ'ল অৰিয়া থাটাৰ।
যাৰ অৰ্থ হ'ল অশেষ ক্ষতি।

বামচক পাহাৰবপৰা কিছু আগলৈ হ'ল চিনকুল। চিনকুলৰ
পৰাই আৰম্ভ হৈছে বিশাল বৰফ ৰাজ্যখন। য'ত নিস্তব্ধতাই
হ'ল একমাত্র সংগ।

॥ বেচ্, কেম্প ॥

পাছদিনা শিৱিৰৰ কিছু নিলগত নিৰ্ভয়ে চৰি থকা সুন্দৰ
এজাক বনৰীয়া ছাগলীয়ে আমাক পৰ্বতৰ বুকুলৈ আদৰণি জনালে।
গাত সৰ্বস্ব শক্তি আৰু অসীম মহিমা লৈ দূৰ-দিগন্তত বেলিটোৱে
মূৰ দাঙিলে। বতৰ খুউব সুন্দৰ। শান্তি আৰু নীৰৱতাৰ
এক চিৰন্তন সংগীতেৰে কুলু কুলু ধ্বনিৰে কাষেদি বৈ গৈছে ছায়া-
নদীৰ সৰু স্মৃতি এটি। সৰু সৰু আমাৰ বঙা-নীলা তম্বুবোৰ
ৰংচঙীয়া ফুল আৰু বতাহৰ লগত নাচিব ধৰিছে। বনফুল
আৰু সেউজীয়া ঘাঁহ-বননিৰে ভৰপূৰ অৰিয়া থাটাৰ নামৰ কণমানি
এই উপত্যকাটো যেন আজি স্বৰ্গৰ নন্দন কাননতহে পৰিণত হৈছে।

ধুনীয়া ধুনীয়া ৰংবিৰঙৰ চৰাই আৰু পখিলাবোৰে ফুলবোৰৰ
ওপৰে ওপৰে নাচি নাচি গান গাই গাই আপোন পাহাৰ হৈ
উৰি ফুৰিছে। দূৰৈৰ এটি পৰ্বতবপৰা পাহাৰীয়া সাপ এডালৰ
দৰেই অঁকাই-পকাই বৈ আহি ছায়ানদীত জলপ্ৰপাতটোৱে কণমানি
ছোৱালীজনীৰ দৰেই গান গাইছে। সঁচাকৈয়ে কি যে এক
সপোনপূৰী এই ঠাইখন।

সম্পূৰ্ণ চাৰিটা দিন দুখে-ভাগৰে বহু জীৱ-জন্তুৰে ভৰপূৰ
দুৰ্গম পাহাৰবোৰ অতিক্ৰম কৰি আমি বেচকেম্প পালোহি। মাকৰ
চকুৰ আগত ডাঙৰ হোৱা কেঁচুৱাটোৰ দৰেই শ্বেৰ্পা আৰু কুলীৰ
সহযোগতাই আমিও যেন ডাঙৰ হ'লোহি। যমুনা থাটাৰ, কুঞ্জা,
দিনাৰা আদি শিৱিবোৰ যেন একো একোখন সময়ৰ সাঁকো।

চুখী গাঁওৰ পৰা অবিয়া খাটাৰ উপত্যকাতলৈ এই দুঃসাহসিক যাত্ৰাতোক আমি আমাৰ মানৱ জীৱনটোৰ লগত তুলনা কৰিব পাৰো। কেঁচুৱা, ল'বালি, কৈশোৰ আদি কালবোৰ পাৰহৈ আমি এতিয়া যৌৱনত ভৰি দিলোহি। বেচকেম্পটোৱেই আমাৰ যৌৱনৰ ছয়াবদলি। আমাৰ জীৱন জুপুৰীটোৰ ভেটি। যৌৱনৰ তেজ গালৈ অহাৰ লগে লগেই জীৱনৰ বাধা-বিঘিনিবোৰৰ সম্মুখীন হ'বলৈ আমাৰ গালৈ শক্তি আহিল।

মানুহৰ জীৱন উপত্যকাতলৈ কেৱল ফুলেই হুফুলে। কাঁই-টেৰেও এই উপত্যকাতলৈ ভৰি আছে। সুখ আছে আৰু দুখো আছে এই জীৱনত। কৰ্মই হ'ল আমাৰ জীৱন। সকলো ধৰ্ম-পুথিতে এই একেটা কথাকে লিখা থাকে। কৰ্মই হ'ল ধৰ্ম। সৌন্দৰ্যৰ মো চুহি চুহি উৰি ফুৰা পখিলা এটাৰ দৰে আমি জীৱনটো কটাই দিব নোৱাৰো। মানৱ জীৱনটোৱেই এটি দুঃসাহসিক যাত্ৰা। সংগ্ৰামেৰে আমি আমাৰ লক্ষ্যস্থানত উপনীত হ'ব লাগিব। সেই সংগ্ৰামেই হ'ল আমাৰ জীৱন। সম্মুখত আমাৰ লক্ষ্যস্থান। গতিকে ব'বৰ সময় নাই।

আচলতে আজিৰ দিনটো আছিল জিবণিৰ দিন। কিন্তু বাটত আহোতে এটা দিন ক্ষতি হোৱাৰ বাবে জিবণিৰ লোভ এৰিব লগা হ'ল। পৰ্বতত প্ৰয়োজনতকৈ এটা দিন থকা মানেই নানান বিপদ চপাই লোৱা। তত্পৰি খোৱা-বস্ত্ৰৰ প্ৰতি চোকা দৃষ্টি ৰখা উচিত। নহ'লে খোৱা-বস্ত্ৰৰ অভাৱত জন-প্ৰাণীহীন বিশাল বৰফ ৰাজ্যত নাখাই মৰিব লাগিব।

তেতিয়া বাতিপুৱা চাৰে ন বাজিছে। সুন্দৰ বতৰটো সুন্দৰ হৈ থাকোতেই পিঠিতেই মেটমৰা বোজা বান্ধি আমি দুজনমান সদস্যই কেইজনমান শ্বেৰ্পা আৰু কুলীৰ সৈতে এক নম্বৰ শিৱিৰৰ ঠাই পৰীক্ষা কৰিবলৈ উত্তৰমুখ হৈ খোজ দিলোঁ। শিৱিৰৰ কাষতে থকা নিজবাটো পাৰ হৈ ক্ৰমে উচ্চতা বাঢ়ি যোৱা এক মাইল

মান দীঘল প্ৰকাণ্ড মৰাইন্টোৰ কাষ পালোহি। মৰাইন্ হ'ল হিমবাহে কঢ়িয়াই আনি থুপ থুৱাই সৃষ্টি কৰা শিল-বালিৰ দ'ম ওচৰতে থকা বাকুলিয়া হিমবাহে হয়তো এটা সময়ত এই মৰাইন্টো সৃষ্টি কৰিছিল। মৰাইন্টোৰ পিঠি ভাগ ওপৰলৈ সৰু হৈ ঘৰৰ ছালৰ মাৰলি ডালৰ দৰে হৈ পৰিছে। কথমপিহে এজনে খোজ কাঢ়ি যাব পাৰে। এটা খোজৰ ইফাল সিফাল হ'লেই বিপদ। মৰাইন্টোৰ ওপৰেদি আহি থাকোতে আমাৰ এনেহে লাগিছিল যে আমি এডাল প্ৰকাণ্ড সাপৰ পিঠিয়েদিহে খোজ কাঢ়ি আছোঁ।

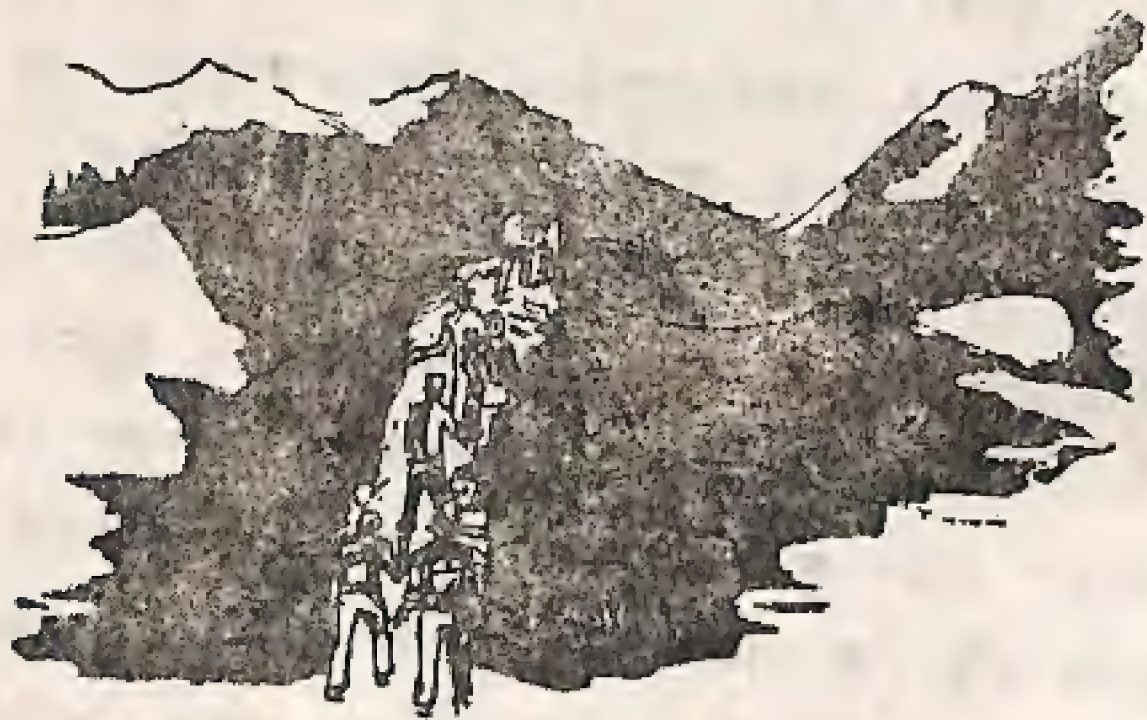
পিঠিত আমাৰ শকত বোজা। ভৰিত বৰফত পিন্ধা গধুৰ বুট। ইফালে উচ্চতাও লাহে লাহে বাঢ়ি আহিছে। উচ্চতা বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে আমাৰ উশাহবোৰো ঘন হৈ আহিছে। ভাগৰ লাগিছিল যদিও আমাৰ মনোবল আছিল অটুট। লাহে লাহে উচ্চতা আৰু বাঢ়ি আহিল। বাষ্টাও ওখোবা মোখোবা হৈ আহিল। এনে অসহ্য কষ্টত আমাৰ কেইজনমানৰ বাবে আগবঢ়াটো কঠিন হৈ পৰিল। পিঠিৰ বোজা নমাই মৰাইন্টোৰ ওপৰতে থিয় হৈয়েই জিবণি ল'লো। কাৰোবাৰ পিঠিৰ ছাল ছিগিল। কাৰোবাৰ ভৰিৰ আঙুলিত পানীজলা বান্ধিলে। মাটিত খোৱা বোজা আৰু পিঠিত নুঠিল। খোলা বুট পিন্ধা নহ'ল। পাহাৰে পৰ্বতে খোজ কঢ়াৰ অভ্যাস নাথাকিলে এনে অসুবিধা হয়েই। পৰ্বতাৰোহণৰ বাবে পদযাত্ৰাৰ অভ্যাস থকাৰ অতি প্ৰয়োজন।

বাটত খাবলৈ অনা কাজু, খিচমিচ আদি শুকান ফলমূল কিছু খাই বেচকেম্পলৈ উলটি যাবলৈ ওলাৱা কেইজনক বিদায় দি আমি সবল-সুষ্ঠ হৈ থকা অভিযাত্ৰীকেইজনে যাত্ৰা আকৌ আৰম্ভ কৰিলোঁ। দীঘল মৰাইন্টো শেষ নহয়হে নহয়। তথাপিও আমি অধৈৰ্য হোৱা নাই। জ্যেষ্ঠজনৰ উপদেশ সদায় শিৰত ল'ব লাগে। বেচকেম্প এৰিবৰ পৰত জালমুৱে কোৱা কথাষাৰ

মনত আছে। ধৈৰ্যৰ বান্ধ সদায় কটকটীয়া হ'ব লাগে। এই বান্ধ ধিলা হ'লেই জীৱনৰ বাটত উজুটি খোৱাৰ ভয় থাকে।

ধৈৰ্যৰ সেই কটকটীয়া গাঁঠিৰে কঁকালত টঙালি বান্ধি এটা সময়ত শেষ নোহোৱা দীঘল মৰাইন্টো পাৰ হ'লো। মৰাইন্টো পাৰ হৈয়েই এইবাৰ আমি এটা থিয় পাহাৰত উঠিলোহি। চুটি চুটি কোমল ঘাঁহ-বনৰে ভৰপূৰ পাহাৰবোৰেদি খোজ কাঢ়ি বেচ ভাল লাগিল। মাজে মাজে বনফুল, আৰু কিছুমান সৰু সৰু কেৰুটাছ আৰু অৰকিড্ জাতীয় গছ। দেখিলেই চিঙি

আনি পিঠিত পেলাই লবৰ মন যায়। কেতিয়াবা আকৌ বংবিবঙৰ শিলবোৰো লোভ সামৰিব নোৱাৰি বুটলি লওঁ। মন গ'লেই সকলো কাম কৰিব নোৱাৰি। সৌন্দৰ্য পিয়াসী আমাৰ মনবোৰ সেমেকি উঠে যেতিয়া আমাৰ জেপবোৰ ভৰি উঠে।

আমাৰ প্ৰতিটো খোজতে পছৰ খোজ। বাতিপুৱা এই গোটেই পাহাৰটো পছৰে ভৰি আছিল। এতিয়া আমাক দেখি ভয়তে হয়তো ক'ৰবাত লুকাই আছেগৈ। আমি যিমানেই আগবাঢ়ি গৈছো সিমানেই গছ-গহনি আৰু ঘাঁহ-বনবোৰো কমি আহিছে। ঘাঁহ-বন নোহোৱা টান মাটিয়েদি কিছুদূৰ আহি আমি এডোখৰ বিশাল শিলাময় ঠাই পালোহি। সম্মুখত কেৱল শিল আৰু শিল।

শিলৰ ওপৰেদি খোজ কঢ়াটোও কম বিপদজনক নহয়। অলপ খোজ কাঢ়িলেই ভাগৰ লাগে। তত্পৰি উজুটি খালে দাঁত-মুখ ভঙাৰো ভয়। সেয়েহে শিলাময় ঠাইডোখৰ অতি সাৱধানে অতিক্ৰম কৰিব লগা হ'ল। উজুটি খালেই জালমুলৈ মনত পৰে। বেচকেম্পৰপৰা জালমু আহিব নোৱাৰিলে যদিও আহিবৰ পৰত জালমুৱে দিয়া উপদেশসমূহ আমি শিবত লৈ আহিছো। এনেকৈয়ে শিলৰ ওপৰেদি খুপি খুপি আহি এডোখৰ মুকলি ঠাই পালোহি। ঠাইডোখৰ আমাৰ চকুত পৰিল। পিঠিৰ বোজা নমাই শ্বেৰ্পা-কুলীহঁতেও কোৱা-কুই কবিলে—এক নম্বৰ শিৱিবৰ বাবে এইডোখৰ ঠায়েই ভাল হ'ব। ঠাইডোখৰ উচ্চতা হ'ব প্ৰায় সোতৰ হাজাৰ পাঁচশ ফুট। সকলোৰে ভাল লাগিল ঠাইডোখৰ। শেষত শিৱিবৰ বাবে সেই ঠাইডোখৰকেই ঠিক কৰা হ'ল।

শ্বেৰ্পাহঁতৰ লৰা-ধপৰা লাগিল। কেইজনমানে তথু তৰিবলৈ ধৰিলে। কেইজনমানে আকৌ শিলবোৰ জাপি বেৰৰ দৰে কৰি ওপৰত কাপোৰ দি এটা বান্ধনী ঘৰকে সাজি পেলালে। শিৱিবৰ পৰা বিশ গজমান আঁতৰতে বিশাল বৰফৰাজ্যখনৰ সীমাৰেখা। কৰ্মা নামৰ শ্বেৰ্পাজনক লগত লৈ মই বৰফৰাজ্যত ভৰি দিলো। কিছুদূৰ গৈ এটুকুৰা ওখ ঠাইৰপৰা শিৱিবৰ চাৰিওফালে চকু ফুৰালো। শিৱিবৰ পূবে-পশ্চিমে আছে পিৰামিডৰ দৰে প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড শিলৰ পাহাৰবোৰ। মাজে মাজে একো একোটা প্ৰচণ্ড শব্দ কৰি শিলবোৰ খহি পৰিছে। দূৰৈৰ পৰ্বতত খুন্দা খাই সেই শব্দবোৰ গুজৰি গুমৰি উঠিছে। যেন বান্দৰপুঞ্জৰ ভয়াবহতাৰ বিষয়ে আমাক সাৱধান কৰি দিছে। শিলৰ পাহাৰবোৰৰ সিপাৰেই আছে বিশাল বৰফৰ পৰ্বতমালা। আৰু সেই সুউচ্চ পৰ্বতমালাৰ মাজতে সৰ্গোৱৰে থিয় হৈ আছে এটি গগনচুম্বী শৃংগ। নাম বান্দৰপুঞ্জ।

সম্মুখত কেৱল বগা আৰু বগা। যেন এখন বগা চাদৰহে

কোনোবাই পাৰি থৈছে। সেই বগা চাদৰখনৰ মাজে মাজে দেখা গৈছে ক'লা দীঘল দীঘল কিছুমান বেথা। সাপৰ দৰে একা-বোঁকা এই বেথাবোৰেই হ'ল বিশাল বৰফৰ ফাঁটবোৰ।

কিন্তু বাস্তা পথ উলিয়াবলৈ যে কোনো সূকঙাই নাই। বহল বৰফৰ পথাৰখনৰ সিপাৰে জলি জলি থহি যোৱা মমবাতিবোৰৰ দৰে প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড বৰফৰ টুকুৰাবোৰৰ মাজে মাজে আছে বৰফৰ ফাঁটবোৰ। যেন বান্দৰপুঞ্জৰ সুবন্ধাৰ বাবে থিয় হৈ থকা সিহঁত একো একোটা প্ৰহৰী। বেছত সোমাবলৈ পাণ্ডৱ বাহিনীয়ে বাট বিচাৰি চাৰিওদিশ চলাথ কৰাৰ দৰে আমিও বাট বিচাৰি ইফালে সিফালে ঘূৰি ফুৰিলোঁ। নিবাশাৰ ডাৱৰে আমাৰ মন আকাশ আকৌ আৱৰি ধৰিলে। বেছত সোমালোৱেই যেনিবা। ওলাব জানো পাৰিম? কিজানি অভিমত্ৰ্যৰ দৰে বেছৰ ভিতৰতে জীবন্ত সমাধি হয়।

এক বৰফৰ শিবিৰ

বান্দৰপুঞ্জৰ ভয়াবহতা দেখি সকলো মৌন হৈ গ'ল। পৰ্বত বগাম কেনেকৈ? পৰ্বতৰ কাষ চপাৰ বাটেই যে নাই। আমাৰ মনৰ আকাশখন ক'লা হৈ থাকোঁতেই আমাৰ মূৰৰ ওপৰৰ আকাশখনো ক'লা হৈ আহিল। আকাশখন গৰজি উঠাতহে আমাৰ গালৈ চেতনা আহিল যে, মূল শিবিৰলৈ আকৌ আমি উভতি যাব লাগিব।

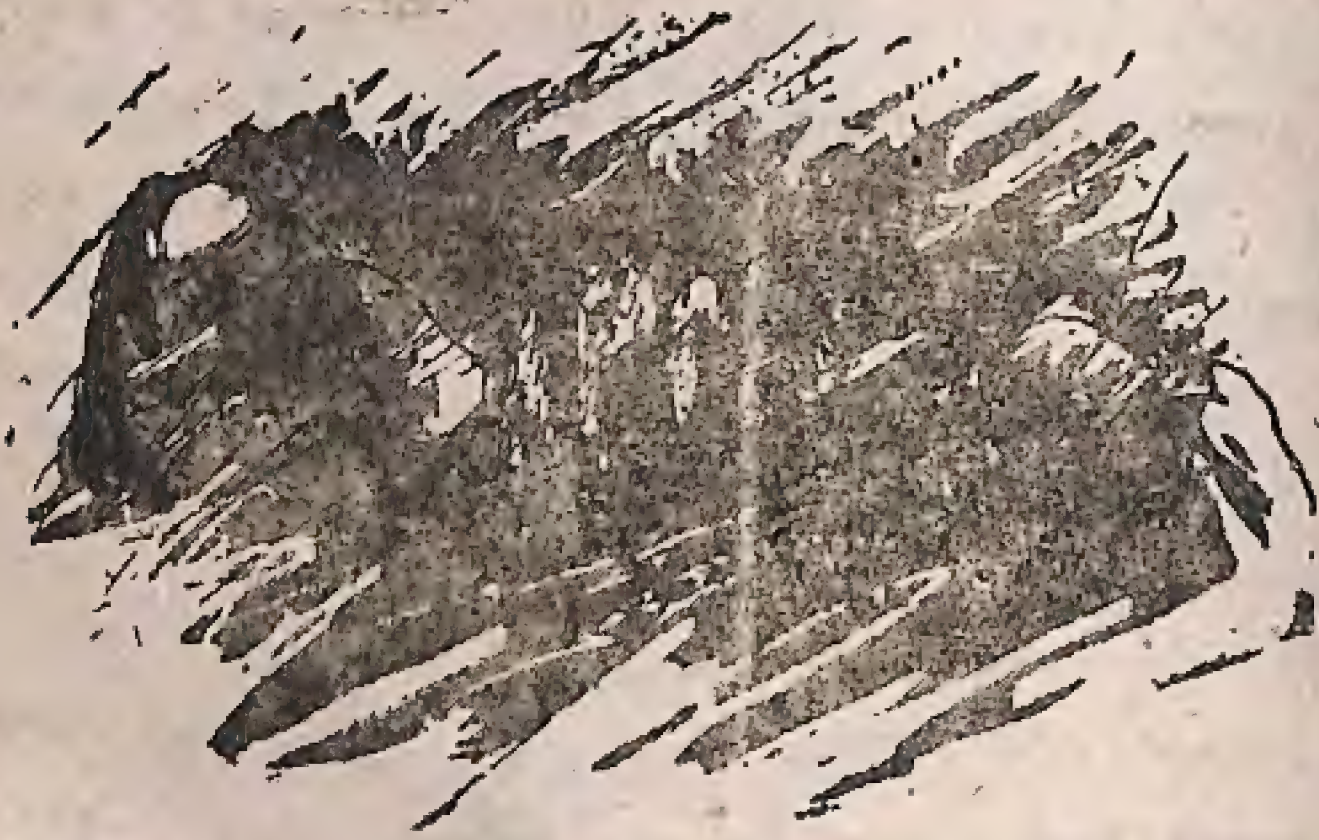
আমি কঢ়িয়াই অনা বস্তুবোৰ তন্তুৰ ভিতৰত ঠিক-ঠাক কৰি থৈ বেট্‌কেম্প অভিমুখে বাওনা হ'লো। খালী হৈ পৰা পিঠিৰ কক্‌চে-বোৰত এইবাৰ হতাশা-নিবাশাৰ কিছুমান গধুৰ গধুৰ ভাৱ সোমাই পৰিল। গাটো পাতল হ'ল যদিও মনটো হৈ পৰিল গধুৰ। এনেকৈ খুপি খুপি শিলৰ ওপৰেদি আহি আছো। এনেতে আহিল এজাক বৰষুণ। প্ৰকাণ্ড বৰষুণৰ টোপালবোৰ বৰটোপৰ গুলীৰ দৰে পৃথিৱীখন আক্ৰমণ কৰিবলৈ ধৰিলে। বতাহ আহিল। তাৰ পাছত আহিল ধুমুহা। ধুমুহাই বৰষুণজাক ক'বালৈ উকুৱাই লৈ গ'ল।

বিপদৰ উপৰিও বিপদ। কথাতে কয় বিপদ অকলে নাহে, লগে-ভাগে আহে। ধুমুহাজাক শাম কাটিছিলহে মাত্ৰ। এইবাৰ আহিল বৰফ। আমাৰ অগ্ৰগতিক প্ৰকৃতিয়ে বাধা দিব খুজিলে। আমাৰ প্ৰতি লোৱা প্ৰকৃতিৰ এইয়া যেন এটি পৰীক্ষাহে। প্ৰকৃতিৰ কৰ্মমূৰ্ত্তিত আমি সামান্যমূৰ্ত্তি ধাৰণ কৰিলোঁ। বতাহ সোমাব নোৱাৰা জেকেটবোৰৰ কাণবিলাক মূৰলৈকে দাঙি লাহে লাহে খুউব সাৱধানে আমি অগ্ৰসৰ হ'লো। ধুমুহাৰ প্ৰচণ্ড গতিয়েও আমাৰ মৌন গতিক কক্ক কৰিব নোৱাৰিলে। প্ৰকৃতিয়ে আমাক বাধা দিব নোৱাৰিলে।

মানুহৰ জীৱনত মানাম বাধা-বিঘিনি আহি পৰে। সাহস

আক দৃঢ়তাৰে সেই বাধা বিধিনিবোৰৰ সন্মুখীন হ'ব পৰাটোৱেই মানৱ জীৱনটোৰ মূলমন্ত্ৰ। জীৱনৰ সেই মূলমন্ত্ৰটোক শিৰত লৈ আমি দৃঢ় আৰু সাহসী হৈ পৰিলোঁ। কাইলৈ অতিক্ৰম কৰিবলৈ এটা ডাঙৰ বাধা আমি আজি এৰি থৈ আহিছোঁ। প্ৰকৃতিয়ে দিয়া ছুখ-কষ্টবোৰ আমি বুকুত সাৱটি বেচকৈম্পলৈ উভটি আহিছোঁ। যাতে সেইবোৰ আমি সকলোৰে লগত ভগাই ল'ব পাৰো। আশাবাদ মানুহৰ প্ৰকৃতি। নিৰাশাবাদৰ স্থান মানুহৰ মৃত্যুৰ আগমুহূৰ্ত্তৰ শেষ নিশ্বাসতহে। মৃত্যুৰ বাবে আমাৰ জন্ম হোৱা নাই। আমাৰ জন্ম হৈছে জীয়াই থাকিবলৈহে। গতিকে জীয়াই থাকিবলৈ আমি সংগ্ৰাম কৰিছোঁ প্ৰকৃতিৰ সৈতে।

বতাহ-ধুমুহা, বৰফ-বৰষুণ আদি প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগবোৰৰ সৈতে টনা-আজোৰা কৰি এটা সময়ত আমি নতুনকৈ জগা গৰু পোৱালী-টোৰ দৰে থবক-বংককৈ আহি শিবিৰ পালোঁহি। বেচকৈম্পত আমি উপস্থিত হোৱাৰ লগে লগে আনন্দত সকলো উদ্ভাৱল হৈ পৰিল।

আন্ধাৰ আহিল। আন্ধাৰক কোনেও বাধা দিব নোৱাৰিলে। মৌন আৰু অন্ধ অবিয়াখাটাৰ বুকুত দপ্‌দপকৈ একুৰা জুই

জ্বলিল। জুইকুৰাৰ তাণ্ডৱ নৃত্য দেখি আন্ধাৰবোৰ আঁতৰি গ'ল। বতাহৰ দীঘল সুঁহুৰি, ছায়াগড়ৰ কুলু কুলু ধ্বনি আৰু প্ৰকাণ্ড জুই-কুৰাৰ বন্য নৃত্যৰ লগে লগে আমি অভিযাত্ৰীসকলে সুঁহুৰিয়ালো, শ্বেৰ্পাইতে গান গালে আৰু চুখী গাঁওৰ ডেকাইতে জুইৰ চাৰিওফালে নাচিলে। মৃত্যুৰ ককণ আৰ্তনাদেৰে ভৰা অবিয়াখাটাৰ নামৰ এই নিস্তন্ধ ৰাজ্যখন হঠাতে এক কোলাহলৰ ৰাজ্যত পৰিণত হ'ল। জুইকুৰা লাহে লাহে সৰু হৈ আহিল। জুইৰ পোহৰত উজ্জল হৈ উঠা শিবিৰটোক ৰাতিৰ অন্ধকাৰে আকৌ গ্ৰাস কৰি পেলালে। অনন্ত সময়ৰ টিক্ টিক্ শব্দবোৰো লাহে লাহে বিশাল আকাশখনত মিহলি হৈ গ'ল। নিস্তন্ধতাই আকৌ এই নীৰৱ ৰাজ্যখনক সাৱটি ধৰিলে। নীৰৱে আমি তনুবোৰত সোমাই পৰিলোঁ। কষ্টক পাছতে কাষৰ পাহাৰটোৰপৰা ভাহি আহিল শিয়ালৰ এটি দীঘলীয়া হোঁৱা।

তেতিয়া ৰাতিপুৱা। শিবিৰৰ সকলো ব্যস্ত। বৰফেৰে সুশোভিত হিমালয়ৰ উচ্চ শৃংগবোৰৰ দৰে আমাৰ মনবোৰো দৃঢ় আৰু সাহসী হৈ পৰিছে। নীলা আকাশত উৰি ফুৰা বগা বগা ডাৱৰবোৰৰ দৰে আমাৰ মনবোৰো পাতল হৈ উৰি ফুৰিছে। সকলোৰে মুখবোৰ আনন্দত উজ্জল। মানৱ জীৱনলৈ যৌৱন আহে। কিন্তু যৌৱনৰ বংচঙীয়া নাওখনত উঠি ফুৰোতে আমি বঠাকেইপাটলৈ পাহৰি গ'লে নহ'ব।

ৰাতিপুৱাৰ চাহ-জলপান খায়েই আমি ৰাওনা হ'লো এক নম্বৰ শিবিৰ অভিযুগে। হাতত আমাৰ সময় নিচেই তাকৰ। কিছু দূৰ আহিছিলোঁহে মাত্ৰ এনেতে এজাক বৰষুণে পালে। বৰষুণবোৰ এটা সময়ত গধুৰ হৈ বৰফ হৈ নামি আহিল। জীৱন যাত্ৰাত আমি অগ্ৰসৰ হওঁতে আমাৰ সন্মুখত নানান ধৰণৰ বাধা বিধিনি আহি পৰাতো স্বাভাৱিক। সেইবুলি আমি হাত সাৱটি ৰহি থাকিলে নহ'ব। সংগ্ৰামেৰে সেই বাধা বিধিনিবোৰ আমি অতিক্ৰম

কবিতা লাগিব। সেয়েহে সাৱধানে আৰু অতি সাৱধানে আমি শেলুৱৈৰ দৰে পিছল শিলবোৰত ভৰি দিলোঁ। এনেকৈয়ে প্ৰকৃতিৰ বাধাবোৰ এটা এটাকৈ পাৰ হৈ ছপৰীয়া ভেৰমান বজাত আহি শিবিৰ পালোহি। শ্বেৰ্পা কুলীহঁতে বস্ত্ৰবোৰ ঠিক ঠাক কৰাত লাগিল। বৰফ বৰষুণত ভিত্তি আমাৰ গাৰ কাপোৰ কানীবোৰ গধুৰ হৈ পৰিছে। প্ৰকাণ্ড শিল এটাৰ ওপৰত আমি অভিযাত্রী কেইজন বহি পৰিলোঁ। সন্মুখলৈ চালোঁ। আমাৰ অভিযানৰ লক্ষ্য বান্দৰপুঞ্জ শৃংগ স্পষ্টকৈ দেখা দিছে। স'ক ল'ৰা এটাই নেদেখা বস্তু এটালৈ ভেৰা লাগি চাই থকাৰ দৰে আমিও বান্দৰপুঞ্জৰ ফালে বহু সময় চাই থাকিলোঁ। যেন কালজয়ী ধ্যানত মগ্ন। আমি যেন সময়ৰ অনন্ত চৌত বিলীন হৈ গৈছোঁ। বাস্তৱতাৰ বতাহ এছাটিয়ে আমাক চুই যোৱাতহে আমাৰ জ্ঞান আহিল। উভতি চালোঁ। শ্বেৰ্পা কুলীহঁত সাজু হৈছে। আমাৰ উভতিবৰ হ'ল।

আমাৰ উপস্থিতত শিবিৰ আকৌ আনন্দমুখৰ হৈ পৰিল। সকলোৱে বেৰি ধৰি সুধিলে, বাট পথৰ কথা। হতাশ নহৈ দৃঢ় মনেৰে ক'লোঁ—বাট-পথ খুউব বেয়া নহয়। কেৱল বতৰ ভাল থাকিলেই হয়। আন্ধাৰ হৈ আহিল। সুন্দৰ গধূলিটো আন্ধাৰে আৱৰি ধৰিলে। ঠাণ্ডাও পৰিছে। দিনতে খৰি-খেৰ গোটাই থোৱা ডেকা ল'ৰাজাকে ডাঙৰকৈ একুৰা জুই জ্বলালে। আজন্ম শত্ৰু পোহৰৰ উপস্থিতিত আন্ধাৰৰ অস্তিত্ব নাইকিয়া হৈ গ'ল। জুইৰ চাৰিত্ৰফালৰ পৰা গীত-মাত হাঁহিৰ আঁঠে ফুটিব ধৰিলে। বহু সময় ধৰি আমি গীত-মাত, হাঁহি ধেমালিৰ জগতখনত ডুবি থাকিলোঁ। জুইকুৰাই আমাক উজল কৰি ৰাখিলে। কিন্তু চৰম আনন্দৰ শেষত আমনি আহি পৰাটে। এটি প্ৰকৃতিৰ নিয়ম। সেয়েহে আকাশ চুবলৈ ওলোৱা জুইকুৰাই যেতিয়া ছাই হৈ মাটিত বিশ্ৰাম ল'লে আমিও তেতিয়া বিশ্ৰাম ল'লোঁ অকলশৰীয়া তন্তুবোৰত।

শোৱাৰ আগেয়ে আমি অভিযানৰ আলোচনাত বহিলোঁ। আজিৰ আলোচনা গভীৰ। কাৰণ আজিৰ আলোচনাতেই আমি শৃংগ আৰোহণকাৰী দলটোক বাছি উলিয়াম। কোনো অভিযানৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ কৰা চৰম বাছনি সহজসাধ্য নহয়। বহুদূৰ ছুখে-কষ্টে বাট কুৰি বাই আহি সাফল্যতাৰ ছুৱাৰ দলিত ভৰি দি কোনোৱে থমকি ৰ'ব নোখোজাতো স্বাভাৱিক। কাৰণ সাফল্যতাৰ সোৱাদ সবাতোকৈ বেছি। কিন্তু পৰ্বতাৰোহণৰ দৰে এটি অতি বিপদজনক কাৰ্যৰ বাবে কেৱল আত্মবিশ্বাস থাকিলেই নহ'ব। মনটোৰ লগতে শৰীৰো থাকিব লাগিব একেবাৰে সুস্থ।

পৰ্বতৰ জলবায়ুত খাপ খুৱাব নোৱাৰি ইতিমধ্যে আমাৰ কেইজনমান সদস্য অসুস্থ হৈ পৰিছিল। অভিযানৰ ডাক্তৰ সদস্য জনে তেওঁলোকৰ শৰীৰ পৰীক্ষা কৰি বিশ্ৰাম লোৱাৰ কথা ক'লে। অসুস্থ সদস্যকেইজনৰ দেহ দুৰ্বল হৈ পৰিছিল যদিও মন আছিল সুস্থ-সবল। অভিযানৰ স্বার্থত তেওঁলোকে মূল শিবিৰতে বিশ্ৰাম ল'বলৈ ইচ্ছা কৰিলে। শৃংগ আৰোহণকাৰী দলটোৰ বাছনি হৈ গ'ল। আমাৰ পাঁচজন সদস্য আৰু চাৰিজন শ্বেৰ্পাৰ সৈতে নজনীয়া এটি দল।

বাতিটোৰ বয়স বাঢ়ি আহিল। বাহিৰত বৰষুণ। বৰষুণৰ দীঘল দীঘল টোপালবোৰ তন্তুত পৰি সুন্দৰ এটি শব্দ হৈছে। যেন বৰষুণৰ টোপালবোৰে নিশ্চকতাৰ বাঁগখনত আঙুলি বুলাই গৈছে। বাহিৰত তেতিয়া ঘোৰ অন্ধকাৰ। অন্ধকাৰৰ মাজতে দেখিলোঁ বিগিকি বিগিকি এটি পোহৰ আমাৰ তন্তুৰ ভিতৰলৈ সোমাই আহিছে। সেই পোহৰ হ'ল আশাৰ পোহৰ।

॥ তুষাৰ মানৱ য়েটি ॥

যোৱা বাতি বৰফ পৰিছিল ! চাৰিওফালে বগা হৈ পৰিছে । আমাৰ তম্বুৰ চালবোৰো বৰফে ঢাকি পেলাইছে । আকাশৰ সেই নীলাবোৰ বৰফত প্ৰতিফলিত হৈ পৃথিবীখন আৰু সুন্দৰ কৰি তুলিছে । সুন্দৰক দেখি জঁপিয়াই উঠা মোৰ দেহ-মন সুন্দৰৰ আগমনত দেখোন মৌন হৈ গ'ল । তম্বুৰ পৰা ওলায়েই অনুভৱ কৰিলোঁ গাটো দুৰ্বল । দুৰ্বল লাগিছে । কাঁহ আৰু চৰ্দিয়ে মোক যোৱা বাতি বেয়াকৈ আমনি দিছিল । জ্বৰো আছিল । জ্বৰ নুঠিবই বা কিয় ? ডিনাবাৰ হাবিত বাঘ মাৰিবলৈ বোন্দাপৰ দিওঁতে জানো তিতি জুৰলি-জুপুৰি হোৱা নাছিলোঁ ? জালমুৰা কথালৈ আওকাণ কৰি ভেৰাবখীয়াৰ লগত বাঘ চিকাৰৰ বাবে ঢাপলি মেলা কথাটো মনত পেলাই মই অনুতপ্ত হ'লো । ডাঙৰৰ উপদেশ অৱমাননা কৰা বাবে মই শাস্তি পালোঁ । অৱশ্যে সেই অভিজ্ঞতাই মোক এটি শিক্ষাও দি গ'ল ।

পৃথিবীখন তেতিয়াও উজ্জল হোৱা নাই ! ধলপুৰাত আমি এক নম্বৰ শিবিৰ অভিমুখে যাবলৈ বুলি গোট খালোঁ । আজিৰ বিদায় আবেগপূৰ্ণ বিদায় ! আজি আমি বেচকেম্পলৈ ঘূৰি নাহোঁ । আমাৰ আজিৰ যাত্ৰা শৃংগ আৰোহণৰ যাত্ৰা । এক নম্বৰপৰা দুই নম্বৰ শিবিৰ । দুই নম্বৰপৰা তিনি নম্বৰ শিবিৰ আৰু তিনি নম্বৰপৰা শৃংগ আৰোহণ । গতিকে বেচকেম্পৰ-পৰা বহুত দিনলৈ বিদায় ল'ব লাগিব ।

মানৱজীৱনলৈ মাজে মাজে আহি পৰা দুখ-বেজাৰ বিদায়ৰ অত্যা এটি নাম । পোহৰৰ সিটো ফাল আন্ধাৰ । সুখ য'ত থাকে

দুখো তাত থাকিবই । য'ত বিদায় থাকে তাত পুনৰ মিলনো থাকে । সেয়েহে সহযোগিতাৰ ডোলেৰে বান্ধ খোৱা আমাৰ এই দুঃসাহসিক দলটো এটি সং উদ্দেশ্য আগত লৈ বঢ়া হিমালয়ৰ বুকুত আহি গোট খাইছোহি । সকলোৰে চকুবোৰ সেমেকি উঠিছে । চকুৰ পানীয়ে আমাৰ দৃষ্টি ধুঁৱলী-কুঁৱলী কৰাৰ আগেয়েই আমি যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলোঁ । আবেলি প্ৰায় তিনিমান বজাত আমি এক নম্বৰ শিবিৰ পালোগৈ । বেলিটো ডুব যোৱাৰ আগেয়েই পৃথিবীখন অন্ধকাৰ হৈ গ'ল । পশ্চিম আকাশত থকা প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড গিৰি শিখৰাবোৰে তেতিয়া বেলিটোক গ্ৰাস কৰি পেলাইছে ।

অসুস্থ দেহে মনটোকো অসুস্থ কৰি পেলায় । আজি বাতিপুৰাতে আমি দুই, তিনি নম্বৰ শিবিৰ চাবলৈ যোৱাৰ কথা । গত জ্বৰ থকাৰ বাবে মই যাব নোৱাৰিলোঁ । দুজন শ্বেৰ্পাৰ সৈতে অভিযানৰ দুজন সদস্য বেকি কৰিবলৈ ওলাল । বাকীকেইজন সদস্যৰ সৈতে মই মূৰে গায়ে কাপোৰ লৈ তম্বুৰ ভিতৰত সোমাই পৰিলোঁ । তম্বুৰ ভিতৰৰপৰাই দলটোক শুভেচ্ছা জনালোঁ । এক নম্বৰ শিবিৰৰ পৰা নামি তেওঁলোকে বিশাল বৰফৰ পথাৰখনত খোজ দিছে । যেন এখন বগা চাদৰৰ ওপৰেদি কেইটামান কলা পকুৱাহে গৈ আছে । লাহে লাহে সেই পকুৱাকেইটা অস্পষ্ট হৈ সৰু সৰু কিছুমান বিন্দু হৈ এটা সময়ত অদৃশ্য হৈ গ'ল । নিঃসংগতা আৰু ছঃচিন্তাৰ এঘাটি বঢ়া বতাহে আমাৰ তম্বুটো লবাই গ'লহি । মই বাহিৰলৈ ওলাই আহিলোঁ । অশান্ত মনেৰে ইফালে-সিফালে ঘূৰি ফুৰোতে বৰফৰ ওপৰত দেখা পালো কিছুমান খোজ । প্ৰকাণ্ড পৰ্বতীয়া ভালুকৰ খোজ যেন অনুমান হ'ল । ব'দৰ তাপত খোজবোৰ বহল হৈ পৰিছে । পাছ মূহূৰ্ততে কিছুমান কোঁতুহলে ভৰা ভাৱে আহি মনটো আউল লগাই গ'লহি । কোনে জানে হয়তো সেয়া য়েটিৰেই খোজ ।

য়েটি হ'ল পৰ্বতাৰোহণ অভিযানৰ সবাতোকৈ আকৰ্ষণীয় আৰু

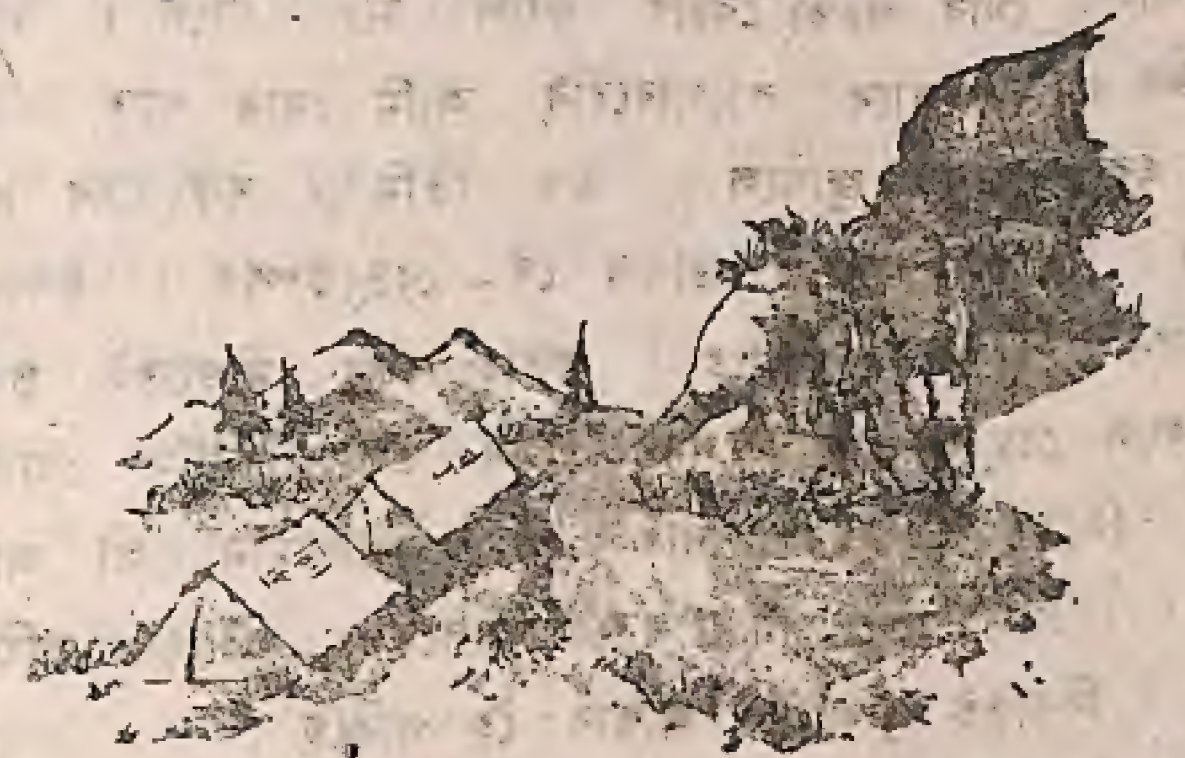
বহুসময় জীৱ । মানুহৰ সমানেই ওখ প্ৰকাণ্ড চেহেৰাৰ প্ৰাণীবোৰে
মানুহৰ দৰেই ছুটা ভৰিৰে বৰফৰ ওপৰেদি খোজ কাঢ়ি যায় ।
ইহঁত দেখাত প্ৰকাণ্ড বান্দৰজাতীয় পৰ্বতীয়া গৰিলাৰ দৰে ।
“জায়েন্তু পিথিকাছ” নামৰ প্ৰকাণ্ড বান্দৰবোৰ ইহঁতৰ উপৰিপুৰুষ
বুলি ধাৰণা হয় ।

আজিৰ পৰা পাঁচ নিযুত বছৰৰ আগৰ কথা । মানুহে যেতিয়া
শিল, জন্তুৰ হাড় আৰু বাঁহ-কাঠৰ সঁজুলিবোৰ অগ্নি হিচাপে ব্যৱহাৰ
কৰিবলৈ শিকিলে তেতিয়াই সিহঁতে সিহঁতৰ সমসাময়িক উচ্চ
খাপৰ জীৱ-জন্তুবোৰতকৈ শক্তিশালী হৈ পৰিল । তেতিয়া এই
“জায়েন্তু পিথিকাছ” নামৰ উচ্চ খাপৰ প্ৰাণীবোৰে নিজকে বিলুপ্ত
হৈ যোৱাৰ পৰা বৰ্জা কৰিবলৈ মানুহে বিচাৰি নোপোৱা দক্ষিণ
এচিয়াৰ দুৰ্গম পাহাৰীয়া অৰণ্যবোৰত আশ্ৰয় ল'লেগৈ । কিছুমান
আহিল হিমালয় পৰ্বতমালাৰ এভাৰেষ্টৰ আশে-পাশে থকা দুৰ্গম
অঞ্চলবোৰলৈ । কিছুমান গ'ল বাচিয়া, ককেচাছ, মংগলীয়া,
তিব্বত, চীনদেশ আদি অঞ্চললৈ । কিন্তু লাহে লাহে মানুহে
যেতিয়া সেই দুৰ্গম অৰণ্যবোৰতো ভূমুকি মাৰিলেগৈ তেতিয়া সিহঁত
বৰফৰ বুকুলৈ সোমাই গ'ল ।

এইদৰে মানুহৰ পৰা পলাই ফুৰা বাবে সিহঁতৰ প্ৰকৃতি হৈ
পৰিল পলায়নবাদী । মানুহৰ পৰা আঁতৰি ফুৰা দেখাত মানুহৰ
দৰে এই প্ৰাণীবোৰেই হ'ল যেটি ।

বহুসময় খোজবোৰৰ পৰা চকু ছুটা তুলি আনি আকৌ বিশাল
পথাৰখনত থ'লোহি । আকৌ সেই দুঃচিন্তা । তপ্তৰ ভিতৰলৈ
গ'লোঁ । সেই একেই চিন্তা । বিশাল বৰফৰ পথাৰখনত ক'তো
এটি ক'লা দাগো নাই । আবেলি তিনিমান বজাতহে বৰফৰ
চাদৰখনত ক'লা পকুৱাৰ দৰে সৰু সৰু জীৱকেইটা আকৌ দেখা
গ'ল । সেমেকি থকা আমাৰ মুখবোৰত হাঁহি বিৰিঙি উঠিল ।
সৰু সৰু পকুৱাকেইটা ক্ৰমে স্পষ্ট হৈ এটা সময়ত একো একোটা

মানুহ হৈ পৰিল । দলটো শিবিৰ আহি পোৱাৰ লগে লগে
তপ্ত কঁপাই থকা নিঃসংগতা দুঃচিন্তাৰ বতাহছাটি কেনিবা উৰি
গ'ল । পুনৰ মিলনৰ মুহূৰ্তটোৱেই যেন মানৱ জীৱনৰ সবাতোকৈ
আনন্দমধুৰ মুহূৰ্ত ।

আন্ধাৰ আকৌ আহিল । বাহিৰত ভীষণ ঠাণ্ডা । কাণ-মূৰ
উলিয়ালেই বতাহৰ ধাৰে বেজিৰ দৰে খোচে । তীব্ৰ বেগেৰে
ধুমুহা আহিছে । ধুমুহাৰ হোঁ-হোঁৱনিৰ মাজে মাজে তপ্তৰ চালত
পৰা গধুৰ বৰফৰ টোপোলাবোৰে আমাক ধাৰে ধাৰে সোঁৱৰাই
দিছে জীয়াই থাকিবলৈ । জীৱন্ত সমাধি যাতে মহাৰ সেইবাবে
আমি তপ্তৰ চালত পৰি জমা হোৱা বৰফবোৰ ঢকিয়াই ঢকিয়াই
আঁতৰাবলৈ ধৰিলোঁ । অনন্ত নিদ্ৰাত যাতে আমি হেৰাই নাযাওঁ
সেইবাবে ক্ষন্তেক নিদ্ৰাক আমি প্ৰশ্ৰয় নিদিলোঁ ।

আকৌ বেচ্কেম্প

পাছদিনা মোৰ অৱস্থা বেয়াৰ ফালে ঢাল খালে। গাত ভীষণ জ্বৰ। সকলোৰে কাপোৰবোৰ আনি মোৰ গাত জাপি দিছে। এবাৰ জ্বৰ জুখিলে। এশ তিনি। সকলোৰে চকু থিয় হ'ল। কি কৰা যায়? ডাক্তৰ যে বেচ্কেম্পত। ইফালে বৰফ পৰিব ধৰিছে একেবাৰে। বতাহ-বৰফৰ মাজতেই ছুজন সদস্য ওলাল বেচ্কেম্পলৈ। সদস্য দুজন তললৈ নামি যোৱাৰ পাছতেই পিঠিত মেটমৰা বোজা লৈ কেইজনমান বুলী আহি ওলালহি। বাহিৰত প্ৰচণ্ডবেগেৰে বতাহ বিলছে। বৰফো পৰিছে একেবাৰে। দিনতেই পৃথিৱীখন আন্ধাৰ হৈ পৰিছে।

তদুৰ ভিতৰত সকলো মৌন। কাষৰ তদুটোৰ পৰা শ্বেৰ্পী কেইজনো আহি মোৰ কাষতে বহিছেহি। গৰম গাখীৰ আনি দিছে। খোৱা বস্তু দিছে। কিন্তু খোৱাৰ কথা দূৰৈৰ, শুবলৈকে মই যুঁজ কৰিব লগা হৈছে। চকু ছুটা ডাঙৰকৈ মেলি মাজে মাজে মই চিঞৰি উঠিছো। মোৰ মনটো যেন মোৰ দেহাটোৰ পৰা বহু দূৰলৈ আঁতৰি গৈছে। বহু দূৰতপৰা কোনোবাই মোক বিজিয়াই মাতিছে। ভয়ত মই আৰ্তনাদ কৰি উঠিছো। চকু ছুটা মুদিবলৈকো মোৰ ভয় লাগিছে যেন মোৰ এই শয়নেই হ'ব শেষ শয়ন।

মৃত্যুৰ দৰেই সকলো স্তব্ধ। জীয়াই আছে কেৱল মোৰ ঘন ঘন উশাবোৰ। মোৰ এনেহে লাগিছে যেন এই ঘন ঘন উশাহৰ শব্দবোৰ সমাধিৰ কামলৈ খৰকৈ আগবাঢ়ি যোৱা কিছুমান খোজহে। অমংগলীয়া কিছুমান ভাবে আহি মোক হেঁচি ধৰিলে।

জন-প্ৰাণীহীন বিশাল হিমালয়ৰ বুকুত যদি মই চিৰদিনৰ বাবেই শুই পৰোঁ। ইমান ঠাণ্ডা আৰু ইমান নিঃসংগতাক মই জানো-সহ্য কৰিব পাৰিম? মৃত্যুকতো মই কোনো দিনে বিচৰা নাই। মই বিচাৰিছোঁ সৃষ্টি। হিমালয়ৰ সুউচ্চ শৃংগ জয় কৰি মই অসমত এক নতুন বুৰঞ্জীৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ আহিছোঁ। মইতো হত্যাকাৰী নহয়! নহয় মই এটি পলাতক। মইতো হিমালয়লৈ অজ্ঞাত বাস কৰিবলৈ অহা নাই। মই আহিছোঁ হিমালয়লৈ শৃংগ জয় কৰিবলৈ। যাতে মোৰ বিজয়ী মনটো হিমালয়ৰ শৃংগবোৰৰ দৰে উচ্চ আৰু দৃঢ় হয়। হিমালয়ৰ উচ্চ শৃংগৰপৰা যাতে তলৰ বহুল পৃথিৱীখন মই সুন্দৰকৈ দেখা পাওঁ।

আহিবৰ সময়ত গুৱাহাটী বেল ষ্টেচনত আমাক বিদায় দিবলৈ অহা শুভাকাঙ্ক্ষী লোকসকলৰ মুখবোৰ এখন এখনকৈ মোৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠিল। কিমান আশাবে তেওঁলোকে আমালৈ বাট চাই আছে। নহয়, মৃত্যু মোৰ বাবে নহয়। মৃত্যু হ'ল এজন ধ্বংসকাৰীৰ বাবে। মৃত্যু হ'ল এটি অসৎ, ঠগ, প্ৰবঞ্চকৰ বাবে। হিমালয়ৰ শৃংগ জয় কৰিবলৈ অহা মোৰ দুঃসাহসিক বাবে। হিমালয়ৰ শৃংগ জয় কৰিবৰ বাবেও সংসাহস আছে। মই মনটোৰ মৃত্যুক জয় কৰিবৰ বাবেও সংসাহস আছে। মই মৃত্যুঞ্জয়ী। আত্মনিশ্বাসৰ দৃঢ়বলত মই শোৱাৰ পৰা উঠি বহিলো। ওচৰতে বৈ থকা শ্বেৰ্পাজনৰ পৰা গাখীৰ গিলাচ লৈ খালো। খোৱাৰ ইচ্ছা নাছিল যদিও খালো। যাতে মোৰ গালৈ শক্তি আহে। মৃত্যুক জয় কৰিবলৈ ওলোৱা শক্তি।

ডাক্তৰক লগত লৈ সদস্যকেইজন যেতিয়া বেচ্কেম্পৰ পৰা উভতি আহে। তেতিয়াহে আমি গম পাওঁ যে, এইয়া গধূলি। বৰফ পৰিয়েই আছে। সদস্যকেইজন শিবিৰ আহি পোৱাৰ লগে লগেই হঠাতে হুলস্থূল লাগিল। তদুৰ চালত ধপ্ধপনি শুনা গ'ল। ক্ষণেক পাছতে মূৰে-গায়ে বৰফ লৈ ভিতৰলৈ সোমাই অহা সদস্যকেইজনক দেখি আমাৰ জ্ঞান আহিল।

বৰফে আমাৰ তন্তুটো আধা পুতি পেলাইছে। হয়তো আক কিছুসময়ৰ পাছতেই আমাৰ জীৱন্ত সমাধি হ'লহেঁতেন। এনেকৈ বৰফত পোত খাই তন্তুৰ ভিতৰতে জীৱন্ত সমাধি হোৱাৰ উদাহৰণ পৰ্বতাৰোহণ বুৰঞ্জীত বহুতো আছে।

বাতি পুৱা। ডাক্তৰৰ একান্ত শুক্লবা আৰু মোৰ আত্মবিশ্বাসৰ দৃঢ়বলতেই মই সুস্থ হৈ পৰিলোঁ। মনোবল বেমাৰৰ মহোষধ। ডাক্তৰৰ ঔষধৰ লগতে সেই মহোষধে নিঃতৰ্জ হৈ পৰা মোৰ দেহ-মন সজীৱ কৰি তুলিলে।

খাদ্য আৰু অন্য লাগতিয়াল বয়-বস্তু লৈ পুৱা ন-মান বজাতি তিনিজন শ্বেৰ্পাৰে সৈতে এইবাৰ আমি দুই নম্বৰ শিবিৰ অভিমুখে বাওনা হ'লো। শিবিৰৰ পৰা পঞ্চাশ ফুটমান নামিয়েই আমি প্ৰায় চাৰি বৰ্গমাইল আগুৰি থকা বিশাল বৰফৰ পথাৰখন পালোহি। ঠায়ে ঠায়ে আঠুলৈকে বৰফত সোমাই পৰিছোঁ। গধুৰ বুটবোৰত বৰফ সোমাই আৰু গধুৰ হৈ পৰিছে। ভাগবো লাগিছে যথেষ্ট।

আঠুনীয়া খোজ কঢ়াৰ বাহিৰে প্ৰথমে আমাৰ একো বাধা নাছিল। কিন্তু বৰফৰ পথাৰখন পাব হোৱাৰ পাছতেই আৰম্ভ হ'ল বাধা বিঘিনি। গৈ গৈ শেষ নোহোৱা বৰফৰ পথাৰখন পাব হৈ আমি ভয়লগা বৰফৰ ফাটবোৰৰ কাষ পালোহি। বিপদৰ গোন্ধ পাই আমি আটাইকেইজনে ইজনে সিজনৰ কঁকালত বচিৰে বান্ধি ল'লোঁ। আমাৰ মূৰৰ ওপৰত পকা আঙঠাৰ দৰে বেলিটো জলিব ধৰিছে। তলত বৰফে আমাৰ ভৰিবোৰ জঠৰ কৰি পেলাইছে। এক নম্বৰ শিবিৰৰ পৰা দেখা ক'লা ক'লা আকবোৰ এতিয়া একো একোটা বিযাক্ত সাপ হৈ আমাৰ সমুখত বৈ আছে। গছকিলেই যেন আমাক দংশন কৰিব।

সমুখত থকা প্ৰকাণ্ড বৰফৰ গাঁত এটা আমি পৰীক্ষা কৰিলোঁ। তলি দেখা নোপোৱাকৈ দ। চকুৰে মনিব নোৱাৰাকৈ দীঘল।

তললৈ চালে কেৱল নীলা আকাশখনহে দেখা পোৱা যায়। ঠায়ে ঠায়ে বৰফৰ গাঁতটো ঠেক। এনে ঠেক ঠাইৰ ওপৰেদি আমি জঁপিয়াই পাব হ'লো। এনেকৈ কেইটামান সৰু সৰু বৰফৰ গাঁত জঁপিয়াই পাৰ হৈ এটা বহল বৰফৰ ফাটৰ কাষ পালোহি। এতিয়াহে আমি লগত অনা এলুমিনিয়াম জখলাডালৰ প্ৰয়োজন হ'ল। কিন্তু জখলা ক'ত? ইজনে সিজনৰ মুখলৈ চাবলৈ ধৰিলে। শ্বেৰ্পা মিংমাই নম্ৰভাৱে ক'ল—“জখলাডাল পাহৰণিতে থাকি আহিল।” হয়তো আমাৰ অমনোযোগিতাৰ বাবেই থাকি আহিল। পাহৰণি আৰু অমনোযোগিতা এই দুয়োটা শব্দই যে, পৰ্বতাৰোহণৰ অভিজ্ঞানত নাই। নিজৰ ভুলৰ প্ৰায়শ্চিত্ত কৰি বিষন্ন মনৰে আমি এক নম্বৰ শিবিৰলৈ উভতি আহিলোঁ।

পাছদিনা বাতিপুৱাতে আমি আকৌ সাজু হ'লো। শিবিৰ এবাৰ আগেয়েই শেষবাৰৰ বাবে বস্তু-নাহানিবোৰ ভালকৈ চাইচিটি আমাৰ দুই নম্বৰ শিবিৰ অভিমুখে বাওনা হ'লো। প্ৰেমা নৰবোৰ আমাৰ বয়সস্থ শ্বেৰ্পাজন এক নম্বৰ শিবিৰৰ বখীয়া হৈ থাকিল। বহু দূৰৈৰ পৰা আমি উভতি চালোঁ—অভিজ্ঞাত পৰিপক্ক বুঢ়া শ্বেৰ্পাজনে আমালৈ চাই আছে। হয়তো ভাবিছে এনেকৈয়ে যদি চিৰদিন বাট চাবলগীয়া হয়। এনেকৈয়ে বাট চাই থাকোতে যদি এদিন বতাহে কঢ়িয়াই আনে কিছুমান অতৃপ্ত বিননি। ক্ষতক পাচতে বতাহে কঢ়িয়াই আনে কিছুমান অতৃপ্ত বিননি। আমাৰ সংগ্ৰাম বুঢ়া শ্বেৰ্পাজন আৰু শিবিৰটো অদৃশ্য হৈ পৰিল। আমাৰ সংগ্ৰামী হৈ আৰম্ভ হ'ল। আবেগ-প্ৰৱণতাক এৰি থৈ আমি সংগ্ৰামী হৈ পৰিলোঁ।

কপাহৰ দৰে বগা কোমল আঠুনীয়া বৰফ। পানীৰ তলৰ কঁইট ক'ত থাকে ধৰিব নোৱাৰি। সুন্দৰ বৰফবোৰৰ মাজতো কেতিয়াবা বৰফৰ গাঁতবোৰ লুকাই থাকে। সেয়েহে সাৱধানতাৰ লগ এৰা উচিত নহয়। বৰফৰ ওপৰেদি খোজ কাঢ়ি ভাল লাগিছিল যদিও মনত ভয়ো আছিল। বিপদ যাতে আমাৰ কাষ চাপিব

নোৱাৰে সেইবাবে আমি ইজনে সিজনৰ কঁকালত বচিৰে বান্ধি ললে।
 একতা আৰু সহযোগিতাৰ ডোলেৰে আমি বান্ধ খাই পৰিলে।
 একতা আৰু সহযোগিতাৰ সেই কটকটীয়া বান্ধোনত আমাৰ মনবোৰ
 আগতকৈও দৃঢ় আৰু আত্মবিশ্বাসী হৈ পৰিল।

এনেকৈ দুৰ্ঘটামান বগাই আমি ভয়লগা বৰফৰ গাঁতবোৰৰ
 কাষ পালাই। বৰফৰ গাঁত নহৈ যেন একো একোডাল
 বিষাক্ত সাপহে। পথ বন্ধ কৰি আমাৰ সমুখত বৈ আছে।
 আমি কিন্তু সংগ্ৰামী। বিপদ-বিঘিনিবোৰ সমুখত দেখিও আমি
 হতাশ হোৱা নাই। কাৰণ হতাশাবেই অন্য এটি নাম হ'ল
 পৰাজয়। সেই পৰাজয়ৰ গ্লানি আমাক নালাগে। কাৰণ
 আমাক লাগে সাফল্যতাৰ ফুল। সমুখৰ বাধা-বিঘিনি নেওচি
 সাফল্যতাৰ ফুল বুটলি আমি আগবাঢ়ি যাম। ডিঙিত পিঙ্কিম
 বিজয়ৰ মালা।

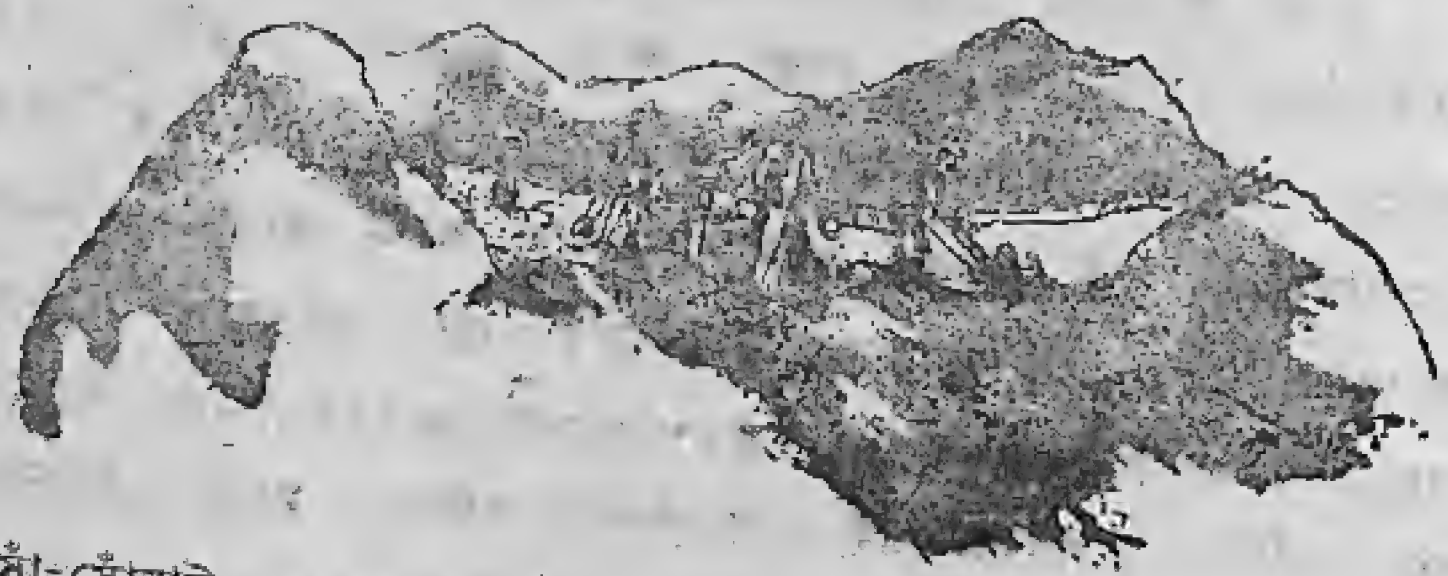
॥ দুই বছৰ শিবিৰ ॥

মানৱ জীৱনটো বাধা-বিঘিনিৰে ভৰি আছে। এই বাধা-
 বিঘিনিবোৰ যদি আমি সাহস আৰু দৃঢ়তাৰে সমুখীন হ'ব
 নোৱাৰো তেন্তে আমি আমাৰ জীৱনৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'ব
 নোৱাৰিম। সেই লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ আমি কঠোৰ পৰিশ্ৰম
 কৰিব লাগিব। পৰ্বতত মানৱ জীৱনটোৰ এটি প্ৰতিচ্ছবি পোৱা
 যায়। মানৱ জীৱনটোৰ দৰে পৰ্বতৰ দুঃসাহসিক যাত্ৰাটোতো আমাৰ
 লক্ষ্য আছে। শিখৰটোৱেই হ'ল আমাৰ লক্ষ্য। মানৱ জীৱনত
 আহি পৰা নানান বাধা-বিঘিনিবোৰৰ দৰে পৰ্বততো ভয়াবহ বৰফৰ
 ফাট, ধুমুহা হিমগ্ৰবাহ, হিমবাহ আদি দুৰ্ঘণাবোৰে আমাৰ পথ বন্ধ
 কৰি দিয়ে। সামাজিক আৰু নৈতিকতাৰ ডোলেৰে বান্ধ খাই থকা
 মানৱ সমাজখনৰ দৰে আমাৰ কঁকালত মেৰ খাই থকা বচিডালো
 একতা আৰু সহযোগিতাৰ প্ৰতীক। একতা আৰু সহযোগিতাৰ সেই
 বচিডালে আমাক দৃঢ় আৰু সাহসী কৰি তোলে। আনহাতে মানৱ
 জীৱনটোত কেতিয়াবা দুৰ্ঘটনাও আহি পৰে। এই বিলাকৰপৰা
 সহজে আমি হাত সাৰিব নোৱাৰো কাৰণ ইয়াৰ উৎপত্তি ক'ত
 আমি নাজানো।

হঠাতে এটা ঘটনা ঘটিল। আমাৰে এজন সদস্য অনামনস্ক
 হৈ যাওঁতে বৰফৰ গাঁত এটাত এবুকুলৈকে সোমাই পৰে ঘটনাটো
 দুৰ্ঘটনা হোৱাৰ আগেয়েই মিণ্ডা নামৰ অভিজ্ঞ খেপাঁজনে তেওঁক
 বালেৰে টানি উলিয়াই। মানৱ জীৱনত আৰু এটি স্বৰ্গীয় বস্তু
 আছে। তাকেই আমি ভাণ্য বোলা। ভাণ্যদেৱী আমাৰ প্ৰতি
 সুপ্ৰসন্ন আছিল। সেয়েহে হয়তো আমাৰ একো অমংগল নহ'ল।

ভাগ্যদেৱীৰ সেই সুদৃষ্টিতেই গধূলিৰ আগে আগে আমি দুই
নম্বৰ শিবিৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলোঁ। বেলি তেতিয়া পশ্চিম আকাশৰ
গিৰি শিখৰৰ শিৰত। চাৰিওফালে প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড বৰফৰ ফাটবোৰ
আঙুৰি থকা অকণমানি এডোখৰ হেলনীয়া ঠাই। উচ্চতা প্ৰায়
উনৈশহাজাৰ তিনিশ ফুট। দৃষ্টক জিৰাইছিলোহে মাত্ৰ এনেতে

সোঁ-সোঁৱাই যোৱা এছাটি বতাহে আমাক কঁপাই গ'লহি। বতাহ
ছাটিয়ে যেন আমাক এটি সাৱধান বাণী শুনাই গ'ল—এইয়া জিৰণিৰ
সময় নহয়। এইয়া কামৰ সময়। বতাহৰ লগে লগে বৰফ
আছিল। প্ৰচণ্ড ধুমুহাৰ সোঁ-সোঁৱনি আৰু অনৰ্গল হুমাৰপাতৰ
মাজতেই আমি বৰফৰ কুগৰবোৰে কাটি কাটি ঠাইডোখৰ সমান
কৰিলোঁ। হাত-ভৰিৰেই আমি বৰফবোৰ আঁতৰাই ছুঁতা তল
তৰিলো। কঁপি কঁপি তলৰ ভিতৰ সোমালো। তলৰ ভিতৰখনৰ
দৰে বাহিৰতো তেতিয়া আন্ধাৰ। এইয়া হ'ল বিশ্রামৰ সময়।

পাছদিনা সুন্দৰ বাতিপুৰাটোতে শ্বেৰ্পা এজনে আহি এটা
অশুভ খবৰ দিলেহি। বন্ধা-মেলা কৰিবলৈ অনা আমাৰ স্ত'ভটোৱে
হেনো কাম নকৰা হ'ল। স্ত'ভৰ পিনো অনা নহ'ল। পৰ্বতৰ
এনে উচ্চতাত স্ত'ভে আমনি কৰাটো অসম্ভাৱিক নহয়। কিন্তু
অহাৰ আগেয়েই বস্ত্ৰবোৰ আমি চাই-চিটি আনিব লাগিছিল।
আকৌ ভুল হৈ গ'ল। অসাৱধানতা আৰু অদূৰদৰ্শিতাই হ'ল

সেই ভুল। তেনে বহু ভুলৰ নামেই হ'ল অকৃতকাৰ্যতা। কিন্তু ভুল
কৰিলোঁ বুলিয়েইতো আমি হাত সাৰটি বহি থাকিব নোৱাৰো।

শ্বেৰ্পা মিংমা লবালবিকৈ এক নম্বৰ শিবিৰলৈ নামি গ'ল
স্ত'ভটো সলনি কৰি আনিবলৈ। স্ত'ভটো লৈ যোৱাত আমাৰ
খুউব ভোক লাগিবলৈ ধৰিলে। যেন আমি বহুত দিনৰে
পৰাই অনাহাৰে আছো। আমাৰ ভোক লগা দেখি শ্বেৰ্পা
প্ৰেস্তাই খালি জুইচ, টিন এটাত কেবাচিন তেল বাকি সকলৈ
একুৰা জুই জ্বলালে। দুখটোমানৰ পাছত দুটোমান আলু সিঁজিল
আৰু সিয়েই হ'ল আমাৰ বাতিপুৰা আৰু দুপৰীয়াৰ আহাৰ।

আকাশত ডাৱৰ নথকাৰ বাবে অসম্ভৱ গৰম হৈ পৰিছে।
সেই গৰমত নাইলনৰ তন্তুবোৰৰ ভিতৰত সোমাই থকাটো
অসহ্য হৈ পৰিল। আমি বাহিৰলৈ ওলাই আহিলো। বাহিৰতো
সেই উৎকট গৰম। সূৰ্যৰ পোহৰ বৰফত প্ৰতিফলিত হৈ চাৰিওদিশ
চিকমিকাই উঠিছে। গৰমতে আমি আমাৰ মূৰৰ টুপী, গাৰ
চুৱেটাৰ আৰু হাত-ভৰিৰ মোজাবোৰ খুলি পেলালো। অশাস্ত
দেহবোৰৰ দৰে আমাৰ মনবোৰো অশাস্ত হৈ পৰিল।

মানুহৰ জীৱনলৈ হতাশা আহে। সেই বুলি আমি হতাশাৰ
মাজতেই হেৰাই যাব নালাগিব। হতাশাই যেনেকৈ জীৱন পথত
কাঁইট পোতে আশাইও তেনেকৈ মানুহৰ জীৱন উপত্যকাটো
ফুলৰে ওপচাই পেলায়। অসহায় হৈ আমি আকাশলৈ চাই
থাকোতে দূৰৈৰ পশ্চিম আকাশত এটুকুৰা ডাৱৰৰ জন্ম হ'ল।
সক ডাৱৰ টুকুৰা লাহে লাহে ডাঙৰ হৈ আকাশলৈ গিৰি-শিখৰ
বোৰৰ সৈতে লুকাডাক খেলিব ধৰিলে আৰু এটা সময়ত
আকাশী ছাটি হৈ গোটেই আকাশ চানি ধৰিলে। পৃথিৱীখন
সেমেৰি পৰিল। তাৰ পাছত লাহে লাহে শেষত খুউব জোৰেৰে
বতাহ ববলৈ ধৰিলে। বতাহৰ সোঁত কমিল। এইবাৰ পৰিল
বৰফ। ঠাণ্ডাত আমি কঁপিবলৈ ধৰিলো। তিনি নম্বৰ শিবিৰৰ

বাবে বেকি কৰিবলৈ যোৱা আমাৰ দলটোৰ কথা ভাবি আক
কঁপিৰ ধৰিলোঁ। ঠাণ্ডাৰ প্ৰকোপত বাহিৰত থকা অসহ্য হৈ পৰিল।
বগোৱা বাই কোনোমতে তন্তুত সোমাব খোজোতেই বতাহৰ সোঁ
সোঁৱনি আৰু হিমপ্ৰবাহৰ প্ৰচণ্ড শব্দৰ লগে লগে এটা বিকট
শব্দ ভাঁহি আহিল। তিনি নম্বৰ শিৱিৰ পাতিবলৈ যোৱা
আমাৰ দলটোক বৰফৰ ধুমুহাই উৰুৱাই আনিছে। আমাৰ আশা
আৰু সপোনবোৰ সিহঁতে বৰফত পুতি থৈ আহিছে। বৰ বিপদ-
জনক বাস্তৱ। শিৱিৰ পাতিবলৈ সিহঁতে ঠাই বিচাৰি নাপালে।
আন্ধাৰৰ মাজতে আন্ধাৰ নামি আহিল। আন্ধাৰতে আমাৰ
অন্তৰৰ চকুকেইটাৰ সমুখত এটি দীঘল কাঁইটিয়া বাস্তৱ ভাঁহি
উঠিল। কিন্তু আমাৰ অন্তৰখনৰ এটা চুকত কিবা এটিয়ে
তেতিয়া সাৰ পাই উঠিছিল, যাৰ নামত দৃঢ়তা। যাক গ্ৰহ-নক্ষত্ৰইও
লৰাব নোৱাৰে।

॥ শৃংগ জয় ॥

অৱশেষত দিনটো আহিল। ১৯৭৪ চনৰ ২১ চেপ্তেম্বৰ
দিনটো আমাৰ বাবে এটি পাহৰিৰ নোৱাৰা দিন। অসম পৰ্বতা
বোহণ বুৰঞ্জীৰ বাবেও আজিৰ দিনটো এটি স্মৰণীয় দিন।
তেতিয়া অন্ধকাৰ। কিন্তু অন্ধকাৰৰ মাজতো আমাৰ সকলোৰে
মুখবোৰ দুঃসাহসিকতা আৰু দৃঢ় মনোবলৰ পোহৰেৰে উজ্জল হৈ
পৰিছে। সকলো বাস্তৱ। এইদৰে ইটো তন্তুৰ পৰা সিটো তন্তুলৈ
লৰা-ধপৰা কৰি থাকোতেই আমি লক্ষ্য কৰিলোঁ। আকাশৰ পৰা
পোহৰবোৰ লাহে লাহে পৃথিৱীলৈ নামি আহিছে আৰু পোহৰে
ঠেলি নিয়া আন্ধাৰবোৰ দূৰ দিগন্তত হেৰাই গৈছে। উষাৰ
অম্পষ্ট পোহৰত আমি এজন ছজনকৈ সকলো গোট খালে।
আৰু তীৰ্থ যাত্ৰাৰ দৰেই পবিত্ৰ আমাৰ এই দুঃসাহসিক যাত্ৰাটোৰ
শেষ পৰ্যায়ৰ বাবে সাজু হ'লোঁ।

আজিৰ যাত্ৰা দীঘল। দুই নম্বৰ শিৱিৰৰ পৰাই আমি শৃংগ
আবোহণ কৰিব লাগিব। মন আমাৰ উত্তল-খুত্তল। অদ্ভুত
এক শিহৰণে আমাৰ অন্তৰত ঢৌ খেলি গৈছে। জয় আৰু পৰাজয়।
মানৱ জীৱনটোৰ লগত ওতঃপোতঃভাৱে জড়িত দুটি মুহূৰ্ত।
এটিৰ আগমনত মন আনন্দৰে ভৰি পৰে। আনটিৰ প্ৰানিয়ে মন
ভাঙি পেলায়। সাফল্যতাৰ আগমনত আমাৰ মন আনন্দৰে ভৰি
পৰিছে। আমি আশাবাদী। জয় আমাৰ অনিবাৰ্য।

আন্ধাৰ আৰু পোহৰৰ সন্ধিক্ষণত পিঠিত আশাৰ টোপোলা
বান্ধি আমি শিৱিৰ এৰিলো। শিৱিৰৰ পৰা কিছুদূৰ আহি
আমি ইজনে সিজনৰ কঁকালত বহি বান্ধি এক হৈ পৰিলোঁ।

বিশাল বৰফ বাজ্যত এখোজ এখোজ কৈ খুউব সন্তপনে সমুখৰ লক্ষ্যস্থানৰ ফালে আগবাঢ়া আমাৰ দলটো যেন অনন্ত বিশ্ব ব্রহ্মাণ্ডৰ পৃথিবী নামৰ গ্ৰহটোত বাস কৰা মানৱ জাতিটোহে। একতা আৰু সহযোগীতাৰ বলেৰে সমুখৰ বাধা-বিঘিনি নেওচি আমাৰ লক্ষ্যস্থানৰ ফালে আমি যেনেকৈ আগবাঢ়ি যাব পাৰিছোঁ ঠিক তেনেকৈ একতা আৰু সহযোগীতাৰ বলেৰেই মানৱ জাতিটোৱেও যেন লক্ষ্যস্থানৰ ফালে আগবাঢ়ি যাব পাৰিব। একতা আৰু সহযোগীতাতেই আমাৰ জীৱন। বিভাজনতেই আমাৰ পতন।

বৰফবোৰ লাহে লাহে দ-হৈ আঠুৱনীয়া হৈ পৰিল। বৰফৰ মাজত এনেকৈ খোজ কাঢ়িলে খুউব সোনকালে ভাগৰ লাগে।

উচ্চতাৰ বাবে উশাহ লোৱাত কষ্ট হয়। এনেকৈ পিঠাগুৰীয়া বৰফ গছকি গছকি আমি পোন্ধৰশ ফুট মান অতিক্ৰম কৰিলো। মাজে মাজে বৰফৰ ফাট। আইচ্ এক্সৰে খুচি খুচি খুউব সাৱধানে আগবাঢ়িছোঁ। পানীৰ তলৰ কাঁইটৰ দৰে বৰফৰ

মাজতো বৰফৰ ফাটবোৰ লুকাই থাকে। সাৱধানতাৰ মৰণ নাই। প্ৰত্যেকটো খোজতে আমি সাৱধান হ'লো। সামান্য এটি পিচলতেই হয়তো আমাৰ জীৱন পংগু হৈ যাব। হয়তো আমি চিৰদিনৰ বাবেই শুই পৰিম।

মাজে মাজে কঁকাললৈকে বৰফত ডুব গৈছো। এনেকৈ এখোজ এখোজকৈ আহি থাকোতে হঠাতে চকুৰ আগত ওলালহি থিয় প্ৰকাণ্ড এখন বৰফৰ বেৰ। লগে লগে আমাৰ কুঠাৰৰ ঘাপ পৰিল বৰফৰ বেৰত। এটা এটাকৈ ঘাপ কাটি গ'লো বৰফত। এটা খোজ কাটোতেই কেতিয়াবা বহু সময় লাগি যায়। বৰফ কাটোতে কাটোতে আমাৰ হাতবোৰ জঠৰ হৈ পৰিল। অঙুলিবোৰে কাম নকৰা হ'ল। মাজে মাজে কুঠাৰ হাতৰ পৰা সৰি পৰিব ধৰিলে।

আমাৰ হাতবোৰ যদিও জঠৰ কিন্তু মন আমাৰ অলৰ-অচৰ। আমি এই বাধা অতিক্ৰম কৰিমই। মৃত্যুৰ দৰে জুই পৰি যোৱা আমাৰ হাতকেইখন মোহাৰি মোহাৰি সতেজ কৰি তুলিলো। বৰফত আকৌ আইচ্ এক্সৰ ঘাপ পৰিল। খাপ কাটি ওপৰলৈ উঠি গ'লো। ওপৰলৈ চালো। কেৱল নীলা আৰু নীলা। বিব, বিবকৈ মৰা বতাহচাটিয়ে ব'দৰ উত্তাপখিনি সুঁহি লৈছে। সমুখত আমাৰ নিচেই কাষতে সগোৰে থিয় হৈ আছে বান্দৰপুঞ্জ। বান্দৰপুঞ্জ এতিয়া শান্ত। ওচৰৰ পৰ্বতবোৰৰ পৰা ভাঁহি অহা হিমপ্ৰবাহৰ গৰ্জনে বান্দৰপুঞ্জৰ গহীন গহীৰ মূৰ্তিটোক আক জয়াল কৰি তুলিছে। যুগ যুগৰে পৰা অজেয় হৈ মূৰ দাঙি থকা বান্দৰপুঞ্জ যেন আসন্ন পৰাজয়ৰ গোন্ধ পাই স্তম্ভিত হৈ বৈছে।

আকাশ ফৰকাল। ক'তো অকণমানো ডাৱৰ নাই। খুপি খুপি খুউব সাৱধানে দিয়া আমাৰ সৰু সৰু খোজবোৰ দীঘল কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলো। কাৰণ লক্ষ্যস্থানে আমাক হাত বাউল

দি মাতিছে। প্রকৃতিৰ সেই হাত-বাউল জানো কোনোবাই উলাহ কৰিব পাৰে? সাৱধানে এটি এটি খোজেৰে আমি আগ-বাঢ়িছোঁ। ক্ষন্তেক বৈ পাছলৈ ঘূৰি চাবলৈকো আমাৰ সময় নাই। ওপৰলৈ চাইছোঁ। অনন্ত আকাশ। কেৱল নীলা আৰু নীলা আৰু জয়াল নিস্তকতা। ঐশ্বৰিক অনুভূতিৰ কিছুমান শিহৰণে তেতিয়া আমাৰ অন্তৰ চুই গৈছে। আমাৰ মহিমাময়ী প্রকৃতিৰ বুকুত আমি যেন কেইটিমান কণমানি কেঁচুৱা।

সুন্দৰ বতৰটোৰ দৰে আমাৰ মনবোৰো সুন্দৰ হৈ পৰিছে। সুন্দৰৰ আবাধনা যেন আমাৰ লক্ষ্য। প্রকৃতিৰ সেই সৌন্দৰ্যৰ পম খেদি খেদিয়েই আমি আহিছোঁ বাটকুৰি বায়। লক্ষ্য বান্দৰপুঞ্জ। আমি তেতিয়া বান্দৰপুঞ্জ শিখৰৰ পৰা মাত্ৰ এশ গজমান আঁতৰত। এনেতে সকলোকে স্তম্ভিত কৰি বিনা মেঘে বজ্জপাত হ'ল। প্ৰায় পঞ্চাশ ফুটমান বহল প্ৰকাণ্ড এটি বৰফৰ ফাটে আমাৰ পথ ৰুদ্ধ কৰি দিলে। পৰাজয়ৰ গ্লানি ল'ব নোখোজা বান্দৰপুঞ্জে হয়তো শেধবাবৰ বাবে আমাক বাধা দিব খুজিছে। বৰফৰ ফাট নহয় যেন এটা প্ৰকাণ্ড দৈত্যহে। মুখ মেলি আমালৈ চাই আছে। কি ক'ৰা কি নকৰোকৈ আমি বৰফটে বহি পৰিলো। তেতিয়া আবেলি তিনি বাজিছে। যথেষ্ট পলম হৈ গৈছে। লক্ষ্যস্থান আমাৰ নিচেই কাষতে। অথচ পংগু মানুহ এজনৰ দৰে জঠৰ হৈ আমি বৈ আছোঁ।

সমুখত আমাৰ এটি ডাঙৰ বাধা। লক্ষ্যস্থানত উপনীত হ'বলৈ এই বাধা আমি অতিক্ৰম কৰিবই লাগিব। আমি যদি এই বাধা অতিক্ৰম কৰিব নোৱাৰো তেন্তে আমি পৰাজয়ৰ বুকুত হেৰাই যাম। আমাৰ সমুখত আহি পৰা এই বাধাটো মানৱ জীৱনলৈ আহি পৰা বাধা-বিঘিনিৰ প্ৰতীক। মনৰ সাহস আৰু দৃঢ়তাৰ অভাৱত অকালতে বহু মানুহ জীৱন-যুঁজত ভাগৰি পৰে। আমি কিন্তু দুঃসাহসী। আমাৰ আত্মবিশ্বাস আছে।

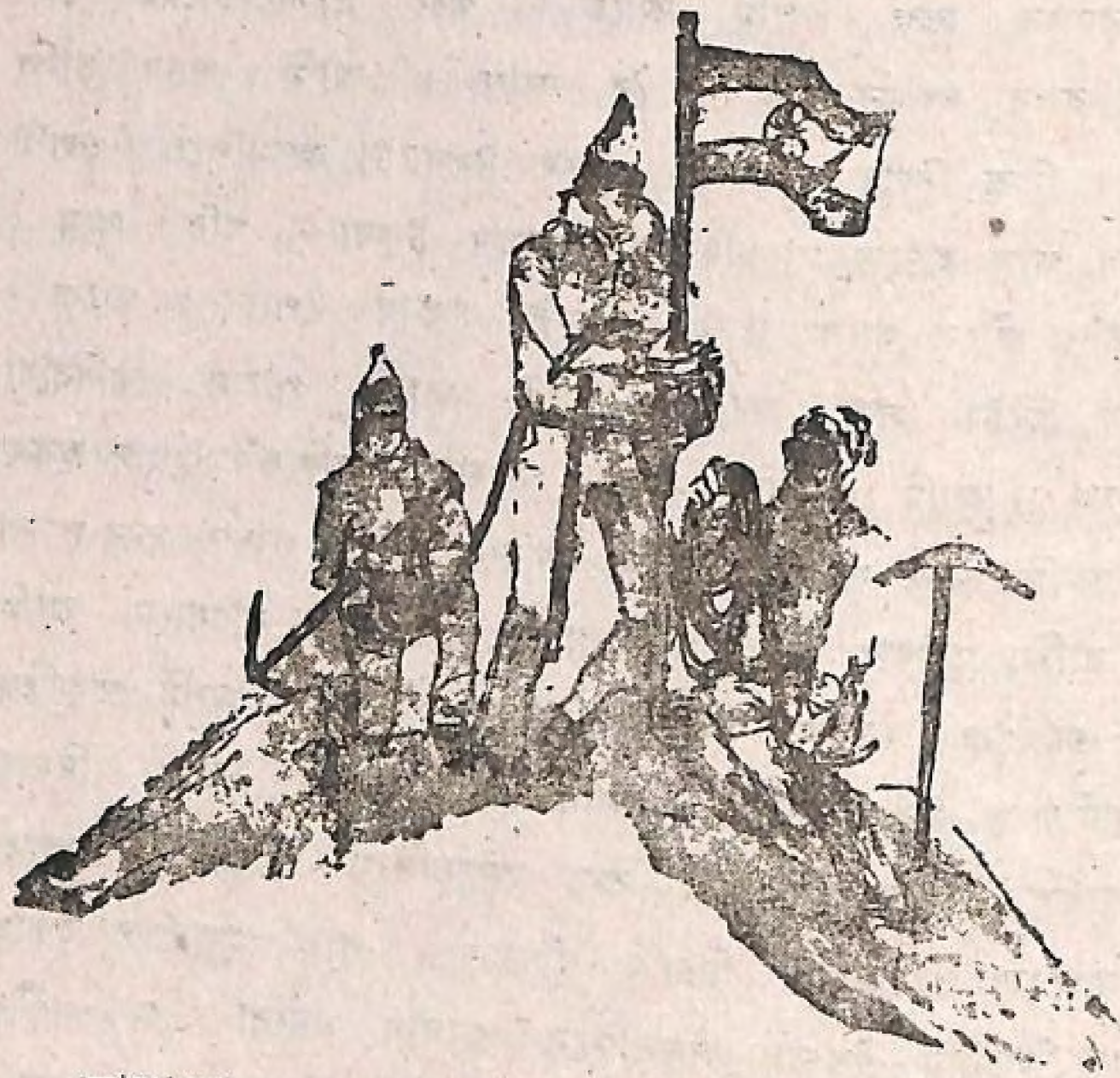
আমি দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ। আমি জানো এই বাধা আমাৰ প্ৰতি লোৱা প্ৰকৃতিৰ এটি পৰীক্ষা। আমাৰ জীৱনৰ অগ্নি পৰীক্ষা।

আমাৰ হাত-ভৰিবোৰ যদিও বৰফ জঠৰ কৰি পেলাইছিল তথাপিও আমাৰ মন আছিল সমুখৰ শিখৰটোৰদৰেই দৃঢ়। আমি থিয় হ'লো। ইফালে সিফালে ঘূৰি বৰফৰ ফাটতো আমি তল তলকৈ নিৰীক্ষণ কৰিলোঁ। এনেতে হঠাতে শ্বেৰ্পী এজনে চিঞৰি উঠিল। প্ৰকাণ্ড বৰফৰ ফাটটোৰ এৰ্ণাইত অকণমানি এখন বৰফৰ দলং ওলমি আছে। স্বয়ং ভাগাদেৱীয়েই যেন আমাৰ বাৰ দলঙৰ ৰূপ লৈ বৈ আছে। আমি ওচৰ চাপি গ'লো। কিন্তু বিপদ। প্ৰকাণ্ড বৰফৰ টুকৰাটো কথমপিহে ওলমি আছে। পাৰ হওঁতে মাজেদি যদি বৰফৰ টুকৰাটো খহি পৰে।

য'ত জীৱন থাকে তাত জীয়াই থকাৰ পোহৰো থাকে। প্ৰকৃতিৰ ঘিটো সত্য তাকেই আমি আজি পালন কৰিবলৈ ওলাইছোঁ। আমি প্ৰকৃতিৰ সৈতে সংগ্ৰাম কৰিছোঁ। ক্ষান্তকৰ বাবে আমি অদৃষ্ট শক্তিক প্ৰাৰ্থনা কৰিলো। তাৰ পাছত মনৰ দৃঢ়তা বুকুত বান্ধি, আশাৰ পোহৰখিনি আগত লৈ অতি সাৱধানে আমি এজন এজনকৈ বৰফৰ দলংখন পাৰ হ'লো। আমি প্ৰকৃতিৰ অগ্নি-পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হ'লো। সাফল্যতাৰ শিখৰত ভৰি দিয়াৰ আগমুহূৰ্তত আনন্দৰ কিছুমান বন্য অনুভূতিয়ে আমাক উত্ৰাল কৰি তুলিলে। আমি চিঞৰি দিলো। পাছ মুহূৰ্ততে বুজাব কৰি তুলিলে। এখোজ এখোজকৈ আমি সমুখৰ ফালে আগবাঢ়ি কৰি তুলিলে। আৰু এটা সময়ত অনন্ত নীলা আকাশখন আমাৰ গ'লো। আমাৰ চকুৰ আগতে বান্দৰপুঞ্জ অদৃশ্য হৈ গ'ল। আনন্দৰ চৰম মুহূৰ্তত আমি উপলব্ধি কৰিলোঁ বান্দৰপুঞ্জ আমাৰ ভৰিৰ তলত। দূৰ দিগন্তত দেখিলো ধুনীয়া এজাক চৰাই আমাৰ ফালে

উৰি আহিছে। নিস্তন্ধতাৰ সংগীতেৰে ভৰা বৰফ ৰাজ্যখনলৈ যেন ধুনীয়া চৰাইজাকে আমাক স্বাগতম জনাইছে। তললৈ চালো—মুখ মেলি আমাক গ্ৰাস কৰিব খোজা দৈত্যটো শুই পৰিছে। আঠু কাঢ়ি আমি শিখৰ চাৰিওফালে চাই পঠিয়ালোঁ। মাজে মাজে দূৰৈৰ পৰা ভাঁহি অহা হিমপ্ৰবাহৰ শব্দই পৃথিৱীখন কঁপাই তুলিছে। তাৰ পাছত আকৌ নিস্তন্ধ। নিস্তন্ধতাৰ বীণখনিত যেন প্ৰকৃতিয়ে আলফুলকৈ আঙুলি বুলাই গৈছে।

আকাশৰ পৰা চকুকেইটা নমাই আনিলো। শ্বৈৰ্পাকেইজন পূজা-পাতলত ব্যস্ত। কেইজনমানে ঘৰৰপৰা সঘতনে অনা বস্তুকেইটি বৰফত পুতিব ধৰিছে। সিহঁতৰ সেই আনন্দৰ উৎসৱত আমিও যোগ দিলোঁ। এইয়া অন্ধ বিশ্বাস নহয়। এইয়া প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি থকা আমাৰ অগাধ বিশ্বাসহে। অপাৰ মহিমাময় অজেয় শক্তি প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি আমাৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি।

বহুত দিনৰেপৰা আলফুলকৈ লগত লৈ ফুৰা কাগজৰ সৰু পেকেটটো খুলিলো। কেদৰাবী চক্লেট। লগতে এখন সৰু বগা কাগজ। লিখা আছে—কনগ্ৰেচুলেচন। থেক্স ইউ নিনি।

নানান বাধা-বিঘিনিৰে ভৰপূৰ মানৱজীৱনটোৰ এটি পৱিত্ৰ সত্যক আমি আজি উপলব্ধি কৰিলোঁ। মৃত্যুঞ্জয়ী হৈ আমি এতিয়া উভতি যাম। লগত লৈ যাম দুঃসাহসিকতাৰ এধাৰি বিজয় মালা। আকাশলৈ চালোঁ। আদৰণি জনাই উৰি যোৱা চৰাইজাক তেতিয়া দূৰ-দিগন্তত বিলীন হৈ গৈছে। দিনটোৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ শেষত সিহঁত এতিয়া ঘৰমুৱা হৈছে। আমাৰ উভতিবৰ হ'ল

শৃংগৰ পৰা নামি আমি উভতি চালোঁ। সোঁ-সোঁকৈ মৰা বতাহ-ছাটিয়ে তেতিয়া বৰফত বহা আমাৰ খোজবোৰ উৰুৱাই নিছে। অলপ পাছতে হয়তো ধুমুহাই সেইবোৰ নিঃচিহ্ন কৰি পেলাব। কিন্তু আমাৰ অন্তৰত দুঃসাহসিকতাৰ খোজৰ যি সাঁচ বহিল তাক জানো বতাহ নাইবা ধুমুহাই মচিব পাৰিব?

